GEDENKBOEK

1908 - 1923

ANSISWA
RTI GRIYA

INDONESISCHE VEREENIGING

Aan ons Vaderland.

PERPUSTAKAAN TAMAN-SISWA
djl. Tamansiswa 31
JOGJAKARTA

GEDENKBOEK

1908 - 1923

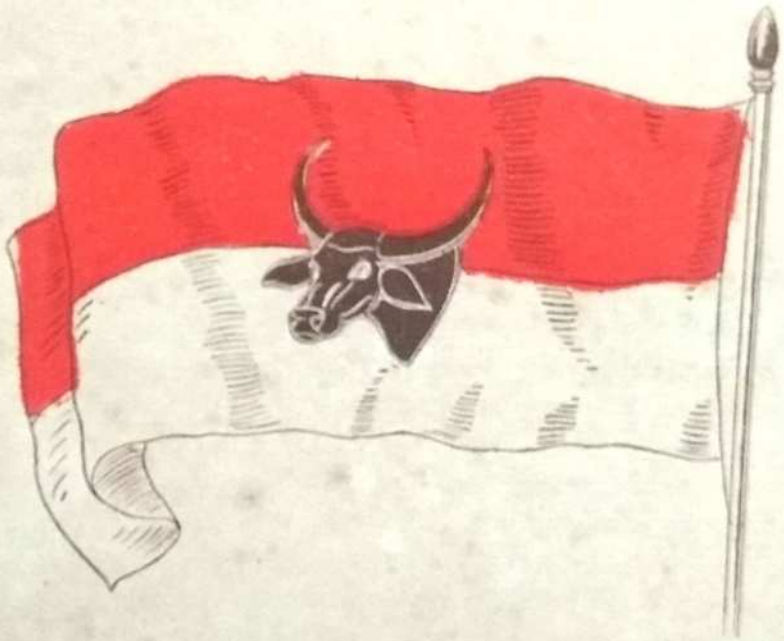

INDONESISCHE VEREENIGING

Uitgave van N.V. "Adi Poestaka".

Dipo Nagoro

Ets van Joh. D. Scheyft, naar een teekening van A. J. Bik, Batavia 1830.

VOORWOORD.

De Commissie van Redactie, door de Algemeene Vergadering van 13 October 1923 belast met de zorg voor de samenstelling van een Gedenkboek ter gelegenheid van de viering van het 15-jarig bestaan der Indonesische Vereeniging, heeft hierbij de aangename taak te vervullen de verschijning daarvan met een kort woord in te leiden.

Met voldoening kon zij constateeren, dat van de gelegenheid om bijdragen te leveren door de leden een ruim en enthousiast gebruik werd gemaakt. De Commissie is echter van meening, dat bij de samenstelling van het boekske, de heerschende geest in de Vereeniging als richtsnoer behoort te worden gevolgd.

Door onvoorziene omstandigheden — examens, kerstvacantie — kon in het vorige jaar nog niet tot publicatie worden overgegaan. Dit zij tot excuus.

Moge de geest, die uit de artikelen spreekt, de blijvende leidsstar zijn van onze Vereeniging en van den daadwerkelijken strijd in ons Vaderland!

Dit is de wensch van

DE COMMISSIE VAN REDACTIE.

TERUGBLIK.

Het lijkt ons niet ondienstig, om bij de viering van het 15-jarig bestaan van de Indonesische Vereeniging een min of meer gedetailleerd overzicht te geven van het ontstaan en de in vele opzichten merkwaardige ontwikkeling van genoemde Vereeniging, die, vooral in den laatsten tijd, zich in de buitengewone belangstelling van hare leden mag verheugen.

En terecht! Waren de vergaderingen van 10-12 jaren geleden voor de meesten een eenige gelegenheid om vele landgenooten weer eens te ontmoeten, thans trekt men naar het Spui of de Groenmarkt in de 1e plaats om deel te nemen aan de besprekingen, die ten aanzien van onderwerpen van allerlei aard, hun aller Vaderland betreffende, zullen worden gevoerd. Wij willen hiermede niet een verwijt aan onze voorgangers lanceeren, nog minder koesteren wij met die besprekingen ook maar de minste hoop, dat het Bestuur daadwerkelijk zal kunnen ingrijpen in de bestaande orde van zaken in Indonesië, hetgeen natuurlijk niet denkbaar zou zijn. Wij constateeren slechts het feit, dat er een frissche geest in de Vereeniging is gevaren dank zij de ernstige tijden, die Indonesië thans doormaakt. De in Europa vertoevende Indonesiërs immers zijn als voorbestemd om bij terugkomst in het Vaderland als leiders in den meest uitgebreiden zin van het woord van hun volk op te treden en de Indonesische Vereeniging is voor velen, zoo niet voor allen, een dankbare politieke leerschool. „Politieke" zeggen wij met opzet, want de strijd in Indonesië is voor het overgroote deel een politieke; ons daarop zoo goed mogelijk voorbereiden, is dure plicht, willen wij bij aankomst op het tooneel van den strijd niet als katten in een vreemd pakhuis staan.

De stelling, door een oud-president van de toenmalige Indische Vereeniging geponeerd: „Iedere Indonesiër, die politiek inactief is, is een verrader van zijn volk", bevat o.i. dan ook veel waars, al geven wij toe, dat ze te streng is in hare consequenties.

* *
*

Wanneer we thans overgaan tot de behandeling van het eigenlijke onderwerp, dan kunnen wij ons niet onttrekken aan de verplichting daaraan te laten voorafgaan een bespreking van de ontwakingsperiode in Indonesië zelf en hieraan inhaerent die van het nieuwe tijdperk voor het heele Oosten, waarvan de reveille door Japan werd geblazen. Beginnen wij met het laatste.

Nadat de Amerikaan Perry met een expeditie van 8 oorlogsschepen in 1853 de hermetisch gesloten poorten van het oude Japan had geopend met het gevolg, dat vele handelsverdragen met verschillende westersche landen werden gesloten, hield ook het door den derden shogoen van het laatste stamhuis, Jjemitsu uitgevaardigde verbod voor de Japanners, om hun vaderland te verlaten, op. Sedert dien tijd vertoefden vele Japanners in het buitenland om vreemde inrichtingen en buitenlandsche wetenschap te leeren kennen.

Het moderniseeringsproces, dat vooral na de revolutie van 1867/68 zich voltrok, liep snel af en zonder al te veel schokken. Van dien tijd af dateert de formidabele wedloop met de Europeesche natiën, die zijn wederga niet vindt in de geschiedenis. Toegerust met een buitengemeen scherpzinnige opmerkingsgave, een taai geheugen en een volhardingsvermogen, dat van geen wijken weet, heeft Azië's pionier zich weten op te werken tot een mogendheid van eersten rang, waarmee terdege rekening wordt gehouden.

Maar ook in ons Indonesië was men in het begin dezer eeuw bezig zijn handen uit te steken naar westersche ontwikkeling. Zonen van aanzienlijke Javaansche regentenfamilies bezochten Europeesche scholen, ja, zelfs deinsde men er niet voor terug de meisjes hetzelfde deelachtig te doen worden. Wij noemen slechts de dochters van wijlen den regent van Japara, die, met name R. A. Kartini, nu met eerbied als voorgangsters der emancipatie der Indonesische vrouw worden genoemd.

De massa bleef echter nog steeds onberoerd. Eerst het kanongebulder op de slagvelden van Mandsjoerije vermocht eenige beweging te krijgen in den kolos. De overgave van Port-Arthur, de uiteindelijke overwinning op den Westerling, hergaf den Aziaat het zelfvertrouwen. En als de heraut van een nieuwen dageraad kondigde zich de vrede van Portsmouth in 1905 in Azië aan. De suprematie van het Westen over 't Oosten had een gevoeligen knak gekregen. „Het maakte", zegt dr. A. Kuyper, „op heel Azië, op Chinees en Mongool, op Hindoe en Arabier den

indruk, alsof in het land van de „Rijzende Zon" een nieuwe zon is opgegaan, die haar schijnsel over alle Aziatische volken werpt...." [1])

Inderdaad! China zendt sinds jaren, zoowel particulier als van regeeringswege, de bloem zijner studeerende jongelingschap naar Europa en Amerika om zich de westersche wetenschappen en techniek eigen te maken.

En in India? Slaan wij meergenoemd werk van Dr. Kuyper op, dan zien wij, dat erin gewag gemaakt wordt van een beweging bij de Mohammedanen onder leiding van Aga Khân, het geestelijke hoofd der dusgenaamde Khodja's, een secte van den Islam, die ongeveer 1½ millioen zielen sterk is. Wij lezen op blz. 36:

„Wat Aga Khân en de zijnen beoogen, mikt hoog....
„Hij wil de Europeesche ontwikkeling in den Islam
„opnemen en daardoor de toekomstige triomph van
„den Islam inroepen; en voorshands bleek met welk
„enthousiasme dit denkbeeld op allerlei meetings
„werd ontvangen, zoo door de talrijkheid der opge-
„komenen als uit de groote sommen gelds, die de
„gegoede kooplieden voor de verwezenlijking van dit
„plan beschikbaar stelden."

En verder:

„Maar de actie is op zichzelf opmerkelijk en Le Cha-
„telier, in zijn studie over Aga Khân, zegt terecht, dat
„ook zijn optreden een element is en die
„wondere algemeene opwaking, die
„zich in alle deelen van het Azia-
„tisch halfrond op zeer verrassende
„en zorgwekkende wijze vertoont."

Wij allen kennen de Swadesji-beweging, die ten doel had alle ingevoerde waren in India te boycotten en de noncoöperation-beweging van Mohandas Karamchamd Ghandi, die zooveel weerklank heeft gevonden in Indonesische gemoederen, altegader verschijnselen van Aziatisch zelfbesef tegenover Europeanen.

Ook in Indonesië liet men zich niet onbetuigd. In 1908 werd binnen de muren van het eerbiedwaardig gebouw van de Stovia door eenige jongelieden den stoot gegeven tot de oprichting van Boedi Oetomo.

„Het wonder is geschied", aldus wijlen mr. C. Th. van Deventer in een Gids-artikel, „Insulinde, de schoone
„slaapster, is ontwaakt. Half droomend nog heft zij
„zich op hare rustbank, overhuifd door palmen en

[1]) Dr. A. Kuyper: Om de oude Wereldzee, Deel I bl. 37.

„bamboeloover, en brengt de hand boven de oogen „tot wering van het felle zonlicht."

De fakkel, met de oprichting van B.O. aangestoken, verlichtte weldra heel Java, want als paddestoelen uit den grond verrezen de vereenigingen, de meeste weliswaar om na zeer korten tijd weer te verdwijnen, maar het bemoedigende feit, dat men de kracht van eenheid en organisatie naar waarde had leeren schatten, kon worden geconstateerd.

In hetzelfde jaar 1908 nu was het, dat de in Nederland vertoevende Indonesiërs ten huize van den heer Soetan Casajangan Soripada bij elkander kwamen en besloten tot oprichting van de Indische Vereeniging, die toen reeds, in navolging van andere nationalistische vereenigingen, een kiem van patriottisme in zich droeg. Ook zij konden niet ziende blind en hoorende doof zijn gebleven voor wat zich in Oost-Azië had afgespeeld. Zoo kreeg Indonesië in het verre Noorden een vooruitgeschoven post, die in den loop der jaren is geworden, „de gevoelige barometer van het groote gebeuren in Indië".

Gaan wij nu de ontwikkeling der Indische vereeniging na, dan kunnen wij de jaren, die sinds 1908 zijn verloopen, verdeelen in drie verschillende tijdvakken:

1o. 1908—1913.
2o. 1913—1919.
3o. 1919—heden.

I. Het eerste tijdvak kenmerkt zich door een begrijpelijk zoeken en tasten; reeds bij de oprichting bleek 't uit de verschillende voorstellen, die werden gedaan. Sommigen wilden met de oprichting den stoot geven tot de vorming van een Algemeen Indisch Verbond naar het model van het Algemeen Nederlandsch Verbond, anderen weer stelden voor een onderafdeeling te vormen van de zuiver Javaansche Vereeniging „Boedi Oetomo". Dit laatste viel, zooals te verwachten was, niet in goede aarde. 't Ging niet aan, dat een vereenigng, bestaande uit Javanen, Maleiers, Minahassers en Amboneezen, zonder meer werd uitgeroepen tot onderafdeeling van een specifiek Javaanschen Bond. Het pleit voor den Indonesischen gemeenschapszin van de toentertijd sterk in de meerderheid zijnde Javanen, dat dit dwaze voorstel werd verworpen. Een Algemeen Indisch Verbond durfde men nog niet aan, men was nog niet rijp voor de eenheidsgedachte.

Het vereenigingsleven beperkte zich tot het doen houden van lezingen, meestal niet gevolgd door een debat,

terwijl voor velen het aantrekkelijke lag in het gezellige babbeluurtje, dat de meeste avonden besloot. Het hoofddoel van de Vereeniging was immers zooals het was neergelegd in Art. 2 van de Statuten, „het bevorderen der gemeenschappelijke belangen der Indiërs in Nederland en het houden van voeling met Ned.-Indië", terwijl het begrip Indiër nader werd gedefinieerd als te zijn de inheemsche bewoners van „Ned. Oost-Indië".

Zooals men ziet, droeg de Indische Vereeniging een zeer onschuldig karakter, want ook de toon op de vergaderingen was zeer gematigd, om niet te zeggen slap en deze omstandigheid heeft zeer veel bijgedragen tot den enormen toeloop van donateurs van Europeesche zijde. Men verheugde er zich blijkbaar over, dat de bloem van Indonesië's intellect op deze gematigde, dus „verstandige" wijze uiting gaf aan het opkomend plichtsbesef tegenover haar Vaderland. Toch bleek het vertrouwen in de gestes van de Vereeniging niet onverdeeld, want in Januari 1909 werd de secretaris, de heer Soemitro, door den Leidschen kantonrechter uitgenoodigd tot 't verschaffen van inlichtingen over enkele termen in de Statuten, o.a. waarom de term „Indiërs" werd gebruikt in plaats van de meer gangbare „Inlanders". De tijden zijn wel veranderd!

Eerst onder het Bestuur van den heer Noto Soeroto kwam er eenige teekening in de situatie. Met groote moeite wist 't de wijziging van Art. 2 van de Statuten er door te krijgen, waardoor werd vastgelegd, dat behalve de nauwere aaneensluiting ook het gemeenschapsgevoel der in Nederland studeerende Indiërs moest worden aangekweekt, het gevoel dus van te behooren tot eenzelfde gemeenschap. De Groot-Indonesische gedachte was in de Vereeniging gevaren!

Dat ze echter nog lang niet was de gevoelige barometer van het groote gebeuren in het stamland, bleek wel uit het feit, dat, terwijl R. M. Suardhy Suryaningrat bezig was zijn beroemd geworden pamflet „Als ik eens Nederlander was" te schrijven, hier in Nederland in een vergadering van de Indische Vereeniging besloten werd, dat ieder lid een ontwerp kon indienen, aan de hand waarvan de vereeniging op waardige wijze aan den historischen optocht bij de viering der Onafhankelijkheidsfeesten zou deelnemen. Aan den anderen kant echter was een lofwaardiger streven te bespeuren. Men begon in te zien, dat niet langer kon worden geteerd op hetgeen genoodigde sprekers te hooren gaven; men stak de hand in eigen boezem en zocht de latente krachten tot ontplooiing te bren-

gen. Van dezen tijd dateeren de series voordrachten en mededeelingen der Indische Vereeniging, waarvan we slechts enkele zullen opnoemen: „De gedachten van R. A. Kartini als richtsnoer voor de Indische Vereeniging", „De eendracht van Indië en Nederland", beide van R. M. Noto Soeroto, verder „Het onderwijs in de Hygiëne voor Ned.-Indië van Dr. Apituley, „Het Minahassische Ideaal", van Dr. S. Ratulangi.

Aldus was de stand van zaken, toen de ballingen van 1913 in het land kwamen, de dragers der Nieuwe Gedachte, R. M. Suardhy Suryaningrat, de rustige, zelfbewuste, koel berekenende aristocraat met den profetischen blik en daarnaast Tjipto Mangoenkoesoemo, de eerlijke, daardoor vlijmend scherpe „man uit het volk" met de onverschrokkenheid van een Mirabeau uit de Groote Fransche Revolutie.

II. Het tweede tijdvak is nauw verbonden met de namen van Suardhy en Goenawan Mangoenkoesoemo. Kenmerkten de vergaderingen van voor 1913 zich door een bedenkelijke slapte van den kant der Indonesiërs, maar juist daardoor door een buitengewoon talrijke opkomst van de donateurs, die door hun aanwezigheid een spheer van deftigheid schiepen, waaraan de toon der vergaderingen zich wonderwel aanpaste, de verschijning van den tacticus Suardhy en den diplomaat Goenawan in de vergaderzalen deed als bij tooverslag de stemming omslaan. Zeker bleef de toon even hoffelijk, maar de ondergrond van bitterheid viel niet meer te loochenen. Kon het ook anders? Was 't niet Suardhy, die moest ondervinden, dat de hand van het gezag meedoogenloos kon neerkomen op hem, die in een kolonie, waar dat gezag moet worden hooggehouden, meent het politiek besef krachtiger leven te moeten inblazen? Aan Suardhy dankt de Vereeniging de oprichting van haar orgaan „Hindia Poetra", een mijlpaal in de geschiedenis van de I. V. Van welken geest het blad was doortrokken, kan men wel vermoeden, wanneer men weet, dat Suardhy zelf de redactie voerde.

„Al dadelijk dient vooropgesteld te worden", zegt de redacteur in zijn inleidend woord, „dat Hindia Poetra geen politiek strijdorgaan zal wezen; om meer dan één reden is dit uitgesloten. Ons blad wenscht een algemeen Indisch karakter te hebben, waaronder men verstaan moet, dat wij onze kolommen openstellen voor de behandeling van allerhande onderwerpen, welke voor Indië en 't Indische Volk van eenig nut kunnen zijn." Bleef het blad dus gesloten voor de politiek, langzaam maar zeker drong het

door de donateurs gevreesde monster de Vereeniging binnen. Men moge het betreuren of niet, er viel een verhoogde activiteit bij de leden waar te nemen. Zeer zeker zal de persoonlijke invloed van Suardhy hieraan niet vreemd zijn gebleven, wij voor ons gelooven, dat de Geest des Tijds de hoofdoorzaak is geweest van en de aanwezigheid van Suardhy de onmiddellijke aanleiding tot den ommekeer in de Indische Vereeniging. Steeds scherper werd het geluid op de bijeenkomsten en in de vergadering, waarbij het „Comité Indië Weerbaar" was genoodigd, werd zelfs gelegenheid gegeven tot politiek debat. De hartstochten waren ontketend. Men deinsde niet meer terug voor een openlijke actie, hoewel zeer tegen den zin van vele leden. Bij de verkiezingen voor de Tweede Kamer, toen de daarvoor in de termen vallende Indonesiërs een stembiljet kregen, vaardigde een groep leden van de I. V. een manifest uit: „Landgenooten! Stemt de partij, die de losmaking van Indië van Nederland voorstaat! Stemt Rood!"

Dit was voor vele donateurs, die reeds langen tijd met leedwezen het onvermijdelijke proces in de Vereeniging hadden gadegeslagen, het sein, om de I. V. het vertrouwen op te zeggen. Werkte deze daad aldus allesbehalve bemoedigend voor de vereenigingskas, voor de zuiverheid der verhoudingen werkte ze louterend. Dank zij dit initiatief was terugtreden niet meer mogelijk. Er stond slechts één weg open: voortgaan op het eenmaal ingeslagen pad! En toen in de woelige Novemberdagen van 1918 ettelijke Midden-Europeesche tronen werden omvergeworpen en ook in Nederland de atmosfeer zwanger ging van revolutionnaire ideeën, met het gevolg, dat bij monde van den regeeringsgemachtigde in den Volksraad staatkundige hervormingen in uitzicht werden gesteld, legde het Bestuur een verklaring af, waarin de noodzakelijkheid van het in vervulling gaan der gedane beloften werd uitgesproken. Ditmaal dus niet uitgaande van een simpele groep leden, maar van het Bestuur, gemachtigd door de Algemeene Vergadering.

Het was ook in dezen woeligen tijd, dat eenige vooraanstaande personen uit de Hollandsche, Indonesische en Chineesche studentenwereld de hoofden bij elkander staken en de mogelijkheid onder de oogen zagen van de oprichting van een verbond, dat allen zou omvatten, die zich voorbereiden voor een Indischen werkkring.

In het najaar van 1917 n.l. hield de Indologenvereeniging ter gelegenheid van het lustrum een congres te Lei-

den, waarvoor Indonesische en Chineesche sprekers waren uitgenoodigd. Dit aanvankelijk vreedzaam begonnen congres kreeg een onverwachte wending, toen na de zeer gematigd opgestelde inleiding van den Indonesischen afgevaardigde een Indoloog een pleidooi ging houden voor de Oost-Indische Compagnie en tot overmaat van ramp de vertegenwoordiger van Chung Hwa Hui de Indonesiërs trachtte wijs te maken, dat „overal waar de Chinees is, welvaart is", welke stelling de Indonesische spreker zoo vrij was om te draaien: „overal waar welvaart is, daar is de Chinees".

Niettemin werd uit dit Congres het Indonesisch verbond geboren, dat onder de beproefde leiding van de heeren Suardhy, dr. Yap Hong Tjoen en mr. Jonkman kwam te staan. Het was te voorzien, dat botsingen onvermijdelijk zouden zijn.

Een vereeniging van groepen met lijnrecht tegen elkander ingaande doelstellingen, met hoe schoone idealen ook bezield, kan geen langdurig bestaan beschoren zijn. Wij komen hier straks nader op terug.

Nochtans hield men den hoop levendig, dat door veelvuldige aanraking men ten slotte tot een vergelijk zou komen.

Op het eerste congres in Wageningen werd door sprekers van de drie verschillende groepen een inleiding gehouden met als thema de bekende uitspraak van Rudyard Kippling: East is East and West is West and never the twain shall meet.

Zoowel East als West kwam tot de overtuiging, dat deze stelling moest worden verworpen, maar indien wij de verslagen en mededeelingen van ooggetuigen mogen gelooven, dan kwam de tegenstelling, waarvan de Brit gewaagde, juist op dit congres, het felst tot uiting.

Op het tweede congres in den Haagschen Dierentuin ging 't mogelijk nog heftiger, zoo zelfs, dat de heer H. J. Vermeer hem vergeleek met een Poolschen Landdag, terwijl de bondsvoorzitter mr. Jonkman sprak van „De Haagsche Furie." Hier werden de onderwerpen „Wat wil, kan en mag Indonesië van Nederland verwachten" en „de wenschelijkheid van Hooger onderwijs in Indië" behandeld.

Bij de inleiding van het laatste onderwerp beging de Hollandsche spreker de onvergeeflijke onhandigheid door meestentijds den welbekenden redacteur van het Soerabaiaasch Handelsblad V a n G e u n s te citeeren. Dit deed den beker overloopen. De felheid, waarmee de Indonesi-

sche en Chineesche sprekers den delinquent te lijf gingen, laat zich niet beschrijven. Genoeg zij 't te vermelden, dat zoo ooit, dan toch zeker toen de kloof tusschen beide groepen niet meer te overbruggen viel.

Op het derde congres te Deventer, was het inleidend woord van den voorzitter, waarin hij de Indonesiërs en Chineezen aanmaande niet denzelfden toon aan te slaan als de leiders in Indië, niet agressief te zijn, m.a.w. zich waardig te gedragen, oorzaak, dat de gemoederen wederom werden opgezweept. In een ingezonden stuk in de inmiddels tot verbondsorgaan verheven Hindia Poetra, teekenden de voorzitters der Indische en Chineesche vereeniging, respectievelijk de heeren Goenawan Mangoenkoesoemo en Oei Kiauw Pik protest aan tegen deze inbreuk van het recht op het vrije woord en wezen zij in hoffelijke bewoordingen op het feit, dat de verbondsvoorzitter, door onbeheerschte sentimenten geleid, een oogenblik de presidiale waardigheid had veronachtzaamd.

Deze releveering moge voldoende zijn om aan te toonen, dat de agressiviteit, die den Indonesiërs steeds is verweten, veeleer moet worden gezocht in het Hollandsche Kamp. Slaat men er bovendien de Hindia Poetra bij op, dan zal men ontwaren, dat de meeste artikelen, die van Indonesische zijde werden ingezonden, of bestrijdingen of rechtzettingen zijn van door Hollanders geponeerde stellingen en meeningen.

Het verbond heeft met de gememoreerde congressen zijn besten tijd gehad. Van lieverlede scheidden de verschillende vereenigingen zich af en 't moge hier nog eens worden gestipuleerd, dat de opeenvolgende besturen van de Indische Vereeniging, ondanks herhaalde wenschen van gezaghebbende leden, de uittreding net zoo lang hebben tegengehouden, totdat tenslotte in 1923 men voor den te hevigen aandrang moest zwichten.

De Indische Vereeniging verdween aldus van het toneel en daarmede — hoogstwaarschijnlijk — de hoofdbestaansvoorwaarde voor het Verbond, dat kort daarna werd ontbonden.

Het heil, dat men van de zoo zeer geroemde „samenwerking" had verwacht, bleef uit en inplaats van de „toenadering" die men zoo gaarne had gewild, gaapt thans een schier onoverbrugbare kloof van duizelingwekkende diepte tusschen beide groepen. Had men een ander resultaat kunnen verwachten? Wij gelooven van niet.

Vergun ons aan de hand van een citaat uit een beschouwing van den heer J. E. Stokvis uit het Koloniaal

weekblad van 18 September 1919 getiteld „de Antithese te Deventer" deze onze uitspraak toe te lichten.

„Onze Nederlandsche studenten staan er zoo „mooi en gelukkig voor. Zij staan gereed om als kin„deren van een vrij volk, als heerschers, naar Indië „te trekken, toegerust met volle rechten, welke daar „vaak tot voorrechten ontaarden.

„De Indische Studenten daarentegen kwamen „hier na een reeds bittere ervaring van nationale en „raciale achteruitzetting, welke van kindsaf hun deel „was. Juist hun verkeer hier onder de vrije, nationaal „en geestelijk goed verzorgde Nederlandsche mak„kers, moet hun dieper nog doen gevoelen, wat zij in „het eigen land ontbeerden en ondergingen, moet bij „hen de nationale wrok te dieper zetten. Als er dan „een gelegenheid komt tot luchting des gemoeds, dan „wordt deze natuurlijk gretig gebruikt. De Neder„landsche student blijft, even natuurlijk, het nationale „antwoord niet schuldig, en het Koloniale conflict „staat in alle scherpte en onomwondenheid."

Na de vraag te hebben gesteld, of het Indonesisch Verbond juist deed, in eigen kring deze tegenstelling bij herhaling voorop te plaatsen, welke hij ontkennend beantwoordt zegt hij:

„Indien eens begonnen werd, de volle en tegelijk „ledige overheerschingsdebatten te staken en de con„gressen meer te wijden aan de vraagstukken, welke „de opheffing van die overheersching bestrij„ken, dan zouden de noodzakelijke partijen in het „Verbond elkaar vinden in wat vereent en niet bij „voorkeur in hetgeen de scheiding bevordert."

O.i. gaf de heer Stokvis met dit middel tot bereiking van het doel, dat het Verbond zich voor oogen stelde, tegelijk aan de absurditeit van het in één bond vereenigen van absolute antipoden als daar zijn de Indische Vereeniging, de Cadetten-Vereeniging, Adelborsten-Vereeniging, enz. Niemand mocht verwachten, dat ooit de wenschelijkheid van opheffing van de overheersching zou worden ter sprake gebracht, opheffing in den sociaal-democratischen zin van het woord, zooals natuurlijk de sociaaldemocraat Stokvis het bedoelde, om de eenvoudige reden, dat alle Hollanders van het Verbond, op zeer enkelen na, nooit de opheffing willen (wèl, en dit geldt dan weer voor een gering quantum, verzachting van die overheersching in de beteekenis van toekenning van zelfbestuur, desnoods autonomie), hoogstens die opheffing aan-

vaarden als het onafwendbaar gevolg van een onverbiddelijke wet uit de wereldgeschiedenis.

Ziedaar o.i. de reden, waarom men op den duur geen ander resultaat kon verwachten dan de ontbinding van het Verbond.

Met opzet zijn wij lang bij dit verbond blijven staan, omdat het één van de hoofdmomenten was van het tweede tijdvak.

De oorlog had intusschen stagnatie teweeggebracht in den aanvoer van nieuwe leden. Toen echter de wapenstilstand was gesloten, zag men wederom nieuwe gezichten. Zij waren het, die het derde tijdvak kwamen inluiden.

III. De jongelieden, die sedert 1919 de gelederen der Vereeniging zijn komen versterken, zijn grootendeels abiturienten van de Middelbare Scholen in Indonesië, die allen aangesloten zijn geweest bij de jeugdorganisaties Jong Java, Jong Sumatra, Jong Ambon en Jong Minahassa, jonge mannen dus, die uit den aard der zaak, zij 't dan ook oppervlakkig, op de hoogte zijn van den politieken stand van zaken in het Vaderland. Enkelen vindt men zelfs onder hen, die zoowel door hun geschriften als door hun optreden in openbare vergaderingen in de politieke wereld geen onbekenden zijn.

Zij zijn gebleken de katalysator te zijn geweest in het omvormingsproces, dat sedert de komst van Suardhy Suryaningrat bezig was zich te voltrekken, zoodat de Vereeniging thans staat in het teeken van nationale zelfherziening.

Merkwaardig is wel de treffende gelijkenis, die de ontwikkeling van de Vereeniging vertoont met die van de volksbeweging in het verre Vaderland, een gelijkenis, die reeds den oud-president Goenawan Mangoenkoesoemo deed spreken van „de gevoelige barometer van het groote gebeuren in Indië".

Ook hier, evenals daar, ofschoon uit den aard der zaak in mindere mate, een drijven op de raadgevingen en vaderlijke vermaningen van den „ouderen broeder". Men was blijde te kunnen constateeren, dat die broeder geheel en al meeleefde, zich vaak zelfs uitsloofde om den jongelieden van dienst te zijn. Wij zullen de laatsten zijn, om aan die raadgevingen en diensten de hoogste waardeering te onthouden, die zij ongetwijfeld verdienen, maar de opmerking moet ons toch van het hart, dat die groote belangstelling bij zeer velen tot het nulpunt daalde, toen men het koloniaal probleem scherper ging stellen.

Toen kwam ook hier — evenals daar — de tijd van „samenwerking" en wij hebben reeds gezien, op welke ongedacht slechte resultaten hij uitliep.

Thans staan wij ook hier — evenals daar — dank zij de uiteenspatting van het Indonesisch Verbond, in het teeken van vrijwel absolute negatie. De S. I. heeft bij monde van haren vertegenwoordiger in den Volksraad, Hadji Agoes Salim, verklaard, dat ze geen zitting meer wenscht te nemen in het Hoogste College, de N. I. P. is naar aanleiding van het onthouden van goedkeuring aan de Statuten, ontbonden en de nog steeds gehandhaafde bepalingen van het vergaderrecht dringen de volksbeweging noodwendig van de wettige banen.

Ook hier, herhalen wij, is men sinds begin 1923 tot de overtuiging gekomen, dat „gescheiden samengaan" niet mogelijk is, maar alleen een op eigen kracht steunende actie effect zal sorteeren.

De „non-coöperation"-gedachte wint zoo hier als daar meer en meer veld! En als bewijs hiervan mogen de talrijke artikelen dienen, die gedurende het laatste jaar in de Hindia Poetra zijn verschenen.

Bij den volledigen ommekeer in de Vereeniging heeft zich voor de zooveelste maal de behoefte aan een specifieke benaming van het eilandenrijk doen gevoelen en met algemeene stemmen en tot aller voldoening werd in 1922 de Indische Vereniging omgedoopt in Indonesische Vereeniging; en de consequenties van dit besluit aanvaardende, heeft de redactie van de voormalige „Hindia Poetra" onlangs de naamsverandering van het orgaan in „Indonesia Merdeka" er door weten te krijgen.

Belangrijk is in den laatsten tijd het streven der Indonesiërs hier te lande naar internationale, liever gezegd, intra-aziatische orienteering, met het gevolg, dat reeds nauw te noemen relaties werden aangeknoopt met vooraanstaande persoonlijkheden in de Voor-Indische, Siameesche, Japansche, Chineesche, ja, zelfs Egyptische studentencentra te Londen, Parijs, Berlijn en elders. Reeds een negental jaren geleden werd door dr. Ratulangi te Zürich de „Société Asiatique des Etudiants" opgericht, die echter wellicht door absoluut gemis aan persoonlijke aanraking niet aan de verwachtingen heeft beantwoord. Mogen de vrij veelvuldige ontmoetingen van den laatsten tijd een hechteren grondslag vormen voor een eventueelen nieuwen Bond van Aziatische studenten.

Uit de beginselverklaringen van de besturen voor de jaren 1923 en 1924, welke met overgroote meerderheid

van stemmen zijn aangenomen, kan men opmaken, dat het geloof in een uiteindelijke overwinning vooral gebaseerd is op de actie van de georganiseerde massa, dus van het heele Indonesische volk. Daarom doet 't pijnlijk aan te moeten vernemen uit de dagbladen, dat een groep leden van Boedi Oetomo zich heeft afgescheiden en opgericht een Javaansche Intellectueelen-Vereeniging.

Wij zijn niet bij machte te begrijpen, wat het doel kan zijn van deze afscheiding, omdat wij niet inzien, wat het gemeenschappelijke belang kan zijn van deze intellectueelen, die, naar het voorkomt, voornamelijk het politiek terrein als arbeidsveld hebben gekozen. Ligt 't soms in de bedoeling om cultureele belangen te verzorgen en te bevorderen? Dan, meenen wij, hebben zij de politiek niet van noode. Of bedoelen zij daarmee een nieuw klassebelang te scheppen, het intellectueelen-belang, dat o.i. niet ver af zal staan van het belang der aristocratie in aanmerking genomen de milieu's, waaruit zij voortkomen. De lezing van het uittreksel uit het „Indische Volk", opgenomen in het blad „Nieuw Indië" van Februari j.l. versterkt ons in onze laatste opvatting. Dat zij hun klassebelangen willen behartigen, is hun volste recht, maar dat zij het belang van het lijdend volk, dat in dit geval identiek is aan het hunne, er aan opofferen, door zich met minachtend gebaar van dat volk af te scheiden, is des te bedenkelijker.

„Der Hochmut eines Aristokraten", zegt Ku Hung Ming, „mag einem gemeinen Haufen Ladenbengeln „oder Krämern Schrecken einflöszen, aber aller Heroismus und alle Kampftüchtigkeit eines Aristokraten, der gegen das soziale Unrecht eines Volkes blind „ist oder sich blind stellt, kan nichts ausrichten gegen „die göttliche Gerechtigkeit, die immer einer Revolution zu grunde liegt...." [1]).

Waarlijk, beter wapen kon men den politieken tegenstanders der Indonesiërs niet in handen geven dan de oprichting van deze vereeniging. Maar de volksbeweging neemt dèzen tegenstander er op den koop toe bij, overtuigd als ze is, dat de aristocratie ook in de Indonesische Vereeniging in ruime mate vertegenwoordigd is, in handen van een groot deel van wier leden ten slotte in de toekomst de leiding zal worden gelegd.

De jubileerende vereeniging gaat een mooie toekomst

---

[1]) Ku Hung Ming: Chinas Verteidigung gegen Europäische Ideeën, blz. 41

tegemoet. Het heerlijke enthousiasme, dat zoowel Bestuur als redactie van het orgaan en niet te vergeten de leden persoonlijk aan den dag leggen, is voor ons de beste waarborg voor een opgewekt en intens vereenigingsleven. In handen van deze Indonesiërs is ze veilig. Moge zij groeien en bloeien tot in lengte van dagen!

OPGANG.

Vijftien jaren geleden is het, dat de eerste teekenen van onze herleving zijn waar te nemen. Met 1908 doet een nieuwe periode in onze nationale geschiedenis haar intrede. Voor het eerst weer, na zoovele eeuwen van stilstand, vangt de ontwikkeling van de Indonesische maatschappij opnieuw aan.

Na de opvoering tot een wereldimperium als Modjopahit is de staatkundige groei niet verder gegaan, is het integendeel tot rust gekomen en het proces van afbrokkeling is daarna in steeds sneller tempo geschied. Noch Mataram, noch Cheribon, noch Banten, om van de andere resteerende deelen van het vroegere Modjopahit te zwijgen, kon weerstand bieden tegen den toen opkomenden vreemden invloed.

Nadat het recht van alleenhandel in den Archipel door de Hollanders op de Portugeezen, Spanjaarden en Engelschen was bevochten, begon hun politieke macht zich overal te laten gelden. De proclamatie op 31 Januari 1874 van het Rijk Atjeh tot „gouvernementsgebied" voltooide het staatkundig sloopingswerk, dat Nederland gedurende twee drie kwart eeuw op Indonesischen bodem had verricht. Daarmede verdween de laatste der onafhankelijke Indonesische Rijken en maakte deze voortaan, evenals de reeds onderworpen gebieden, een integreerend deel uit van het politieke bouwwerk, dat „Nederlandsch-Indië" wordt geheeten.

Thans is de herleving van ons volk een voldongen feit geworden; we zijn ontwaakt onder drukkende omstandigheden en onder andere levensverhoudingen. Maar zooals onze volksbeweging zich in deze vijftien jaren heeft geopenbaard, is er reden tot verheugenis. En wij, die zijn uitgezwermd om haar eens te dienen, hebben de perspectieven te zien van haar opgang. Niet het doel zelf van dien opgang, dat helder en vast voor oogen staat: de verzekering van een vrij bestaan is het normale oogmerk van elk volk, maar wij zijn herboren onder nieuwe levensvoorwaarden.

Niet meer kunnen wij ons in volle zorgeloosheid overgeven aan de belijdenis van een levensphilosophie, die direct of indirect de oorzaak is geweest van onzen eigen ondergang. Het moderne verkeer eischt geen bespiegelende wijsheid. Het eischt een levensbeschouwing, die strookt met de nuchtere verhoudingen. Het eischt activiteit, beweging. En wie deze niet eerbiedigt, wordt verpletterd in het gedrang van menschen en volken, die vechten om het bestaan.

De huidige tijd staat in het teeken van de Daad. Hare strijdvaardige dienaren, die voor het eerst uit het Westen zijn komen opzetten, hebben zoo lang gebonsd en gebeukt aan de oude vervallen poorten van onze innerlijk kwijnende cultuur, dat zij op den duur moesten bezwijken. Ze waren niet bestand tegen de frissche krachten van het verjongde Westen na de Renaissance, die de oude Grieksch-Romeinsche beschaving met nieuwe, levenskrachtige elementen had bezield.

Voorzeker is de individualiseering van de feodale, Europeesche maatschappij der middeleeuwen, waarin de groote Zwitsersche historicus Burckhardt het wezen van de Renaissance ziet, zich culmineerend in de Fransche Omwenteling, de motorische kracht geweest van dezen forschen opbloei; maar indien de vlucht van techniek en wetenschap daarbij geen voorname rol had gespeeld, zou zij niet zijn uitgegroeid tot het modernisme van de 19e eeuw, dat als een alternatief postulaat van aanpassing, òf ondergang zich aandringt bij de landen van andere beschaving. Want overal waar contact is verkregen penetreert dit modernisme in taai volhouden of met overrompelende driestheid. Het knaagt aan de vooze vormen van een samenleving, die, gelijk India, haar kracht gehad heeft in de subtiele leerstellingen der Upanishads, Vedanta en Yogaçara of treedt het op met overstelpende dwingmacht in de opening van een zich voor hem sluitende gemeenschap als het land der Rijzende Zon.

Zoo is deze moderne beschaving doorgedrongen tot in de verste uithoeken van de wereld, die door zijn overheerschenden invloed een aanrakingsvlak is geworden, waarin volken van meest uiteenloopende culturen elkaar kunnen tegemoettreden in verstaanbaar verkeer.

En waarin uit zich deze overheerschende invloed? De transformatie van het Europeesche gemeenschapsleven gedurende de 19e eeuw teekent zich, behalve in de specifieke geestelijke waarden, scherp economisch. De „Oude Wereld" kon de zich snel verdubbelende bevolking niet

genoegzaam meer voeden. Vandaar dat de tweede groote expansie, na de eerste in het tijdperk der ontdekkingstochten van een vier-vijfhonderd jaren terug, zich voltrok, in de laatste helft der 19e eeuw. Vanzelf ook werd de politiek van onthouding ten opzichte van koloniale zaken, welke trouwens samenviel met de inwendige omvorming van het staatkundige leven op het Europeesche continent verlaten, om plaats te maken voor een staatkunde van actief ingrijpen, welke krachtig werd voorgestaan door economen als Leroy Beaulieu, die in zijn bekroond werk „De la colonisation chez les peuples modernes" groote lijnen heeft aangegeven voor een effectieve koloniale Staathuishoudkunde, gericht op de „mise en valeur" der koloniale bezittingen. Die tweede expansie was vooral urgent voor de opgekomen staten als Italië en Duitschland, die, in tegenstelling met Frankrijk en Engeland e.a., die reeds uitgestrekte gebieden onder zich hadden, nog moesten omzien, zooals het heette, naar een „plaats onder de zon".

Dan begint de koloniale wedloop van den recenten tijd, die in twintig jaren tijds, na 1870 praktisch geheel Afrika, groote deelen van Azië en de meeste eilanden in de Pacific onder Europa's machtsbereik wist te brengen. Met de politieke overmacht, zich uitend in rijk geschakeerde rechtsverhoudingen als protectoraten, invloedsspheren, interessespheren, koloniën, wordt tegelijk heel het westersche stelsel van economische en sociale organisatie op het bestaande ingeënt, waardoor het inheemsche, maatschappelijk leven wordt gewrongen in het keurslijf van een vreemd samenlevingssysteem. Terwijl de economische productievorm van het ondergeschikte gebied alras wordt overvleugeld en verstikt door de met moderne middelen toegeruste vreemde exploitatie, is van een eigen staatkundige evolutie ook nauwelijks sprake. Immers kan de innerlijke groei slechts gedijen binnen het enge bestek van de overheerschende organisatie, waardoor die ontwikkeling uiteraard streng eenzijdig moet zijn. Vooral dan, wanneer het bestuur van den Opperstaat geen andere ontwikkeling heilzamer ziet, dan de idealen van zijn eigen instellingen, zooals de Fransche „Politique d'Assimilation" van vóór 1894 ten opzichte van zijn koloniën getuigt onder het welbekende Napoleontische parool: „Là, où est le drapeau, là est la France".

Bezien in het licht der jongste koloniale geschiedenis is één doorloopende lijn waarneembaar, waarlangs de staatkunde zich beweegt: een voet bij stuk houden tegen

theoretische of daadwerkelijke pogingen om de bestaande verhoudingen te verzetten, waarin meerdere bewegingsvrijheid van de geregeerden zou kunnen plaats grijpen. Wanneer Engeland, wijs geworden door zijn ervaring van 1783 met de Amerikaansche koloniën, een voortdurend liberale politiek voert ten opzichte van Canada, Zuid-Afrika, Australië en Nieuw-Zeeland, volgt hij tegenover India een tegengestelde taktiek. Als Nederland aan Suriname en Curaçao een ruime mate van decentralisatie verleent, moet hij voor „Nederlandsch-Indië" een stelsel bedenken, dat de beste waarborgen heeft te verschaffen voor blijvend machtsoverwicht.

Vanwaar die tegengestelde tendenzen? De omstandigheid, dat bovengenoemde Engelsche „dominions" zuivere volksplantingen zijn, vereenvoudigt het koloniale probleem dermate, als het feit, dat India en Indonesia exploitatie-koloniën zijn, het vraagstuk uiterst ingewikkeld stelt.

Op geen ander gebied laat de rassenkwestie zich sterker gelden dan juist in de koloniale staatkunde. Waar, zooals in de dominions, de kolonisten zich blijvend vestigen van generatie op generatie, is het voor het „moederland" een principieele kwestie, dat haar geëmigreerde bevolking in voortdurende relatie met haar staat en in vriendschappelijke verhouding; en het feit van tot eenzelfde volk te behooren geeft daarbij voldoende zekerheid, dat het verleenen van politieke vrijheden niet zal leiden tot verbreking der staatkundige banden. In gebieden echter, waar de emigranten slechts tijdelijk vertoeven, om de administratie op gang te houden, en bovendien leven te midden van een onderworpen bevolking, niet alleen van ander ras, maar ook met een cultuur, die in het verleden tot sterke staatkundige uitdrukking was gekomen, levert het op vertrouwen geven van die vrijheden het grootst denkbare gevaar voor plotselinge afscheiding. Terwijl daar, waar de onderworpen bevolking in haar sociale organisatie geen innerlijke weerstand bezit om de overheersching te dragen, het exploitatiestelsel in zijn volkomenheid kan floreeren zonder vrees voor beteekenisvol verzet dan de van tijd tot tijd plotseling uitgebroken opstanden, als de bevolking tot wanhoop is gedreven, gelijk de Bailandoe-opstand van 1902 in Portugeesch Afrika, die dan echter met gemak kunnen worden onderdrukt. Of waar de inheemsche bevolking een heterogeen mengsel is van deels autochtone, deels geïmporteerde rassen, als in Hollandsch West-Indië, waar Negers, Indianen, Mestiezen

e.a. geen noemenswaard verzet zouden kunnen teweegbrengen, het toepassen van een liberale politiek geen gevaren met zich mee sleept.

Maar wat is de stimulans geweest tot dien wedijver in een zondige staatkunde, die millioenen der aarde in namelooze ellende houdt, zonder dat de schuchtere pogingen tot leniging van dien nood ook maar eenig blijvend succes hebben gehad? Welke factoren hebben gewerkt tot den inzet van de wereldpolitiek na 1870, die door zijn innerlijke tegenstellingen rechtstreeks heeft geleid tot den wereldbrand van 1914?

Nimmer is er een periode geweest, waarin een samenleving door haar economische organisatie in zulk een labielen toestand is komen te verkeeren als het tijdperk der Europeesche industrialisatie. Het vasteland was langzamerhand geheel afhankelijk geworden van den aanvoer van buitenlandsche grondstoffen voor de vervaardiging van producten, die, behalve de eigen voorziening, een groot deel van de buitenlandsche, met name de koloniale, op het oog had. De cirkelgang, die daardoor ontstond, maakte elke verandering van den status quo uiterst precair. Het werd een kwestie van vitaal belang de gevestigde orde zoo lang mogelijk te handhaven. Verstoring van het evenwicht zou de grootste onheilen kunnen veroorzaken. En stellig zou Europa daarin licht geslaagd zijn, indien geen onderlinge rivaliteit heerschte van zulk een scherpte, dat het moest leiden tot een gewapend conflict. Dat ook kwam.

Wij zien gebeuren, hoe in het korte tijdsbestek van 1914—1918 praktisch de geheele wereld in den Europeeschen strijd is betrokken geworden, voor de beslissing, waarvan het slechts afhing „wie het langst kan volhouden". Daarvoor moesten de economische bronnen der wereld worden opgeschroefd, waarbij toen uitstekend van de koloniale dienstbaarheid kon worden geprofiteerd. En wanneer na den vrede, door het werk der vernietiging op groote schaal een economische ontreddering komt, die thans nòg voortduurt, is Europa dubbel aangewezen op de „onontgonnen gebieden" van het Oosten, waar Moeder Natuur in geduldige onuitputtelijkheid hare rijkdommen verschaft. Dan mòet de staatkunde er ook een zijn, die gericht is op de ruimste mogelijkheid van machtsuitoefening, zonder welke een intensieve exploitatie niet kan plaats grijpen. De Britsche reactionnaire politiek onmiddellijk na den oorlog ten opzichte van India is een noodwendig gevolg daarvan. Maar ook Amerika, die in hoofd-

zaak zich toch nog zelf kan bedruipen, laat zijn zoo geroemde isolementspolitiek varen om als imperialistische macht in het Oosten op te treden. Vanwaar anders de tegenstrijdige Regeeringsverklaringen — zij het ook gevolg van Regeeringswisseling — dat de Philippijnen eerst wèl, dan weer niet „rijp" worden geacht voor onafhankelijkheid, die in de Jones Act van 1916 in uitzicht is gesteld? Nederland, die door zijn neutraliteitshouding in den oorlog van materieele verwoestingen bespaard is gebleven, doch in min of meer sterke mate de crisisgevolgen van het Continent moet ondervinden, spant dan ook alle krachten in om de door den oorlog losser geworden economische banden met Nederlandsch-Indië weer nauw aan zich te trekken. We voelen thans aan den lijve, hoe de politiek van reactie daarbij als onmisbaar supplement moet fungeeren.

Maar er is nog meer dan bloot economische oorzaken alleen, dat tot den fatalen volkerenslag heeft gevoerd. Naast de economische labiliteit levert de juridische het voortdurend en onmiddellijk gevaar voor een instorting van het gansche Statenstelsel, tot nog toe in stand gehouden door de politiek van een wisselvallig machtsevenwicht tusschen de Groote Mogendheden. Die instorting voorzàg men. De psychologie der Europeesche volkeren was er op georiënteerd. Men wapende zich bij voorbaat om in de naderende catastrophe althans voor een wissen ondergang bewaard te blijven.

Zijn dan geen pogingen tot bezwering daarvan gedaan? Gewis. Het verlangen naar den wereldvrede is overal minstens even sterk, hoewel de hoop daarop sceptisch wordt gekoesterd. Het streven naar een stabieler wereldorde vormde naast het zich paraat stellen tot den strijd een ernstig programpunt van de algemeene staatkunde. Men wenschte een wereldgemeenschap te stichten, waarin het steeds dreigende gevaar voor een onmiddellijken oorlog tot een minimum moet worden gebracht.

Eerst aan Woodrow Wilson is de onsterfelijke roem ten deel gevallen deze nieuwe wereldorde te hebben gegrondvest. Stellig zou Nicolaas II zich dienzelfden roem verzekerd hebben, indien zijn initiatief tot de Haagsche Conferentie van 1899 was geboren onder een anderen politieken sterrenhemel dan de spanning van het tijdperk van den Gewapenden Vrede. Bodin's souvereiniteitsconceptie van den Staat, die te vaste wortel heeft geschoten, moest in zijn voozen opzet eerst aan zijn verschrikkelijkste consequenties getoetst worden, dan dat de tweede inter-

nationale poging van 1907 reeds vruchtbare resultaten kon opleveren. Inderdaad is het drama van 1914 de ijzeren logica van de souvereiniteitsleer. De Staten-willekeur, waartoe zij onverbiddelijk voeren moet — immers geen andere beperking dan der Staten vrije gezindheid in het onderlinge verkeer, met geen anderen waarborg dan de zedelijke gebondenheid aan zichzelf — kon noch in 1899, noch in 1907 op een andere wijze tot oplossing worden gebracht dan een voor alle congres-deelgenooten ondragelijk compromis. De hoogste macht als hoogste recht kon uit zelfbehoud niet verlaten worden. En men ging van de tweede bijeenkomst vandaan met geen ander richtsnoer dan het aloude: „Si vis pacem, para bellum!" Er was slechts één vonk noodig om den ontplofbaren toestand tot een algemeene uitbarsting te doen geraken. Daartoe was dan ook het incident van Serajewo ruimschoots voldoende Maar te laat zag men in, dat het oude interstaatsche verkeer rustte op uiterst wankele grondslagen.

Wie echter gedacht heeft, dat althans na den strijd de onderlinge kwade gezindheid voorgoed zou zijn gebannen, vergist zich deerlijk. Al die ijveraars voor een duurzamen vrede, wier activiteit gedurende den oorlog zich uitte in de bewerking van de openbare meening, middels bijeenkomsten, redevoeringen, publicaties met teekenende opschriften als: Proposals for the Avoidance of War, Proposals for the Prevention of Future Wars, Avant-projet de Convention relatif à une organisation juridique internationale, Avant-projet d'un Pacte fédéral de la Ligue des Nations, etc. etc., was de teleurstelling niet bespaard gebleven van de nederlaag van hun grooten meester, die aan boord van de „George Washington" in December 1918 den Oceaan was overgestoken en met de vaste overtuiging was bezield van de oplegging van zijn „Veertien Punten".

Hierin dan zouden de grondslagen liggen van een nieuw internationaal stelsel, dat een ander wereldbestuur heeft in te richten dan enkel eenige losse afspraken tusschen eigenzinnige Staten. Het wilde o.a. breken met het systeem van machtsevenwicht der Groote Mogendheden; het wenschte de oude geheime diplomatie vervangen te zien door een openbare, waarbij de publieke opinie als richtsnoer heeft te fungeeren, de afschaffing van economische barricaden met daarvoor in de plaats de politiek der Open Deur, de verzekering van de „Vrije Zee" voor alle natiën, behoudens enkele beperkingen, reduceering van

bewapening en ten slotte naast de geruchtmakende verklaring van het „Zelfbeschikkingsrecht der Volkeren" het gewichtige 14e punt: „A general association of nations under specific covenants for the purpose of affording mutual guarantees of political and territorial independence for great and small nations alike", de stichting n.l. van den Volkenbond.

Wat is echter van dit wereldschema overgebleven, toen de Titanische strijd om de doorvoering daarvan eindigde met de beslissing van een Carthaagschen Vrede? Nu de zaken, waarop het aankwam, verwrongen in het Vredestractaat zijn opgenomen; nu de grondfout van 1815 is gebleven wat betreft de opstelling van de nieuwe politieke kaart. Want is het nationaliteitenvraagstuk — de nationale minderheden — niet steeds nog bron van conflicten en staat men niet opnieuw bloot aan de oligarchie der Mogendheden, waardoor het evenwichtssysteem weer opduikt?

Weliswaar prijkt in elk der tractaten tusschen de Geallieerde en Geassocieerde Mogendheden eenerzijds en de Centrale Rijken anderszijds, in de eerste 26 artikelen het rudimentaire beginsel van de beoogde wereldorde, maar hebben de overwinnaars in deze nieuwe internationale organisatie niet een overwegende positie ingenomen, waarbij de 4 Groote Mogendheden Engeland, Frankrijk, Italië en Japan in het executieve orgaan — de Raad van den Volkenbond — een leading-rôle spelen?

Toch zegt men, dat de Volkenbond de stroohalm is, waar de Hoop der Menschheid zich aan vastklampt. Generaal Smuts, een populair geworden figuur, heeft in een brochure [1]), die tijdens de Vredesconferentie het licht zag, de urgentie uiteengezet van wat hij noemt een „praktisch ding". In dien zin, dat op den grondslag van bestaande verhoudingen een levensvatbare wereldorganisatie kan gedijen. Immers, zegt hij, gaat het niet aan, om, naar de gangbare theorieën van statengelijkheid den grooten Staten in den Bond gelijke positie te geven als de middelmatige en kleinere Staatjes, die door hun aantal de grootere licht zullen overvleugelen in de beslissing van wereldbelangen, die eigenlijk alleen de groote Staten aangaan. De Bond zou spoedig uiteenspatten en de toestand van Statenanarchie zou blijven voortbestaan.

Eindeloos zijn de beschouwingen over den bestaansgrond en de richtige functie van den Volkenbond. Ver-

[1]) „De Volkerenbond".

stokte sceptici voorspellen haar een vroegen dood, idealisten zien in haar de lichtende toekomst der menschheid, terwijl een derde klasse van bespiegelaars met eenige gereserveerdheid zijn ontwikkeling nagaan.

Van Vollenhoven betoogt [1]), dat de tijd voor beschouwingen thans voorbij is. „De Volkenbond is er; hij staat voor ons, hij werkt, of we willen of niet." En Nederland is daarin toegetreden op 9 Maart 1920. Uit overweging van utiliteit misschien [2]), of van eenigste noodzaak [3]), „omdat Nederland anders wellicht in een onhoudbare internationale positie zou geraken", maar consequent ook door de daad van toetreding om de in art. 22 van het Volkenbondsverdrag neergelegde beginselen van een nieuwe koloniale staatkunde naar den geest en naar den letter aan te hangen.

En wat wil art. 22? Zooals het daar in pompeuzen opzet is uitgedrukt: „Het welzijn en de ontwikkeling" van de volken, „welke nog niet op zichzelve kunnen staan onder de zeer moeilijke omstandigheden van de moderne wereld". Deze „mission sacrée" is van toepassing op „de Koloniën en gebieden, die, tengevolge van den oorlog, niet langer onderworpen zijn aan de souvereiniteit van de Staten, die ze tot dusver bestuurden." En „de voogdij over deze volken" wordt toevertrouwd aan „ontwikkelde naties, welke uit hoofde van haar hulpbronnen, haar ondervinding of haar aardrijkskundige ligging, het best in staat zijn, deze aansprakelijkheid op zich te nemen, en welke bereid zijn, die te aanvaarden".

Het z.g. mandatenstelsel beoogt dus niet meer of minder dan te breken met de oude opvattingen omtrent koloniaal beheer, in wezen de oorsprong van den Wereldoorlog. Men beseft, dat de oude stelsels van eenzijdig gecontroleerde — door het „Moederland" alleen — koloniale administraties, protectionistische tarievenpolitiek en economische privileges de Statenrivaliteit tot de culminatie van het wereldconflict opvoerde. Is dan dus, nu de angels van het kwaad zijn uitgetrokken, de wereld voortaan „safe" voor toekomstige misbruiken en kunnen de bevoogde rassen zich verheugen dit weldadig bestuur te ondergaan?

Het middel blijkt erger te zijn dan de kwaal. In plaats van den enkelen koloniseerenden Staat, treedt thans een

---

[1]) De Gids van 1920 no. 4: „De Volkenbond en wij".
[2]) Zie Memorie van Toelichting op het wetsontwerp betreffende Nederland's toetreding tot den Volkenbond, § 8.
[3]) Idem, § 9.

georganiseerde gemeenschap van Staten op, die de koloniale exploitatie, onder leuzen gesteld in het jargon der diplomatie, bestendigt. Het bewijs?

De eerste zonde, die begaan wordt, is de verdeeling van de betrokken gebieden niet door den Volkenbond zelf onder de door haar aan te wijzen „Mandatarissen" — hetgeen een waarborg zou zijn voor onpartijdigheid — hebben integendeel de Geallieerde Mogendheden zich dit recht aangematigd door op 7 Mei 1919 de door art. 118 en 119 van het Vredesverdrag gevorderde overgave der Duitsche Koloniën, onder henzelf te verdeelen, waarvan niet minder dan 7 van de 11 „mandaten" aan het Britsche Rijk zijn toegewezen [1]). De tweede zonde, van niet minder gewicht, is de uitsluiting van vrijhandel in de mandaatsgebieden van het type C [2]), waartegen Japan met recht protesteert als in strijd met de verklaarde beginselen van de „Open Deur" in alle mandaatsgebieden en last but not least de handhaving van den status quo door alle leden van den Bond tegen elken buitenlandschen aanval (art. 10), waarbij de Nederlandsche Regeering typisch opmerkt [3]): „Zoowel het verbod van elken onverhoedschen oorlog, als de in art. 10 gegeven garantie voor 's lands territoriale onschendbaarheid tegen elken aanval van buiten, zijn bepalingen, die van groot belang kunnen blijken, niet het minst voor onze koloniën". Hier komt al iets om den hoek gluren, dat in zijn consequenties de door Nederland stilzwijgend erkende beginselen van art. 22 ten opzichte van zijn eigen koloniën steeds met de praktijk daarvan in begrijpelijke tegenspraak brengt.

Is het in dit verband niet verstaanbaar, dat Amerika tot nog toe eenvoudig weigert zitting te nemen in zulk een bond van volkeren, waarvan constitutie en toepassing zooveel paradoxaliteiten bevat?

Maar wat is dan van dit hybridische orgaan voor de

---

[1]) H. van Kol: Les Mandats coloniaux et la Société des Nations.

[2]) The British Yearbook of Intern. Law 1921-'22, Protectorates and Mandates. De mandaten worden onderscheiden in de mandaten A, B en C, naar de verschillen in „graad van ontwikkeling van het volk, de geografische ligging, den economischen toestand daarvan en andere overeenkomstige omstandigheden".De mandaatsgebieden C — bepaalde eilanden in de Stille Zuidzee, Zuid-West-Afrika — „worden bestuurd onder de wetten van den Mandataris als een integreerend deel van diens gebied", hetgeen dus neerkomt op inlijving.

[3]) Memorie van Toelichting, etc. § 9.

wereldontwikkeling te verwachten? Indien de „universaliteit" van den Bond bereikt wordt — alle Staten der wereld in toegetreden — kan hij een macht ontwikkelen, die de wereld als geheel ten goede zal komen. Maar dan dient in de eerste plaats het grondverdrag van alle feilen te worden gezuiverd, die zij thans bevat. De groote beteekenis van den Bond, afgezien van de principieele punten als reduceering van bewapening, plicht tot arbitrage, gezamenlijke tuchtiging van den Staat, die als oorlogsmisdadiger optreedt, gepaard met den gezamelijken economischen boycot, ligt wel hierin, dat hij breekt met de geheime diplomatie, immers zijn alle leden van den Bond verplicht de onderling gesloten tractaten openbaar te maken en die bij het „Secretariaat" te deponeeren en dat hij zich tot een forum kan ontwikkelen, waar internationale misstanden als onze poenale sanctie, Kenyakwesties, of binnenlandsche incidenten gelijk bloedbaden als die te Amritsar, Garoetaffaires in het licht van een wereldopinie kunnen worden gebracht, waardoor aan het prestige van den betrokken Staat een geduchten knak kan worden bezorgd. Uit dien hoofde alleen al is de door art. 1 voorziene mogelijkheid tot toelating van koloniën, die „volkomen zelfbestuur" heeft, toe te juichen.

Behalve de mogelijkheid, dat de Bond den groei der wereldgemeenschap tot een organische eenheid zal kunnen bevorderen, is haar momenteele beteekenis niet anders dan als een correctief te beschouwen op de excessen van de praktische wereldpolitiek, omdat haar reëele invloed zich alleen beperkt tot het verstrekken van advies aan de betrokken Regeeringen en haar voornaamste kracht heeft in de vorming van een „moral public opinion".

Indien de beginselen van den Bond aan haar praktische waarde moeten worden getoetst, zouden de leden tot onbaatzuchtige daden moeten overgaan. Engeland zou b.v. in het Italiaansch-Grieksch conflict voor het feit moeten worden gesteld, Italië te blokkeeren of de Italiaansche vloot uit Corfu te verjagen. „Such an idea is not within the realm of practical politics", merkt de Times [1]) op, maar voegt daarbij: „Yet we believe that until a country has been found ready to undertake a war in which it has no material interest, for the sake only of justice or of liberty, the League, will not be definitely and firmly established as the arbitor among nations."

---

[1]) The Times, 13 October 1923.

De strijd tusschen Bismarcksche Realpolitik en Wilsoniaansch idealisme is nog bij lange na niet geëindigd. Het belang blijkt in de praktische politiek steeds de regelende factor te zijn. En uit dit oogpunt is de stabiliteit der wereldverhoudingen alleen afhankelijk van het oude stelsel van machtsevenwicht. De wereldrevolutie heeft dit stelsel niet kunnen vernietigen, heeft zij integendeel het zwaartepunt der machtsverhoudingen slechts verlegd van het Europeesche continent naar de Stille Zuidzee. Het congres van '21 te Washington was slechts een poging tot stabiliseering van acuut geworden machtsproblemen, waarin Japan, China, Amerika de Britsche dominions Australië en Nieuw-Zeeland, Engeland en Continentaal Europa optreden als belangenfactoren. Japan, strevende naar de hegemonie in het Verre Oosten en de contrôle van de Pacific, China, die zich tracht te ontworstelen aan de machtsgreep der buitenlanders; Amerika, die in Japan een gevaarlijken mededinger ziet en evenals de Britsche dominions geconfronteerd is door de onvermijdelijkheid van serieuze conflicten met Japan wegens immigratiekwesties en economische rivaliteiten; Engeland, die voor de moeilijkheid staat de „Empire" effectief te verdedigen en te handhaven; Continentaal Europa, die voor zijn economische reconstructie op het Oosten is aangewezen.

Te midden van deze ingewikkelde verhoudingen leeft ons Vaderland op met het feit van zijn maatschappelijke ontwrichting en politieke onmondigheid. De omstandigheden gedoogen geen weifelende houding meer van wie in ernst de Vrijheidsbeweging dienen wil. Bestuur, rechtspraak, militie — de essentieele functies van een geordende samenleving — staan alle onder vreemde leiding. En wie nog illusies koestert, dat de door de Overheid ingenomen machtspositie vrijwillig zal worden verlaten, werpe slechts een blik in de achter ons liggende periode van onze volksbeweging, waarin de schatten van ervaring zijn opgeborgen en waaruit slechts één conclusie is te putten; die is, dat de redding van ons nationaal bestaan ligt in onszelf. De al of niet spoedige verwezenlijking daarvan hangt af van de mate van inspanning, toewijding en offervaardigheid, waarmee wij ten strijde trekken.

Op ons en de komende generaties rust de taak, om ons Vaderland die positie te doen innemen en die rol te verzekeren, die hij in het verleden zoo schitterend heeft weten te vervullen!

NIEUWE BANEN.

Wanneer wij de geschiedenis van de Vrijheidsbeweging van andere overheerschte landen met die van ons Volk vergelijken, dan vallen vele treffende punten van gelijkenis waar te nemen. In de eerste plaats de houding van de jeugd.

Hoewel het Russische Volk niet het lot beschoren is te staan onder de heerschappij van een ander Volk, verkeerde het voor den Grooten Oorlog, vooral bij het begin der vorige eeuw, in ongeveer gelijke positie als wij. Ook daar kende het werkelijke Volk bijna geen rechten. Het stond onder een ijzeren regiem, dat iedere actie ter verkrijging van meer rechten neersloeg. De geheime actie werd in de hand gewerkt door de zware straffen, door de verbanningen naar Siberië van personen, die hun hervormingsdenkbeelden in het openbaar durfden belijden. Vele ondergrondsche stroomingen en geheime genootschappen vonden daardoor een makkelijk bestaan. De rol der Russische jeugd in dienst dezer in het geheim werkende organisaties typeert den edelen opofferingsgeest, die velen hunner bezielde. Op gevaar af van, bij ontdekking, hun vrijheid te verliezen, gingen ze den boer op, om de denkbeelden te propageeren, die hunne genootschappen omhelsden. Jonge menschen van beider geslacht, uit het lage Volk niet alleen, maar ook uit hooge kringen afkomstig, zochten met bovenbedoeld oogmerk contact met de boerenbevolking. Dochters van generaals verlieten het ouderlijke huis, teneinde de roeping te volvoeren, die zij in zich voelden.

Van Rusland op India overstappend, moet een zelfde geest van offervaardigheid en enthousiasme voor de zaak van het verdrukte Vaderland bij de Indiasche jeugd worden opgemerkt.

Toen onder het autocratisch en despotisch bewind van Lord Curzon, met zijn uitgesproken minachting en negatie van wat India aan verlangens en wenschen bood, met zijn onderdrukkingspolitiek de verdeeling van het cultureel en staatkundig zich éénvoelend Bengalen feit

was geworden, beteekende dit de laatste druppel, die den beker deed overloopen. Het smeulend vuur van verbittering en haat onder de bevolking laaide op tot een hevigen brand. Deze laatste maatregel van beteekenis van Lord Curzon voor zijn aftreden als Onderkoning van India, trof geheel het Bengaalsche Volk tot in het diepst van zijn gemoed. De opwinding was algemeen. De nationalistische beweging naderde in deze periode een gewichtig punt in haar geschiedenis. De verdeeling van Bengalen bracht eindelijk de zoo vurig gewenschte verbroedering tusschen de Mohammedanen en de Hindoes tot stand. In dit tijdperk ook verbreedde en verdiepte zich het nationalistisch sentiment. Ieder voelde zich als opgeheven door een vurige liefde en enthousiasme voor de zaak van het Vaderland. Een eerbied afdwingende neiging tot blijmoedige zelfopoffering kenmerkte verder de houding van vele Indiërs. En niet het minst die der jongeren!

De Swadesji-beweging, die door den leider Bannerjee beschreven werd als een zoowel economie als sociaal als politiek omvattende beweging, werd ingezet. Hiervan vormde de boycot van in het buitenland vervaardigde goederen een aanvullend element. En het was op dit terrein, dat de jongeren van zich deden hooren. Als gedragen door een grootsch gemeenschappelijk ideaal wierpen zij zich op de medepropageering van den boycot van ingevoerde artikelen. Zij vormden volunteercorpsen, namen deel aan de georganiseerde optochten, die tegen de verdeeling van Bengalen demonstreerden, bezochten druk de belegde vergaderingen en meetings, zongen luid mee het Indiasche nationale lied, de Bandee Mataram, kortom zij stuwden, als elite van het Volk, de ontketende actie. Dat dit alles plaats had onder zoodanige omstandigheden, dat honderden van hen voor hun jeugdig vuur en enthousiasme van de colleges werden verwijderd, indien zij betaling der hun opgelegde boeten weigerden, verder dat velen hunner werden gegeeseld en mishandeld, dit moet wel het respect afdwingen van een ieder, die zelfverloochening en zelfopoffering als edele eigenschappen in den mensch weet te waardeeren.

Trachten wij nu te karakteriseeren de houding, die de jeugd in de Indonesische Opleving heeft aangenomen. Reeds verscheidene keeren en op verschillende plaatsen werd de klacht geuit, als zouden wij, jongeren, ons absoluut onverschillig toonen tegenover het Gebeuren in ons Vaderland en ons van de massa isoleeren. Onze landge-

noot Alimin heeft onlangs deze grief in zijn brochure getiteld: „Een Open Brief", nog eens naar voren gebracht. Inderdaad, de klacht had reden van bestaan. Het grootste deel van de studeerenden was onberoerd gebleven door de nationalistische golf, die door de wereld ging. Velen hunner leefden bij brood alleen, waren tevreden, wanneer de voltooiing hunner opleiding hun de zoo vurig begeerde plaats aan den Indischen Staatsruif bracht. Maar ook in hun denkbeelden is kentering gekomen. Vele namen uit de studentenwereld ziet men later staan in het bestuur van onze nationalistische organisaties, verscheidene jongelieden traden na hun studie op op vergaderingen en meetings.

Ook in onze kleine wereld, die als een vooruitgeschoven post der Indonesische gemeenschap in Europa fungeert, valt het ontluikende nationalistisch gevoel niet genoeg toe te juichen. Er wordt thans levendig beseft, dat de renaissance van een Volk de stimulans moeilijk ontberen kan van zijn intellectueele zonen. De gang naar het land onzer overheerschers mag niet meer zijn uitsluitend in eigen persoonlijk belang, maar het verblijf in deze oorden moet, hoewel in verwijderd verband, tevens dienstig worden gemaakt aan het heilige belang van het Vaderland. Dit wordt gelukkig meer en meer begrepen en in daden omgezet. De reizen naar verschillende deelen van Europa, door velen der hier verblijvende landgenooten ondernomen, om uit eigen aanschouwing de plaatselijke toestanden en de daar heerschende denkbeelden te kennen, om relaties aan te knoopen met Indiërs, Egyptenaren, Filippino's en Ieren, moeten in boven bedoelden zin worden uitgelegd. Dat de Jeugd een rol speelt in elke bevrijdingsbeweging, is een volkomen normaal verschijnsel, dat overal wordt waargenomen.

Ook andere paralellen vallen te trekken.

Nog een ander verschijnsel begint zich in den laatsten tijd te accentueeren. De Vrijheidsbeweging in Indonesië beleeft momenteel een innerlijken tweestrijd, welks uitslag beslissend zal zijn voor hare wederopleving. Voorzoover de teekenen niet bedriegen, valt er een nieuwe strooming waar te nemen, die als het ware een geëffenden weg tot de hoofden veler leiders heeft gevonden. Naarmate het inzicht veld wint in de ondoeltreffendheid der tot dusverre gevolgde taktiek, welke bestond in samenwerking met de overheid zoowel binnen als buiten de Locale Raden en den Volksraad, naar die mate begint in

veler hoofden de overtuiging te rijpen, dat een andere weg moet worden ingeslagen.

Er staan voor elke hervormingsbeweging in parlementair geregeerde landen voor de verwezenlijking van haar doel slechts twee wegen open, als men de anarchie als middel verwerpt: eerstens de weg langs de Volksvertegenwoordiging, tweedens die, welke geen aanrakingspunten met de heerschende machten wenscht te hebben — de samenwerking en de non-coöperatie.

Dit geldt ook voor nationalistische bewegingen in overheerschte gebieden als ons land. De gewichtige periode, die ons Volk nu doormaakt, is ook in de historie van de Indische en Iersche vrijheidsbeweging terug te vinden. Ook elders moest in een bepaalde phase van den strijd keuze worden gedaan tusschen de politiek van „schipperen, vertoogen en deputaties zenden", en de daaraan lijnrecht tegenoverstaande taktiek van „op eigen kracht bouwen", van „self-reliance, not mendicancy".

Bal Gangadhar Tilak, een der meest populaire figuren uit de Indische nationalistische beweging, was voor het optreden van Mahatma Gandhi de eerste geweest, die inzag, dat hervormingen door den overheerscher nooit vrijwillig zouden worden ingevoerd. Zij moesten afgedwongen worden, en in tegenstelling met de moderaten, die in samenwerking met de Overheid nut bleven zien en door middel van deputaties en beroepen wat meenden te kunnen bereiken, zocht hij heil in eigen kracht, de mobilisatie van de massa, in boycot en lijdelijk verzet. Op de zitting van het National Congress op 4 September 1920 te Calcutta, bleek Gandhi, die volledig de noncoöperatie prediken wilde, overwinnaar in den urenlangen strijd, die om de aanvaarding van zijn noncoöperation-program tusschen zijn aanhangers en tegenstanders gevoerd werd. De mislukking van parlementairen arbeid, het onbevredigd laten en doodzwijgen door den Overheerscher van petities en beroepen, deed de bevolking in India, ten einde raad, naar het scherpe wapen van non-coöperatie grijpen.

Ongeveer hetzelfde zagen we reeds eerder in Ierland gebeuren. Dit land, waar heldenmoed en roerende opofferingsgezindheid zijner zonen, waar het gold de bevechting hunner aller vijand, het Engelsche Gezag, de geschiedenis hunner onafhankelijkheidsbeweging op meer dan een plaats vullen, is eigenlijk als de bakermat te beschouwen

van de non-coöperatiegedachte, als wapen in handen van een onderdrukt Volk in den strijd tegen zijn overheerschers.

Immers reeds met de stichting van de oorspronkelijke Sinn-Fein-beweging in 1904, van welke organisatie Arthur Griffith een der opperste leiders en stichters was, werd de taktiek van lijdelijk verzet door dezen opgesteld en aangeprezen. Organiseerend en opbouwend arbeidzaam in eigen land, eischte deze strijdmethode van hare aanhangers weigering om maar in één opzicht mede te werken tot de richtige functionneering der Engelsche regeeringsmachine. De algemeene teleurstelling en verbittering, gevolg van woordbreuk en negatie van de meest vitale Iersche belangen van den kant van de Engelsche Volksvertegenwoordiging eenerzijds, de desillusie, die parlementaire actie den Ieren meer dan eens had gebracht op hun diep gekoesterd verlangen naar herstel van het volledige zelfbeschikkingsrecht hunner natie, naar „repeal" der Uniewet van 1800, waardoor hun zwaar bevochten onafhankelijkheid in 1782, en de onder Grattan's Parliament bereikte bloei van het Iersche leven weer teloor waren gegaan anderzijds, waren machtige factoren, die de Iersche leidende gedachten in deze richting stuwden.

Men mag hoe ook over dit strijdmiddel oordeelen, bewondering voor de taaiheid en doorzettingsvermogen, waarmee de dragers dezer taktiek hun levensdoel trachten te realiseeren, mag men hun niet ontzeggen. Zoowel in Ierland als in India werden maxima aan Vaderlandsliefde en bereidheid tot zelfopoffering door de strijdende zonen getoond.

Ook onze natinoalistische beweging staat nu op een tweesprong. De voortzetting van de tot dusverre gevolgde taktiek, de opportunistische en bedelpolitiek met hare aanhangselen: beroep doen en vertrouwen op de rechtvaardigheid en menschelijkheid der over ons heerschende machten is onwaarschijnlijk. Daartoe is de wonde, door de praktijk van de koloniale politiek der ons vreemde regeering in den goeden wil van het Indonesische Volk toegebracht, te diep aangekomen. Thans voltrekt zich naar de verschijnselen ons doen zien, in ons Vaderland hetzelfde proces, dat ons zoowel bij het optreden van Gandhi in India als bij de opkomst van de Sinn-Fein-beweging in Ierland te aanschouwen werd gegeven.

„Niet in beroepen doen, niet in deelname aan wet-

gevenden arbeid in schijn-volksvertegenwoordigende lichamen, maar in ons zelf zal onze overwinning gelegen zijn. Op eigen kracht en kunnen zal moeten worden gebouwd", is de huidige richtsnoer onzer voormannen. En hierbij sluit prachtig aan de tegenwoordige richting van onze Indonesische Vereeniging.

„SAKRI SOENARTO".

INDONESIA IN DE WERELD-GEMEENSCHAP.

Als Adam Smith kort voor den dageraad van een nieuwe aera zijn baanbrekend werk „The Wealth of Nations" aanving met een uiteenzetting van het nut van de arbeidsverdeeling, waarin hij o.a. wees op de grootere resultaten, die de productie overal opleverde als gevolg juist van die verdeeling van arbeid [1]), dan was deze vader der staathuishoudkunde overtuigd van de „wirtschaftliche" natuur, die den mensch eigen is, dat hij altijd en overal bij de bevrediging zijner economische behoeften de grootst mogelijke resultaten met het geringst mogelijke offer tracht te bereiken. Want, nietwaar, de mensch, om met Karl Bücher [2]) te spreken, weegt het gevoel van onbehaaglijkheid, welke voortvloeit uit de niet-bevrediging van een behoefte af tegen het ongemak van den arbeid voor de aanschaffing van het goed ter bevrediging van de behoefte en besluit eerst dan tot den arbeid als het offer daartoe kleiner is dan het offer van het onbevredigd blijven. De consequentie dier menschelijke eigenschap uit zich, zooals Adam Smith dat noemt, in „the propensity to truck barter and exchange one think for another [3]). Naarmate bij de bevolkingsaanwas en bij het verhoogde beschavingspeil het welvaartstekort steeds gevoeliger wordt, des te sterker laten zich de krachten voelen, die op arbeidsverdeeling aandringen, zonder welke niet verschaft kan worden, wat men noodig heeft voor de bevrediging zijner behoeften. Behalve in de menschelijke aangelegenheden ligt de stuwkracht voor arbeidsverdeeling in de natuur, met name de geographische ligging, de vruchtbaarheid van den bodem, het klimaat, de geologische gesteldheid van het land, enz.

Ten gevolge daarvan zal ieder land zich over het algemeen toeleggen op de voortbrenging van die goederen, welke het minder productiemoeite zal kosten dan 't aan

---

[1]) Adam Smith: The Wealth of Nations, pag. 4.
[2]) Karl Bücher: Die Entstehung der Volkswirtschaft I, pag. 3.
[3]) The Wealth of Nations, pag. 12.

andere landen mogelijk is. Zoo leveren voor de kleeding de V. S. A. en India katoen, Zuid-Afrika en Australië wol, en Rusland vlas en pels. Het katoen wordt b.v. in Engeland gesponnen, in Zwitserland geweven en te Eilenburg bedrukt. Zelfs ten opzichte van de menschelijke voeding verkeert thans geen enkel land in een positie van zelfgenoegzaamheid. De grens van de arbeidsverdeeling ontwikkelt zich successievelijk van een locale tot een territoriale en ten slotte tot een internationale.

Als een natuurlijk uitvloeisel daarvan is de handel, die over de staatkundige grenzen heen groeit. En terecht zegt Schär, dat de deelen der aardoppervlakte en hare bewoners, die op een of andere wijze aan de internationale arbeidsverdeeling deelnemen, door te produceeren voor den vreemde en als tegenwaarde andere producten te ontvangen, een *eenheid*, een aangesloten keten vormen. [1])

De handel vormt thans de schakel tusschen de „Einzelwirtschaften" van het geheel der economische eenheid, terwijl de aardoppervlakte door het ruilverkeer als het ware gelijk is geworden aan communiseerende vaten, met dien verstande, dat het overschot aan zeker goed te eener plaatse zich door de nivelleerende werking van de wereldmarkt verplaatst daarheen, waar zich behoefte aan doet gevoelen.

Mag men in dezen tijd — afgezien van het tijdelijk verstoorde economische raderwerk — in zekeren zin spreken van de volmaaktheid van den internationalen ruil, tot vóór eenige decennia kon hiervan geen sprake zijn. Weliswaar kon in West-Europa sinds de industrieele revolutie een meer en meer intensief verkeer worden geconstateerd, in het verre oosten was de situatie gansch anders. Tot het midden der negentiende eeuw was de Stille Zuidzee nagenoeg onberoerd gebleven. Voornamelijk is dit toe te schrijven aan de Amerikaansche bergketen, die zich bijna van pool tot pool uitstrekte. Vergeten mag daarbij niet worden, dat de V. S. A. evenals alle andere staten van de nieuwe wereld nog in een landbouwstadium verkeerde, waardoor zij natuurlijkerwijs alleen op het verkeer met het geïndustrialiseerde West-Europa aangewezen waren. Zoo bleven de eilanden van den Stillen Oceaan in hun volkomen isolement.

Maar de Indische Oceaan met zijn binnenzeeën neemt sinds diep in de oudheid een eigenaardige plaats in. Hoewel evengoed geïsoleerd als de Stille Zuidzee, is hier altijd

---

[1]) Zie Dr. J. F. Schär: Handelsbetriebslehre, pag. 64.

beweging aanwezig. En zeker heeft Indonesia, het eilandencomplex rondom den evenaar, in belangrijke mate daartoe bijgedragen. Terwijl in de westersche middeleeuwen de grens van arbeidsverdeeling in hoofdzaak beperkt was tot de stad en het omliggende territoir, terwijl pas aan het einde van de vijftiende eeuw, nadat Marco Polo omstreeks 1300 het compas uit China naar Europa meenam en nadat de overtuiging, dat de aarde een bol is, veld won, de Europeesche zeevaarders over den evenaar durfden zeilen, reeds in de grijze oudheid gaven de Indische Oceaan en zijn binnenzeeën, alsmede de eilandengroep Indonesia het tooneel van levendig handelsverkeer [1]). Lang voordat de Physiocraten haar laisser-faire-stelsel verkondigden en Adam Smith in zijn Wealth of Nations een pleidooi opende voor het vrije ruilverkeer, hetwelk volgens hem een spontane uiting is van de organische samenwerking van allen nuttigen arbeid, en dus lang voordat deze liberale beginselen ingang vonden bij de toentertijd nog door de mercantilistische leer der handelsbalans beheerschte staten van Europa, waren de Indonesiërs doordrongen van de free-trade-beginselen, die ze dan ook in werkelijkheid in het verkeer toepasten. [2])

Indonesia is door zijn geographische ligging en eilandenvorming voorbeschikt om een gewichtige positie in het wereldverkeer in te nemen en vooral thans, waar het verkeercentrum zich meer en meer naar het Oosten verplaatst. „Geologisch vormt deze eilandenwereld een voortzetting van Azië en anthropogeographisch vormt ze een reeks van bergverbindingen, welke de bewoners van Azië uitlokten in den Pacific door te dringen". [3]) De groote beteekenis van de eilandenvorming is n.l. deze, dat het gansche Indonesia in alle richtingen met waterwegen is doorsneden, zonder welke men genoodzaakt zou zijn groote omwegen te maken, om van den eenen kant tot den anderen te komen. Daar komt nog bij, dat nergens, behalve op Borneo [4]), de afstand van het binnenland tot de kust groot

---

[1]) Vergelijk hiervoor: Mr. N. P. van den Berg: Munt-, Crediet- en Bankwezen. Handel en Scheepvaart in Ned. Indië, pag. 237. Men zie verder: Dr. H. Blink: Ned. Oost-Indië als productie- en handelsgebied, pag. 7.

[2]) Vergelijk: Van Soest: Cultuurstelsel, deel I, pag. 25.

[3]) Dr. H. Blink: De Pacific in haar economisch-geographische opkomst en tegenwoordige beteekenis, pag. 325 (overdruk v. 't tijdschrift Economische Geographie). Zie ook zijn: Ned Oost-Indië als productie- en handelsgebied, pag. 6-13 (198-205).

[4]) Maar de groote bevaarbaarheid van de rivieren heft het bezwaar van den grooten afstand van de kust tot het binnenland weer op.

is, hetwelk van groote beteekenis is voor toentertijd, waar de verkeersmiddelen en verkeerswegen te land nog veel te wenschen overlieten. Zeer belangrijk zijn ook de groote rivieren, die door de meestal aan den binnenkant liggende laagvlakten stroomen en in de binnenzeeën uitmonden. De belemmeringen, die de bergketens aan het verkeer zouden kunnen veroorzaken, vallen weg, omdat deze over het algemeen langs den buitenkant van de eilanden loopen. De kalme binnenzee en de groote rijkdom aan natuurlijke havens zijn tevens belangrijke factoren voor het verkeer.

Waar ongeveer 80 % van den archipel door het water wordt ingenomen, laat het zich wel verklaren, dat de Indonesiërs sinds overoude tijden vertrouwd zijn met de zee. Met hun kleine vaartuigen ondernamen zij de stoutste tochten, zelfs tot Madagaskar, China en Japan, waar zij hun sporen achterlieten. Van allergrootst belang moeten hierbij worden genoemd de heerschende winden, de moessons, die in den loop van het jaar geregeld van zuid-oost tot noordwestmoesson afwisselen, waardoor de kustvaarders steeds aangemoedigd worden de verste reizen te ondernemen, omdat zij er zeker van zijn, dat zij zoowel bij het heengaan als bij het terugkeeren steeds met den wind gaan. Daarbij komt nog een factor van belang, n.l., dat zij langzamerhand met de sterren vertrouwd raakten.

Duidelijk is het nu, dat Indonesia het in de eerste plaats aan zijn ligging en geographische gesteldheid te danken heeft, waarom het reeds in de oudheid in verkeer trad met China, Achter- en Voor-Indië, Perzië en Arabië. Verder waren het vooral zijn rijkdommen aan levensmiddelen en producten, die deze eilandenwereld maakten het tooneel van een uitgebreid en levendig handelsverkeer. „De verkoop er van bleef n.l. op den duur niet beperkt tot het eiland (d.i. Java) zelf, doch Hindoesche kooplieden werden er op hun vaart van Vóór-Indië naar China ook afnemers van, n.l. in West-Java en op de Noordkust van Midden-Java". [1]) Behalve de vreemdelingen hadden waarschijnlijk ook de Indonesiërs zelf een belangrijke rol gespeeld bij de verspreiding van hun producten. Bij hun verre tochten op de zee moesten zij de producten van het eigen land meegenomen hebben — anders hadden die reizen geen doel — om ze, in het vreemde land gekomen, te ruilen met de uitheemsche voortbrengselen, waaraan het eigen land behoefte had. Een aanwijzing hiervoor ligt o.a. hierin, dat in den tijd, waar de Maleiers den Indischen

---

[1]) Fruin-Mees: Geschiedenis van Java, deel I, pag. 13.

Oceaan en de Aziatische boorden der Stille Zuidzee met hun vaartuigen doorkruisten, de Chineezen zich meer toelegden op den landbouw dan op de scheepvaart [1]). Zoo zei Van Soest: „Een eeuwenlang verkeer met Hindoestan Perzië, Arabië, gepaard aan zelfstandigen vooruitgang, had de drie leidende volksstammen Maleiers, Boegis en Javanen tot zeer merkwaardige nationaliteiten opgevoerd. Zij ontwikkelden ieder in het bijzonder eene der groote neigingen van de menschelijke natuur: de Maleiers waren ondernemende handelaren en volhardende kolonisten; de Boegis vertegenwoordigden den heldenmoed; de Javanen meer dan ander volk, idealiseerden den landbouw" [2]). Ergens zei hij weer: „De energieke levensvatbaarheid der Maleiers, hun krachtsinspanning, hun ondernemingsgeest moesten eenen onuitwischbaren invloed in den archipel uitoefenen. Vandaar hun heerschappij buiten Sumatra, op Malakka, de Lingga- en Riouw-eilanden, hun koloniën op de kusten van Borneo, hun veelvuldig aanraken met de bewoners van Java. Vandaar het uitgestrekt gebied, door hun taal ingenomen en het gebruik van het Maleisch als de langue franque in het oosten." Dat ook de Javaansche Vorsten niet stilzaten, blijkt hieruit, dat in de jaren 433 en 435 gezanten naar China waren uitgezonden [3]), die waarschijnlijk niet alleen ten doel hadden de versterking van handelsbetrekkingen met dat Hemelsche Rijk, maar ook de verkrijging van het meest-begunstigingsclausule, dat sinds eeuwen een voorname rol in de buitenlandsche handelspolitiek speelt, te verzekeren.

Maar hoe het ook zij, al nam Indonesia een min of meer centrale positie in het inter-aziatische verkeer in, tot de 16e eeuw bleef de economische horizont beperkt tot de Aziatische kustlanden, Japan, Madagaskar en waarschijnlijk ook tot aan eenige kustplaatsen van Afrika. Na deze eeuw trad de periode van economische en politieke inzinking in, welke samenviel met de komst der westerlingen in Azië, die weldra een hervorragende positie in het handelsverkeer innamen. Wel werd de economische horizont daardoor verwijd tot de landen van Europa, het nam niet weg, dat mede door een algemeen maatschappelijk verval in het oosten het ruilproces tusschen Aziatische landen

---

[1]) Zie daarover: Dr. H. Blink: De Pacific, etc., pag. 295.

[2]) G. H. van Soest: Geschiedenis van het Cultuurstelsel, deel I, pag. 9 en v.

[3]) Zie daarvoor het reeds geciteerde werk van Mevr. Fruin-Mees, pag. 16.

onderling nagenoeg ophield te bestaan. En gedurende meer dan twee en halve eeuw werd de productie onder Europeesch commando en dwang uitsluitend georiënteerd op de Europeesche behoeften, waardoor de handelsrichting van Indonesia eenzijdig werd. Maar de gebeurtenissen, die vanaf het midden der negentiende eeuw in Europa en elders plaats vonden, brachten verandering in de economische positie van Indonesia; meer en meer gaan zijn betrekkingen in verschillende richtingen uit.

In Europa brak de periode van het economisch imperialisme aan, welke consequent leidde tot intensieve activiteit en scherpe rivaliteit, terwijl de toenemende ingewikkeldheid der maatschappelijke structuur met haar steeds groeiende behoeften een uitgebreider en rationeeler arbeidsverdeeling vereischt, die zich dan over de heele wereld voltrekt. De Vereenigde Staten van Noord-Amerika, dank zij haar ontzaggelijken rijkdom aan mineralen en delfstoffen, ontwikkelden zich tot een industrieland. De „Far West" kwam door den aanleg van de inter-oceanische spoorwegen tot bloei. Het Verre Oosten, dat zich tot dusver in zijn splendid isolation bevond, ontwikkelde zich in sneller tempo tot een economisch gebied van beteekenis. Niet de oceaan op zichzelf, zijn beteekenis geldt slechts evenals elke andere zee ten aanzien van de scheepvaart, maar de eilanden in de Pacific, die vanwege hun fabelachtige rijkdommen aan natuurvoortbrengselen de Europeesche en Amerikaansche fortuinzoekers tot zich trekken. Het eerst kwam Japan tot ontwikkeling. Dit land van de Rijzende Zon, dat pas in het midden der vorige eeuw door Amerika uit zijn lethargischen slaap werd wakker geschud en gedwongen zijn havens toegankelijk te verklaren voor handel en vestiging der onderdanen van de mogendheden, doorliep in wonderbare snelheid de ontwikkelingsstadia van het economische en staatkundige leven, zoodat de V. S. A. en Europa zich daarover ongerust maakten. Het wist zich op te werken tot een groote mogendheid en gelukte het binnen zeer korten tijd zich in de rij der industrieele staten in te schakelen. Vooral na 1890 ontwikkelden zijn handel, nijverheid en scheepvaart buitengewoon sterk. Maar het ontwakingsproces bleef niet beperkt tot het gebied van den Mikado! Ook de landen van het Aziatische vasteland maakten een economische ontwikkeling mee, zij het ook niet in die mate van snelheid als het met Japan het geval was. Verder moet nog genoemd worden Australië, een jong economisch gebied, dat als gevolg van zijn geographische ligging aangewezen is op het verkeer

met Indonesia en de andere (ei)landen in en om den Pacific. En tusschen Indonesia en Zuid-Afrika begon de economische aantrekkingskracht voelbaar te worden.

Ten gevolge van al deze omstandigheden, door zijn economisch-geographische ligging ten opzichte van die zich ontwikkelende landen en verder door zijn kracht van produceerend en uitvoerend land, komt de centrale positie van Indonesia beter dan vóór dien tot haar recht. De geographische arbeidsverdeeling tusschen al de landen in het Oosten komt sterk tot uiting in verband met de specifieke voortbrengselen, waardoor zich elk land kenmerkt. Zoo voert bijvoorbeeld [1]) *Indonesia* voornamelijk uit: suiker rubber, tabak, thee, koffie, copra, cacao, kinabast, plantaardige oliën, aardnoten, tapioca, vezelstoffen, rotan, rijst en hout; *India* voornamelijk zakken, katoen, rijst, enz.; *China*: tarwe, katoen, indigo suiker, thee, tabak en zijde; *Japan*: katoenstoffen, lucifers, leerartikelen, stroo-artikelen, glaswaren en ijzerartikelen; en *Australië* voornamelijk: wol, meel, lederwerk, boter en kaas. Hieruit blijkt dus de onderlinge economische afhankelijkheid dezer landen ten duidelijkste. Japan en de landen van het Aziatische vasteland hebben groote behoefte aan de voortbrengselen van den tropischen archipel en omgekeerd, zoodat ze met elkaar in levendig verkeer staan. Australië staat geregeld met Indonesia in scheepvaartverbinding, terwijl de in- en uitvoerhandel tusschen beide landen langzamerhand toeneemt. „Van beide zijden wordt veel gedaan om den handel en vreemdelingenverkeer te bevorderen. In 1921—'22 zijn in de voornaamste Australische steden tentoonstellingen gehouden van Indische producten, die een groot succes bleken. Op 20 Oct. 1921 vertrok van Freemantle de Kangeroo, een regeeringsvaartuig van den staat West-Australië, met een talrijke handelsmissie van regeeringspersonen, vertegenwoordigers van handel en nijverheid en andere zakenlieden en een tentoonstelling van West-Australische producten aan boord; bezocht werden Java, Singapore en de Straits." [2]) Ook de Unie betrekt een deel van zijn behoeften, voornamelijk rubber, copra, kapok, peper, thee en tapioca uit Indonesia, terwijl zij aan het laatste daarvoor auto's, ijzer- en staalwerken, machines en zwa-

---

[1]) Bij dit voorbeeld worden slechts enkele landen en dier voornaamste voortbrengselen genoemd, omdat het geen zin heeft over al die landen een revue te laten passeeren. Op zich zelf zal deze zeer droog zijn.

[2]) C. Lekkerkerker: Indië's jonge Kracht, pag. 39.

velzuur ammoniak in de plaats geeft. Ten einde den directen handel tusschen beide landen te bevorderen, wordt in de V. S. A. meermalen de wenschelijkheid uitgesproken, dat Indonesia in de Unie een handelsattaché aanstelle. Intusschen wordt het verkeer tusschen Zuid-Azië en Zuid-Afrika hoe langer hoe belangrijker, hetwelk Indonesia, dat er tusschenin ligt, niets anders dan ten goede komt. „En tenslotte heeft de verkorte zeeweg door het Kanaal van Suez Zuid- en West-Europa nauw met den Indischen Archipel verbonden." [1]) Zoo is het rijke Indonesia een centrum van vele afzetgebieden en een kruispunt van verkeerswegen geworden.

Maar ondanks dit alles kon Indonesia zich tengevolge van de traditioneele politiek, die op de koloniën wordt toegepast, nog niet ten volle ontplooien in de natuurlijke richting. Eerst nadat de wereldoorlog uitbrak en nadat kort daarop het contact tusschen Europa met het Oosten, als gevolg van de sluiting van het Suez-Kanaal voor het verkeer, nagenoeg gebroken was, is de positie van Indonesia een geheel andere geworden. De oorlog heeft Japan en V. S. A. nieuwe economische ontwikkelingsmogelijkheden verschaft. De verscherpte duikbootenactie is ten deele de oorzaak geweest, dat de Europeesche handel, zelfs tusschen neutrale landen onderling, in hooge mate belemmerd was. Amerika, dat intusschen een industrieland van den eersten rang is geworden, zag zich genoodzaakt van de Europeesche markt af te wenden en naar andere afzetgebieden te zoeken. Moeilijk was het geenszins, vooral waar zijn handel reeds sedert de doorgraving van het Panamakanaal meer en meer op de Pacific is gericht. Daar komt nog bij, dat door den oorlog de Europeesche oorlogvoerende mogendheden uit overwegingen van zelfbehoud, waartoe alle nationale energie noodig was, genoodzaakt waren zich van de Oostersche markten terug te trekken. Alleen Japan, dat grooten invloed in deze gebieden, in het bijzonder in China, begon te doen gelden, bood en biedt Amerika concurrentie aan. Maar de markt gaf beide concurreerende partijen ruimte genoeg om nog flinke winsten te behalen. „Gedurende den oorlog is de handel van Japan toegenomen, de industrie en scheepvaart enorm uitgebreid, terwijl het bankwezen zich met regeeringssteun, vooral ook in het Oosten, heeft ontwikkeld en geleidelijke groei toont en op solide basis is gegrond." [2]) Was reeds bij het

---

[1]) Dr. H. Blink: Tijdschrift voor Economische Geographie 1914, pag. 199.

[2]) Verslag van de Javasche Bank 1918/'19, pag. 13.

begin van den oorlog de Europeesche mededinging in het Oosten uitgeschakeld, de deelname van de V. S. A. aan dien gruwelijken menschenmoord op groote schaal had ten gevolge, dat Japan bijna een handelsmonopolie in het Oosten verkreeg. Het voorzag de andere Aziatische landen in industrieele artikelen, die anders uit Europa werden betrokken. Op den handel met Indonesia, India, China en Australië was het te dien tijde voornamelijk aangewezen. Toen de oorlog geëindigd was en Amerika weer met volle energie het verloren handelsterrein in het Oosten ging veroveren, kwam de Pacific tot een hoogere economische activiteit. Het aantal trans-pacific-stoomvaartlijnen neemt toe; echter is dit uitbreidingsproces nog niet voleindigd. Belangrijke kruispunten van het verkeer vallen reeds in de Stille Zuidzee te constateeren. De vernietigde koopkracht van Europa, vooral die van de centrale landen en het streven van Japan en Amerika om hun handel op de Pacific sterk in de hand te werken, zijn factoren, die aanwijzen, dat de Pacific op weg is om mede een centrum van het wereldverkeer te worden. „Het is niet onwaarschijnlijk, dat zich op de routes van den Stillen Oceaan na korten tijd een geduchte concurrentie van Amerikaansche zijde zal ontwikkelen. De eerste teekenen zijn reeds waarneembaar. Er zijn namelijk eenige Amerikaansche scheepvaartmaatschappijen, die zich voor de vaart op het Oosten beginnen te interesseeren, waarvan zij middels het zenden van eenige vrachtstoomers onlangs blijk gaven. Ook de Japansche scheepvaart laat zich niet onbetuigd en breidt haar arbeidsveld geweldig uit." [1]) Voegt men hierbij de argumenten, die op de conferentie van Washington ter tafel waren gebracht, dan is de toenemende beteekenis van de Pacific reeds ten volle duidelijk.

De groote economische opbloei, die de Pacific meemaakte, ging Indonesia niet zonder meer voorbij. Ook daarvan en mede als gevolg van den wereldoorlog heeft het ten volle genoten. Weliswaar verloor het de Europeesche markt, bleef het verstoken van Europeesche industrieele artikelen, aan den anderen kant won het nieuwe terreinen, leerde het nieuwe markten kennen. Zijn afzetgebied onderging een groote uitbreiding door het tot stand komen van meerdere rechtstreeksche verbindingen. Ten behoeve hiervan werden o.a. gedurende den oorlog twee nieuwe stoomvaartlijnen aangelegd, te weten de Java-New-York-lijn, die een directe verbinding geeft met Amerika en de

---

[1]) Verslag van de Javasche Bank, 1918/19, pag. 51.

Java-Pacific-lijn, die de relatie met de Westkust van Amerika onderhoudt.

Zoo bracht Indonesia zijn voortbrengselen op de Oostersche en Amerikaansche markten en voorzag zich langs de door hem zelf gevonden wegen in zijn eigen behoeften. Daarnaast heeft het sinds den oorlog noodgedwongen meer toegelegd op het vervaardigen van artikelen, welke vroeger alleen uit Europa werden betrokken, voorzoover ze nu niet of althans niet goedkoop genoeg op de Amerikaansche en Japansche markten konden worden verkregen. Meer aandacht is geschonken aan de grondstoffen, die Indonesia oplevert, zooals de minerale kleurstoffen, Joller's aarde, zoogenaamde houtolie, etc. en dikwijls met zeer bevredigende resultaten. „Als voorbeeld van nieuwe industrieën mogen worden genoemd de bereiding van calcium carbid, van inkt en zegellak, bereiding van verven en vernis, van chemische en pharmaceutische preparaten, houtdistillatie, en de vulcanisatie van rubber en fabricatie van caoutchouc-artikelen. Het is moeilijk om voorspellingen te maken, maar zonder al te optimistisch te zijn, mag worden aangenomen, dat vele bedrijven in de gelegenheid zijn geweest om de noodige technische ervaringen op te doen, zoodat het zeker niet onmogelijk is, dat ook later het hoofd kan worden geboden aan buitenlandsche concurrentie. Dikwijls groote gemaakte winsten stelden ondernemers in staat om hun installaties te verbeteren en uit te breiden. Het cijfer van kapitaalsuitbreiding van bestaande en in nieuwe bedrijven gestoken kapitaal, kan gedurende den oorlog globaal op *f* 7.000.000.— worden gesteld" [1])

Nu kwam de economische zelfstandigheid van Indonesia duidelijk tot haar recht, aangezien de aangebrachte belemmeringen van voor 1914, met name het kunstmatig trekken van het meerendeel der Indonesische producten naar de Europeesche markt, door de oorlogsomstandigheden wegvielen [2]). Nu kon het zich vrijelijk bewegen, kon het zijn kracht als produceerend en uitvoerend land sterk doen gelden en kon het ongehinderd een ruime keuze doen bij de voorziening in zijn behoeften. En daarmede beantwoordde het dan ook aan zijn centrale positie. Niets is

---

[1]) Verslag van de Javasche Bank 1917/18, pag. 38 en vlg.

[2]) Dat deze economische zelfstandigheid en economische expansie van Indonesia in vele belanghebbende kringen in Nederland met leede oogen werden aangezien, blijkt ten duidelijkste uit het verslag van de Javasche Bank van 1918/1919: „Men (d.i. de belanghebbende kringen in Holland) tracht daartegen (n.l. tegen de economische expansie van Indonesia) front te maken en doet zijn best om de Indische producten grootendeels weer tot zich te trekken."

natuurlijker dan dat Indonesia zich in de eerste plaats tot de nabijgelegen Oostersche landen richt, want hier zijn producent en consument immers buurlieden.

De economische zelfstandigheid van Indonesia is zoodanig tot uiting gekomen, dat de heer Vissering, president der Nederlandsche Bank, in 1920 den tijd gekomen acht de muntscheiding tusschen Indonesia en Nederland *formeel* te bewerkstelligen. [1]) In werkelijkheid is deze reeds geschied!

De economische ontwikkeling van Indonesia sinds het uitbreken van den oorlog heeft de internationale belangstelling uitgelokt. „Velerlei zijn pogingen van uit alle oorden tot het aanknoopen van rechtstreeksche relaties, Amerika en Scandinavië hebben daarbij de leiding. De Vereenigde Staten hebben, zooals men het daar wel eens karakteristiek heeft uitgedrukt, Indië „ontdekt". Gedurende den oorlog werden neigingen in Amerika, om den buitenlandschen handel uitbreiding te geven, van hoogerhand eerder tegengewerkt dan omgekeerd. Men wenschte, dat alle energie des lands zich slechts op het succesvol ten einde brengen van den strijd zou concentreeren. Thans is die rem buiten werking gesteld en ondervindt men van regeeringswege weder alle mogelijke medewerking en aanmoediging." [2])

In het bovenstaande wordt voldoende blijk gegeven, dat Indonesia èn door zijn gesteldheid als produceerend en uitvoerend land èn door zijn economisch-geographische ligging grootsche ontwikkelingsmogelijkheden biedt en een der voornaamste schakels vormt in het internationale ver-

---

[1]) Zie hiervoor Mr. Vissering: Muntwezen en Circulatiebanken in Ned.-Indië, pag. 362 t.m. 380; maar in het bijzonder, voor de erkenning van dit feit, pag. 367 en pag. 377.

Van belang is in dit verband de mededeeling van den president van de Javasche Bank in zijn verslag van 1919/1920, pag. 35:

„De verbreking van de sedert jaren bestaande eenheid in het muntwezen van Nederland en Indië, die feitelijk reeds een aanvang had genomen, toen in Nederland tot de uitgifte van in Indië niet gangbare zilverbons werd overgegaan, en later in Indië hetzelfde met de muntbiljetten werd gedaan, bleef door de weigering der Nederlandsche Bank, om Indische vorderingen in metaal te voldoen, haar beslag gekregen. Mocht deze toestand bestendigd moeten worden, dan zal een wettelijke regeling van de feitelijk tot stand gekomen scheiding tusschen het Indische en Nederlandsche muntwezen moeilijk kunnen uitblijven. Daarbij zal dan waarschijnlijk tevens de vraag aan de orde komen, of de instelling van een zelfstandig muntwezen voor Indië niet gepaard moet gaan met de oprichting van een eigen Indische muntinrichting."

[2]) Verslag van de Javasche Bank 1918/19, pag. 49.

keer. Dat het zich in deze richting beweegt, mogen naast de bovenstaande uiteenzetting de feiten bevestigen. Zoodra de chaotische toestand, waarin nagenoeg geheel Europa thans verkeert, ten einde komt en het internationale ruilverkeer weer langs normale banen zal zijn geleid, zal Indonesia, gelegen aan een verbindingsweg tusschen het Verre Oosten en het Westen, die vanwege het specifieke karakter van en het groote verschil tusschen hun voortbrengselen economisch van nature op elkaar zijn aangewezen, door zijn bemiddelende functie te dezen opzichte een groote economische beteekenis hebben. En des te beter kan het zijn taak ten opzichte van de menschheid vervullen, indien alle belemmeringen, die zijn natuurlijken groei en zijn economische expansie dwarsboomen, voor goed uit den weg zijn geruimd. Indonesia heeft niet alleen noodig economische zelfstandigheid, maar ook en vooral politieke onafhankelijkheid, zonder welke het den Indonesiërs niet mogelijk zal zijn mede te werken naast de andere volken voor den vooruitgang der beschaving.

15 Januari 1924.

NATIONALE GESCHIEDENIS.

Meer en meer dringt naar voren de beteekenis van onze Vaderlandsche Geschiedenis. Het gemis van kennis van de daden onzer voorvaderen wordt als een behoefte gevoeld, die op bevrediging wacht. Onze generatie vooral ervaart dikwijls als een leegte, dat zij bij eigen verrichtingen niet kan terugvallen op het voorgeslacht, onbekend als zij is met ons volksverleden.

Anders moet het nu worden, want het jonge geslacht staat niet op zichzelf, maar is slechts de voortzetter der volkstraditie, de voortbouwer op eens gelegde fundamenten. Het zal de consequentie moeten trekken van vroeger opgewekte gedachten en strevingen. En waar ons volk in vroegere eeuwen fier heeft ademgehaald in de vrije lucht, daar zal het oog van de tegenwoordige zonen op gevestigd moeten blijven. Die gedachte is edel en verheffend tegelijk.

Elke verstandige nationale regeering doet uit eigen aandrang alle moeite om de jeugd nader te brengen tot het eigen verleden, begrijpende en waardeerende de lessen der historie voor het nationalistisch besef.

Onze regeering is een vreemde, van haar is natuurlijk niet te verwachten, dat zij de opleiding onzer jeugd in die richting zal sturen, omdat die medebrengt versterking der vrijheidsgedachte. Van haar standpunt beschouwd is onthouding aan ons van onze Vaderlandsche Geschiedenis volkomen rationeel; zij handelt uit lijfsbehoud en kwalijk kunnen we het haar ook niet nemen.

Maar bij ons moet nu het besef worden gewekt, dat het vertrouwd zijn met het verleden van nationaal belang is, dat het een niet te onderschatten factor is in de nationale beweging.

Geschiedenis is in de eerste plaats niet een aaneenschakeling van uitwendige feiten, maar de weergave van den ontwikkelingsloop van de volksziel. En slechts een kenner van de geschiedenis van ons volk kan de ziel van dat volk verstaan en leert dat volk lief te hebben met heel zijn groot hart.

De verhalen van de nationale helden en heldinnen werken stimuleerend en schenken vertrouwen en een onwrikbaar geloof in Indonesië's toekomst. Terugwijzen op het grootsche in het verleden is moed en vastheid ingieten in twijfelende harten. Dit zelfvertrouwen (God behoede dat

het zelfoverschatting worde) moet in elk Indonesisch hart worden ingeplant; dit is de zuil, waarop welslagen rust.

De gang der menschheid is een regelmatige; uit het verleden vloeit het heden voort, waaruit zich weer de toekomst ontwikkelt. Om te weten wat Jong Indonesië in het toekomstige heeft te doen, moet het achterwaarts blikken; het moet het pad kennen, dat uit het verre verleden komt, om met juistheid te weten den weg, die naar de onafzienbare toekomst leidt.

Waar staat nu onze kennis nopens onze nationale geschiedenis? Ver zijn we daarin niet gevorderd, met horten en stooten zijn wij zoover gekomen.

Als kind op de lagere school wordt er ons steeds op gewezen, dat zonder de Hollanders van Indonesië niets terecht zal komen, dat het dan zal vervallen in een volslagen staat van anarchie met moord en doodslag, met gekonkel en gekuip, met uitzuiging van den kleinen man door de machthebbers. De Europeesche onderwijzers zijn niet moede om ons, kleine onschuldige stakkerds met jeugdige nog kritieklooze hersens, te wijzen op Hollands' eerlijkheid, edelmoedigheid en moed, terwijl ze telkens hameren op de lafheid, verraderlijkheid der „inboorlingen".

Het kan op nadenkende geesten niet dan irriteerend werken, het steeds plaatsen naast de voortreffelijke deugden van den een, de laagheden van den ander.

Stelselmatig wordt ons verzwegen de juiste toedracht der zaken; de geschiedenis, die we te verwerken krijgen, mangelt aan objectiviteit. Men meent ons te moeten wijs maken, dat onze geschiedenis begint met 1596, van af het moment, dat een zekere meneer Houtman gelieft op de reede van Bantam te verschijnen.

Hiertegenover zullen wij hebben te stellen onze nationale geschiedenis, bekeken uit ons standpunt. Onze generatie moeten de oogen worden geopend voor wat de voorvaderen hebben gewrocht, voor welke idealen zij geleden en gestreden hebben. De nationale heldenzangen moeten weerklinken in haar hart. Onze jongelingschap moet leeren opzien tot onze helden en heldinnen; de harten zullen hebben te gloeien voor hun strijd voor het volksgeluk.

Met die verhalen zal de jeugd moeten worden opgevoed, reeds op moeders schoot zal zij die vertellingen hebben leeren na te stamelen in de haar vertrouwde klanken.

Daarmee zal zij moeten opgroeien en de liefde voor het volk zal zetelen in haar hart, diep en vast. Wijding ontvangend van die liefde zal zij dan haar kracht met onzelfzuchtigheid stellen in den dienst van ons onsterfelijk Ideaal.

INDONESIA DITENGAH[2] REVOLUSI ASIA.

Das Problem der Freiheit wird von neuem lebendig, es wird zum Problem der Entwicklung und der höchsten Fragen; der Forderende kann nicht mehr mit überlegenem Sittlichkeitsbewusztsein von der Schwelle gewiesen werden; die Beweiskraft der Weltanschauung und Praxis lastet auf dem Bevorrechteten und Bevorzugten.

WALTHER RATHENAU
(von kommenden Dingen)

Siapa jang berhenti sedjoeroes dimoeka gerabang abad jang ke-XX, mendengar seroean ombak jang memetjah ditepi pantai Noesa Hindia, serta merasaï angin bertioep diangkasa, menebarkan benih pikiran baharoe diseloeroeh poelau-poelau jang melingkoengi chatoe 'listiwa, kelihatanlah olehnja disebelah timoer fadjar kemanoesiaän menjingsing, ditoeroeti oleh mata hari naïk, sedangkan sinarnja jang berkeëmasan menerangi beberapa poelau-poelau jang diperintahi oleh seorang Mikado. Boekankah dari sana, dari tanah Djepang timboel moela-moela tjita-tjita kemerdekaän bagi bangsa-bangsa Asia, setelah sekian abad lamanja tanah mereka ta'loek kepada bangsa koelit poetih? Sedangkan Djepang semendjak tahoen 1854 doedoek dibawah pendjagaän „Treaty Powers" seperti dengan negeri Tjina, dalam sedikit waktoe dapatlah ia melepaskan dirinja dari pada „koengkoeng-kera" keradjaän-keradjaän besar itoe. Kemadjoean negeri ini dalam hal politik dan ekonomi, istemewa semendjak tahoen 1890 telah mendatangkan choeatir bagi keradjaän-keradjaän Amerika Sjarikat dan Eropah. Setelah ia mena'loekkan negeri Tjina pada tahoen 1895 dapatlah ia doedoek disebelah keradjaän-keradjaän besar. Pada waktoe itoe poelalah kedengaran dibenoea barat soeara jang dilangsingkan oleh „Kaiser Wilhelm", bahwa *bahaja koening* datang dari timoer jang akan mengganggoe politik barat, sebab itoe haroes diperhati-

kan. Dan pada waktoe itoe poelalah terperandjat Siberoeang Poetih jang memboedjoer didekat koetoeb oetara. Pintoe roemahnja di-Siberia senantiasa ditoetoep oleh air bekoe, sebab itoe inginlah hatinja hendak mempoenjaï pelaboehan jang baik, jang terletak didalam daèrah Tjina. Akan tetapi Djepang telah mendahoeloeïnja. Pada permoesjawaratan damai di-Sjimoneseki dengan Tjina Djepang telah menerima sebagai boeah kemenangannja poelau Formosa serta tanah menandjoeng Liaotoeng. Akan tetapi dengan bantoean Perantjis dan Djerman Roes telah merampas sebagian besar dari pada boeah kemenangan itoe, jaïtoe tanah menandjoeng Liaotoeng dan Port-Arthur, bandar jang paling indah.

Manakala Djerman menjebelah kepada Roes, toeroet memaksa Djepang oendoer dari tanah Tjina dengan dalih bahwa kedoedoekannja disana senantiasa akan mengantjam iboe negeri Tjina, maka adalah oedang dibalik batoe. Maksoednja teroetama hendak menarik hati Tjina, soepaja dapat bersahabat dengannja, karena perniagaännja dengan negeri ini semangkin lama semangkin madjoe. Berhoeboeng dengan itoe soedah tentoe ingin poela ia hendak mendoedoeki sebahagian dari tanah Tjina, dimana ia boleh memboeka kedainja. Akan tetapi bagimana? Tibatiba ada sadjalah jang akan mendjadi sebab. Doea orang pendita Djerman mati terboenoeh dinegeri Tjina; dan jang djadi bajaran djiwa merekaïtoe Djerman telah menghendaki tanah Kiatschow sebagai tanah sewaän.

Dan manakala Perantjis berpehak kepada Roes, memaksa Djepang oendoer dari tanah menandjoeng Liaotoeng, adalah maksoednja, soepaja Djepang djangan mendjadi soeatoe keradjaän jang koeat, karena kalau keradjaän ini berkoeasa besar, tentoe berbahaja bagi djadjahannja di-Kotjin-Tjina.

Akan tetapi politik Inggeris berlainan dengan politik keradjaän Djerman dan Perantjis! Politiknja dibenoea Asia senantiasa berlawanan dengan Politik Roes. Dinegeri 'Adjam dan Afghanistan Inggeris hendak berpengaroeh didalam hal politik dan ekonomi, keradjaän Roes demikian poela. Disini minjak tanah jang teroetama mendjadi boeah persengketaän. Begitoe djoega dinegeri Tjina bertentangan politik kedoea keradjaän itoe. Inggeris telah menanam kekoeasaännja diseloeroeh daèrah Jangtse [1], jang banjak mengandoeng besi dan batoe bara [2], sedangkan Roes

---

[1] Achille Vialate: L'impérialisme économique, page 158.

[2] Batja djoega: W. J. Luccardi: Rond de Stille Zuidzee, pag. 37 en 43.

perlahan-lahan menoeroen dari Siberia dan memoelaï berpengaroeh di-Mansjoeria. Dan tatkala Roes merampas tanah menandjoeng Liaotoeng dari tangan Djepang, Inggeris poen telah berteriak mengatakan, bahwa neratja kekoeasaän (the balance of power) didalam teloek Petcheli telah berat sebelah. Sekarang ia menjangka dirinja berkoeasa mendoedoeki Wei Hai Wei, soepaja neratja kekoeasaän setimbang kembali. Pepatah Melajoe mengatakan: Enggang laloe ranting patah, anak radja mati ditimpanja! Segala perdjoangan politik keradjaän-keradjaän besar itoe, jang bernama „bataille des concessions" senantiasa meroegikan keradjaän Tjina, karena semangkin lama semangkin loeas dan besar pengaroeh bangsa asing didalam daèrahnja, dan semangkin herat ikatan ekonomi dan politik mereka.

Selagi dibenoea Asia berdoega-doegaän dengan Roes, kemadjoean Djerman, teroetama semendjak tahoen 1872 telah mengali Inggeris. Sebab itoe ta' heranlah kita, manakala ia berichtiar soepaja bersahabat dengan Djepang. Dengan djalan ini bolehlah ia mengoempoelkan segala kekoeatannja dilaoet oetara, pendjaga negerinja dan pelawan Djerman, kalau negeri ini memoesoehinja. Dibenoea Asia bolehlah miliknja dipertahankan oleh Djepang. Pada tahoen 1898 sampailah maksoed Inggeris dan terdirilah persjarikatan Inggeris-Djepang. Pasal jang pertama dalam soerat perdjandjian mereka menetapkan keperloean masing-masing. Jang lebih penting pasal jang kedoea, jang menjatakan, bahwa kalau salah satoe dari pada mereka berperang dengan keradjaän asing dalam mempertahankan keperloeannja, sjarikatnja tinggal diam. Akan tetapi ia haroes mendjaga, soepaja keradjaän jang laïn tiada menolong moesoeh sjarikatnja. [1]) Inggeris telah mensjahkan, bahwa Djepang berkeperloean dalam daèrah Korea. Persjarikatan ini telah memboeka djalan bagi Djepang oentoek menoentoet bela kepada Roes, karena tentoe keradjaan ini kelak berdiri sendiri, manakala ia memeranginja. Semendjak tahoen itoe ia telah melengkapkan alat peperangannja. Pada tahoen 1904 tibalah sjaät jang baik baginja oentoek membalas kesakitan hatinja serta melepaskan dendam jang sekian lama dirasaïnja Baharoe sadja abad jang ke-XX lahir kedoenia, baharoe sadja ia memboekakan matanja melihat masja Allah, meletoeslah me-

[1]) If either Great Britain of Japan, in the defence of their respective interest as above described, should become involved in war with another Power, the other High Contracting Party will maintain a strict neutrality and use its effort to prevent others from joining in hostilities against its ally.

riam di-Tsoesjima, memberi tahoekan kepada pendoedoek 'alam, bahwa hak, jang disangka hak sedjati oleh orang poetih dibenoea Asia, tiadalah kekal lagi. Siberoeang Poetih jang sebesar itoe telah dipoekoel oleh Djepang sampai menoendoekkan kepalanja serta terpaksa mengembalikan milik Djepang jang sediakala. Kemenangan Djepang atas Roes telah menggemparkan pendoedoek doenia. Lebih-lebih dibenoea Asia bergeraklah hati kemanoesiaän. Ekor kekalahan Roes ialah pemberontakan (revolusi sendjata) didalam negerinja dan apinja poen memanaskan hawa politik dibenoea Asia. Semendjak sjaät inilah evolusi Asia mendjelma mendjadi revolusi; kegembiraän hati sipentjinta bangsa di-Asia bangkitlah dengan hebat, teroetama di-Hindia. Boekankah seorang djoeroefilsafat bangsa Perantjis jang bernama René Grousset mengatakan: „En nulle autre contrée de l'Asie la défaite des Russes, non en tant que Russe, mais en tant qu'Européens et la victoire des Japonnais, non en tant qu'alliés de l'Angleterre, mais en tant qu'Asiatique, n'excitèrent un tel enthousiasme." [1])

Pergerakan bangsa di Hindia jang berdiri moela-moela pada kerapatan besar di-Bombay pada tahoen 1885 dengan pimpinan Bannerjee, telah memoelaï toedjoean baharoe. Sampai tahoen 1900 pergerakan ini berdjalan dengan tenang menoedjoe swaraj [2]). Disebelah swaraj ini timboellah lagi pergerakan swaraj [2]). menoedjoe perekonomian merdaheka bagi bangsa Hindia [3]). Segala kedjadian jang timboel sesoedah tahoen 1905, jaïtoe kemenangan Djepang jang membangkitkan gembira hati, revolusi Roes jang memberi tjontoh baharoe bagimana melawan pemerintah, telah mengoeatkan pasoekan kiri pergerakan raiat. Tambahan lagi politik divide-et-impera Lord Curzon, jang mendjadi radja moeda dari tahoen 1898-1905, kenjataän benar, waktoe ia membahagi daèrah Benggali dalam doea bahagian, sedangkan jang sebahagian diberikannja kepada kaoem Moeslimin. Maksoednja soepaja tim-

---

[1]) La Revue Nouvelle, no. 7, Juli '23, katja 25. (Ertinja: Kekalahan Roes, sebenarnja dipandang seperti kekalahan Eropah dan kemenangan Djepang, boekan oleh karena bersjarikat dengan Inggeris, melainkan seperti bersjarikat dengan negeri-negeri Asia, ta'ada mendatangkan kegembiraän jang begitoe hebat dinegeri-negeri asing di-Asia (seperti di Hindia).

[2]) Batjalah: D. M. G. Koch: Herleving, pag. 187-238.

[3]) Albert Métin: L'Inde d'aujourd'hui, page 239.

boel hoeroe-hara antara Hindoe dan Moeslimin dan soepaja moedah Inggeris berkoeasa lama di-Hindia Soenggoehpoen politik ini mendatangkan pertjideraän antara Hindoe dan Moeslimin, sebalik lagi ia telah membawa kajoe api baharoe oentoek penambah menjala api pergerakan ra'iat Hindia. Pada kerapatan besar di-Surate dalam tahoen 1907 Bal Gangadhar Tilak telah menjatakan, bahwa kemaoean bangsa Hindia tiadalah lain dari pada kemerdekaän jang sedjati. Boekankah ia jang menoelis dalam soerat kabarnja jang bernama The Maratha dan Keshab (singa), „bahwa bagi tiap-tiap bangsa tiadalah ada djalan jang laïn oentoek pentjapai kemerdekaännja dari pada revolusi. Polisi dan serdadoe jang sedikit itoe tiada akan dapat menahan bandjir revolusi."

Beberapa kedjadian ditanah Roes seperti melemparkan bom kepada menteri-menteri keradjaän, terdjadi poela di-Hindia. Pada boelan November 1909 radja moeda Lord Minto disamboet di-Ahmedabad dengan bom dan Lord Hardinge demikian poela dalam boelan December 1912. Beratoes-ratoes pemboenoehan jang terdjadi dengan djalan seperti ini, akan tetapi tiada perloe direntjanakan disini.

Manakala maharadja Mars, hantoe peperangan, toeroen kedoenia dalam tahoen 1914, membawa machloek Eropah berenang kedalam bandjir darah, maka ra'iat Hindia tinggal „loyal" terhadap kepada Inggeris, soenggoehpoen tiba sjaät jang baik bagi mereka oentoek membela dan mentjapai kemerdekaän. Menikam dari belakang tiadalah sifat bagi bangsa Hindia jang berkesateriaän tinggi. Kerapatan Bangsa serta All Moslem League telah bersetoedjoe hendah membantoe keradjaän Inggeris dengan oeang dan djiwa; seraja mereka berharap Inggeris akan tahoe membalas goena. Ditanah Perantjis dan Belgia, didaèrah Mesopotamia dan Palestina Hindoe dan Moeslimin telah menoempahkan darahnja keboemi oentoek memelihara kehormatan keradjaän Inggeris. Tiadalah lain dari pada tenaga Hindoe dan Moeslimin jang dapat membawa kekoeasaän Inggeris keatas negeri-negeri 'Arab dan Irak.

Djika diatas koeboeran Mars kedengaran soeara Woodrow Wilson, kepala keradjaän Amerika Sjarikat, membatja do'a talkin dan merentjanakan „le droit des peuples" (jaïtoe hak tiap-tiap bangsa menentoekan nasibnja sendiri) jang kembang segenap 'alam, teringatlah oleh bangsa Hindia bahwa soeara baharoe diabad jang kedoea poeloeh itoe, tiadalah berlaïnan dari pada perkataän swaraj jang telah

dikeloearkan mereka tiga poeloeh tahoen jang laloe, dan teringatlah poela oleh mereka akan djandji Inggeris dalam waktoe perang besar, bahwa Hindia akan beroleh kemerdikaän seperti „dominion". Bangsa Hindia menjangka, bahwa sebahagian dari pada tjita-tjitanja akap makboel. Tetapi betoelkah persangkaän mereka, adakah Inggeris menetapi djandji serta membalas goena? Djaoeh dari pada itoe! Djangankan kemerdekaän jang akan dapat oleh Hindia, oendang-oendang jang dahoeloe bernama „defense of India Act" dipadoe mendjadi „Rowlatt bills", menetapkan kekoeasaän militèr diseloeroeh Hindia. Didalam dewan ra'iat (legislative council) oetoesan bangsa telah mentjela perboeatan jang demikian, meminta ditjaboet kembali oendang-oendang itoe, diloear dewan ra'iat, didalam rapat-rapat besar demikian poela, akan tetapi pemerintah Inggeris tinggal pekak. Selain dari pada itoe panglimanja djenderal Dyer, jang mengepalaï balatentera di-Hindia telah memperlihatkan boedinja jang sedjati, waktoe ia menjoeroeh menembakkan 1800 boeah peloeroe kedalam kerapatan di-Amritsar (13 April '19) jang dihadiri oleh kira-kira enam riboe orang jang tiada bersalah, melaïnkan hanja mendengar pembitjaraän jang diadakan oleh pemimpin-pemimpin. Tiga ratoes toedjoeh poeloeh sembilan diantaranja meninggal disana dan seriboe doea ratoes orang loeka. Djangankan hoekoeman, melaïnkan poedji-poedjian jang dapat oleh pahlawan jang gagah berani itoe.

Dari moelaï sjaät itoe njatalah bagi bangsa Hindia, bahwa tjita-tjita kemerdekaän itoe, tiadalah akan tertjapai dengan pertolongan dari loear, istemewa lagi dari pehak bangsa jang memerintah. Mereka poen insjaf, bahwa tjita-tjita jang moelia itoe haroes diperoleh dengan tenaga sendiri. [1]) Dan njatalah poela bagi bangsa Hindia, bahwa

---

[1]) Siapa jang membatja dalam soerat chabar pesan Ramsay Mac Donald tanggal 6 Januari 1924 kepada bangsa Hindia, pertjajalah ia, bahwa maksoed jang moelia seperti kemerdekaän hanja dapat ditjapai dengan kekoeatan dan akal sendiri. Telah beberapa tahoen lamanja pemoeka Labour Party ini berdjandji akan menoeloeng pergerakan bangsa Hindia dan senantiasa menjoeroeh bangsa Hindia berhati sabar. Akan tetapi kalau soedah tiba waktoe ia akan mendjabat pangkat perdana menteri negeri Albion, ia telah mengeloearkan perkataän jang tiada menjenangkan hati bangsa Hindia, perkataän jang berlawanan dengan djandi-djandjinja sediakala. Demikian djoega tanah Irland, kalau ia mengharapkan sadja pertolongan labour-party Inggeris sampai sekarang beloemlah ia mendapat home-rule, doedoek sebagai dominion. Riwajat doenia telah menoendjoekan, bahwa pertolongan dari pehak jang memerintah melemahkan pergerakan sendiri serta mendjaoehkan jang dimaksoed.

dengan djalan sekata dan persatoean jang koeat dapat mereka meroesakkan benteng kekoeasaän Inggeris, jang bersendikan politik divide et impera. Disinilah kelihatan kebesaran Mahatma Gandhi, karena ialah jang dapat menjatoekan Hindoe dan Moeslimin, jang selama ini berkat asoengan Inggeris senantiasa bermoesoeh-moessehan. Perasaän persaudaraän kedoea kaoem mendjadi begitoe koekoeh, sehingga „Hindoe masoek kedalam mesdjid Moeslimin dan Moeslimin masoek kedalam tjandi Hindoe". [1]) Kerapatan bangsa jang berkoempoel di-Amritsar ditempat persengsaraän jang berlakoe, pada boelan December 1919 telah mengambil kepoetoesan, bahwa Hindia akan memperhoeboengkan salatoe'lrahim dengan negeri-negeri 'Adjam, Toerki dan Mesir. „Lebih baik mati dari pada tinggal mendjadi bahagian soeatoe keradjaän jang telah berloemoer dengan darah", berkata Lajpat Rai.

Soenggoehpoen pemimpin-pemimpin bangsa, Moehammad dan Sjaukat Ali, Lajpat Rai dan Mahatma Gandhi ditangkap dan dipendjarakan, pergerakan „panhindianisme" jang dikemoedikan oleh tjita-tjita swaraj tiadalah akan koerang kekoeatannja. Pergerakan ini bekerdja seperti magma didalam kawah dan djika sampai waktoenja, meletoeslah ia keloear, mengalir seperti lahar menghapoeskan segala pagar dan parit jang bernama British imperialism jang senantiasa menghalang-halangi kemerdekaän Hindia.

Pergerakan bangsa Hindia adalah disahoeti oleh pergerakan bangsa Asia jang lain, jang lahir dipoesat Asia Minor, ditengah-tengah pergoenoengan Anatolia jang dikemoedikan oleh seorang pahlawan bangsa, seorang serdadoe-diplomat jang bernama Moestafa Kemal Pasja. Ia seorang djohan pahlawan, karena dalam perang besar ia telah beberapa kali mengalahkan balatentera moesoeh dan ialah jang memoendoerkan serangan entente di-Dardanellen, tatkala mereka hendah masoek kekota tempat kedoedoekan Kalif. Ia seorang diplomat, karena semendjak pembitjaraännja di-Sivas pada tahoen 1919 dapatlah ia menjoetjikan pergerakan bangsa dengan moeslihat dan dapatlah olehnja menjatoekan segala kekoeatan Toerki jang membawa kemenangan achir. Ditengah-tengah Asia Ketjil timboel kembali dengan hebat pergerakan

---

[1]) A. F. Brockway: India and its Government, pag. 10.
Batjalah djoega René Grousset: Les nouveaux aspects du problème indien (Revue Nouvelle, pag. 28).

panislamisme, jang mendjalar mendjadi pantoeranisme [1]) serta sampai mendjadi panasiatisme.

Keradjaän Inggeris jang haroes minta terima kasih kepada kaoem Moeslimin Hindia, jang menolong mendjaga kehormatannja, telah meloepakan djasa jang sebesar itoe dan telah mendjadi moesoeh Islam. Persangkaän Moeslimin Hindia, bahwa Inggeris akan mempertahankan keradjaänkeradjaän Islam sesoedah perang, teroetama keradjaän Toerki, salah belaka. Tatkala menang perang Inggeris telah mendjadi diktator. Tjita-tjitanja jang lama hendak mendjadikan kota Konstantinopel seperti Gibraltar timboellah dengan djelas kembali. Soenggoehpoen Wilson mengatakan, bahwa Toerki haroes tinggal merdaheka, Lloyd George, pendekar Albion telah mendjelmakan dirinja mendjadi Paoes (kepala agama nisrani) menjangka, bahwa ia lahir kedoenia akan meneroeskan pekerdjaän Paoes Urbanus II jang bermoela pada penghabisan abad jang kesebelas oentoek mengambil kembali kota Jerusalem dari tangan Toerki. Pada tahoen 1919 ia telah memoelaï perang agama baharoe (moderne kruistocht), katanja hendak melepaskan bangsa Armenia dari pada tindisan Toerki. Akan tetapi pada batinnja maksoednja jang teroetama lain, karena agama Lloyd George boekanlah sama dengan agama jang dipangkoe oleh Paoes Urbanus II, melainkan ia mengibadatkan agama „ekonomi" dan bertoehan kepada Mercurius; haloeannja tiadalah lain, melaïnkan hendak merampas segala harta perekonomian Toerki, teroetama minjak tanah. Toerki tiada boleh tinggal di-Eropah, akan tetapi kalau ia kembali ke-Asia, segala tempat-tempatnja telah didoedoeki oleh bangsa koelit poetih dan harta penghidoepannja dirampas belaka [2]) Keradjaän Griek

---

[1]) Siapa jang hendak mengetahoeï lebih djaoeh pergerakan pantoeranisme, jang dikemoedikan oleh Enver Pasja, batjalah:

Berthe Georges-Gaulis: Angora, Constantinople, Londres, pag. 237, 238 et 254.

Lothrop Stoddard: The New World of Islam (introduction).

[2]) L'Europe Nouvelle, no. 42 de 14 Novembre 1920: L'accord tripartite relatif à l'Anatolie, pag. 1689-1692.

Boekankah Francesco Nitti jang mengatakan dalam ketabnja: Het verval van Europa, pag. 119:

„Maar er bestonden onder de Belligerente staten van Europa overeenkomsten, om zich alle hulpbronnen van Turkije toe te eigenen: Groot-Britannië zou Mesopotamië en Palestina krijgen onder den vorm van mandaten, Frankrijk, Syrië en Cicilië, Italië zou optreden in Annatolië, dat is in het dorste gedeelte van het Turksche gebied, en moest onder zijn contrôle krijgen het vilajet Smyrna.

De regeerende mannen in Italië hebben twee dwaze ondernemingen overwogen: de concessie van Smyrna en een militaire expe-

telah mendjadi ajam djantan Lloyd George, jang diberinja perkakas peperangan dengan setjoekoepnja akan menikam „the sick man" soepaja mati. Djikalau Toerki telah tiwas, tentoe Inggeris boleh doedoek di-Konstantinopel dan dapatlah olehnja djalan jang lebih pendek ke-Hindia, melaloeï daèrah Anatolia dan Mesopotamia. [1]) Akan tetapi Toerki jang selama ini dipandang sebagai orang sakit jang hampir berpoelang kerahmatoe'llah soedah semboeh kembali, dikemoedikan oleh „kemaoean bangsa" jang berkedoedoekan di-Angora. Kemaoean jang sekeras itoe hendah mentjapai tjita-tjita jang amat moelia, tiadalah dapat dialahkan dengan kekoeatan sendjata. Seorang perempoean-journalis, njonja Berthe Georges-Gaulis, jang melihat pergerakan itoe dengan mata sendiri, tatkala ia mendjalani tanah Anatolia, mengadimkan, bahwa „pergerakan kebangsaän Toerki mesti menang, karena bersendi kepada soeatoe tjita-tjita jang paling moelia, karena mereka jang mengemoedikannja bekerdja dengan sesoenggoehnja dengan tiada mengharapkan oepah, sebab tertarik oleh keperloean mereka sendiri" [2]). Perkataän ini dikeloearkan dalam tahoen 1921 telah njata kebenarannja setahoen sesoedah itoe, tatkala balatentera Griek dipoekoel oleh Moestafa Kemal Pasja sampai bertjerai-berai di-Afioen Ka-

---

ditie naar Georgië, twee fatale avonturen, die Italië terstond en onvermijdelijk in oorlog zouden hebben gebracht met al de Turksche krachten ter eene en al de bolsjewistische ter andere zijde. Zij zouden voor Italië hebben beduid een stellige economische ruïne en de zekerheid van een militaire onderneming van onberekenbare moeilijkheid, die al de hulpbronnen van het land zou hebben opgeëischt op het oogenblik zelf, dat Italië daaraan de meeste behoefte had voor zijn herstel.

Toen de Italiaansche delegatie te Parijs de conferentie verliet, in verband met de bekende Fiume-incidenten, wilde President Wilson, dat Smyrna niet meer zou worden toegekend aan Italië, maar aan Griekenland. Italië, die niet vele redenen heeft President Wilson dankbaar te zijn, zal hem steeds erkentelijk zijn voor deze daad van vriendschappelijken afkeer. Zonder deze daad zou Italië zich hebben geworpen in den afgrond van een oorlog, even onrechtmatig als wild en bloedig."

[1]) Siapa jang hendak mengetahoeï kepentingan djalan kereta api di-Anatolia jang mendjadi persengketaän bagi keradjaän besar di-Eropah, batjalah kitab.

E. M. Early: Turkey, the Great Powers and the Bagdad Railway.

[2]) Berthe Georges-Gaulis: Le Nationalisme turc, page 141: Le mouvement nationalist turc doit vaincre parce qu'il s'appuie sur un très haut idéal, parce que ceux qui le dirigent font abstraction de tous leurs intérêts personnels, qu'ils ont une grande âme et un absolu désintéressement.

rahissar [1]) pada 26 Augustus 1922. Seloeroeh Eropah poen terperandjat, demi mendengar berita ini, lebih-lebih lagi manakala beberapa pekan sesoedah itoe balatentera Toerki jang mangkin lama mangkin berkoempoel menoedjoe selat Dardanellen, telah menggoentjang tanah Albion. Disini njatalah sebenar-benarnja, ketiwasan Inggeris, tjita-tjitanja hendak mendoedoeki Konstantinopel telah sia-sia belaka, sedangkan ia terpaksa membenarkan kehendak Toerki berbalik ke-Eropah. Kemenangan Toerki dengan sendjata telah disoedahi dengan kemenangan diplomasi di-Lausanne, jang dikemoedikan oleh djenderal Ismet Pasja. Tiada orang lain dari pada Lloyd George sendiri jang mensjahkan kemenangan Toerki itoe [2]) Panas hatinja poen boekan main.

Bagi bangsa-bangsa Asia adalah kemenangan Toerki di-Afioen Karahissar soeatoe keadaän jang amat penting. Ini disangka sebagai kemenangan Asia atas benoea Eropah. Dan dari sjaät itoe berbangkit dengan hebat pergerakan jang bernama panasiatisme dengan memakai djoebah Islam.

Api kebangsaän Asia masih menjala teroes dan revolusi Asia beloemlah habis. Djoega diseloeroeh daèrah Indonesia menjala api kebangsaän. Siapa jang mengingat sedjoeroes letak poelau-poeiau ini dibenoea Asia, jaïtoe diperantaraän negeri-negeri jang bergerak mentjapai kemerdekaännja, mengertilah ia, bahwa tiada soeatoe djoega diantara segala kedjadian-kedjadian dibenoea Asia jang dapat melampauïnja.

Letoesan meriam di-Tsoeshina telah membangoenkan pendoedoek Indonesia, membiri tahoekan, bahwa mata hari telah tinggi serta memaksa pendoedoek Indonesia toeroet berkedjar-kedjar dengan bangsa asing menoedjoe padang kemadjoean dan kemerdekaän. Benih jang ditebarkan oleh Mahatma Gandhi dikiri-kanan soengai Ganges, tiadalah sadja toemboeh disana, melaïnkan setengah dari padanja telah diterbangkan angin menoedjoe chatoe'listiwa dan disamboet oleh boekit barisan jang melaloeï segala Noesa Hindia serta menebarkan bidji itoe disana. Tiada lama iapoen toemboehlah! Asap bedil di-Afioen Karahissar, jang dibawa awan kearah timoer, melindoengi poela daèrah Indonesia dan menimboelkan oedjan deboe disana jang mengandoeng bidji kemanoesiaän. Djoega disini berge-

---

[1]) Siapa jang hendak mengetahoeï lebih djaoeh perkara penjembelihan di-Afioen Karahissar, batjalah: Berthe Georges-Gaulis: La nouvelle Turque, page 54-91.

[2]) Batjalah kitabnja: Is it Peace, pag. 254-266.

rak ra'iat, berkehendak kepada kemerdekaännja jang sekian lama ditjoeri orang. Hal ini haroeslah diinsjafkan oleh pemoeda Indonesia. Haroeslah ia mengetahoeï bahwa tjita-tjita jang moelia itoe dapat ditjapaï, manakala diadakan persatoean jang tegoeh, bersendi kepada kemaoean dan kekoeatan bangsa.

Achiroe'lkalam dengan mengambil tjontoh kepada masja Allah dizaman jang laloe, njatalah sekarang, bahwa didalam pergerakan menoentoet hak serta kemerdekaän bangsa Asia haroeslah tawakkal kepada kodrat sendiri jang diberi Toehan, karena tiadalah lain dari pada itoe jang boleh menjempoernakan kemenangan achir!

1 Februari 1924.

HET NATIONALE RECHT.

Bij het verhoogd politieke leven, dat Indonesië nu te aanschouwen biedt en dat door geestdriftige nationalisten juichend is binnengehaald, blijve de aandacht en belangstelling der jongeren gespitst op de talrijke factoren, die invloed uitoefenen op en richting geven aan de beweging. Vele dezer factoren — godsdienstige, economische — zijn reeds herhaaldelijk met min of meer talent naar voren gebracht en min of meer gelukkig verdedigd. Nog geen enkele stem evenwel heeft in de vijftien jaren, die onze beweging oud is, de aandacht gevestigd op den rechtsfactor, die toch zeker aanspraak mag maken op behandeling met eenig égard door toekomstige dragers der nationale cultuur. In de naaste toekomst zal 't nationale recht voorzeker binnen den kring der beweging moeten worden getrokken, want onze beweging is een al-omvattende beweging, een moeizaam opbouwend streven naar volkswelvaart en volksgeluk. En dat zal velen den moed benemen, om nog soortgelijke phrases als deze te lanceeren: „de Inlandsche beweging is eenzijdig, mits eenigen geestelijken of economischen ondergrond". [1])

Welvaart en geluk van een volk zijn slechts gewaarborgd in een geordende samenleving, die rust op deugdelijke grondslagen. In een Oostersche samenleving vormt de f a m i l i e, niet de e n k e l i n g, de basis er van, zoodat een gezond familieleven strikte voorwaarde is voor een krachtig gemeenschapsleven, m.a.w. een deugdelijke familie-ordening behoort mede tot de pijlers, waarop de maatschappij steunt.

Politiek is nu niets anders dan een zoeken naar voor de gemeenschap de meest passende rechtsordening en te trachten het gevondene neer te leggen in wets-voorschriften. En niet vatbaar voor tegenspraak is de bewering, dat slechts die ordening het meest past voor een volk, welke is gebaseerd op wat krachtig leeft in het bewustzijn van dat volk zelf.

---

[1]) Dr. Moresco in een interview met een correspondent van het Soer. Handelsblad.

Dit is een algemeen erkende waarheid, maar toch zijn er altijd weer menschen, die, zich verhoovaardigend op eigen superioriteit, alles wat zij bezitten aanprijzen als h e t beste en dat probeeren op te dringen aan anderen.

Het bijeengaren en samenbundelen van het materiaal voor de grondslagen van een nieuwe maatschappelijke orde hoort mede tot de taak van het opkomende Jong Indonesië.

Waarop zal het zich hebben te oriënteeren, waar zal het die bouwstoffen hebben op te sporen?

Voor ons, belijders van een eigen nationaal leven, is die vraag geen vraag. Maar ook voor hen, die zich slechts schuchter en bedeesd die kwestie durven vóór te leggen, is het antwoord voor-de-hand-liggend. Het voorvaderlijke erf zal in de allereerste plaats moeten worden doorploegd en doorzocht of dáár wellicht geen kostbare schatten liggen opgetast.

Zou in de ons toegevallen nalatenschap niets bruikbaars zijn te vinden? Hoe zielig arm zouden onze vaderen geweest zijn, wanneer dat het geval ware. En dat is niet denkbaar!

Bovendien mag men wèl bedenken, dat elke toestand historisch is gegroeid. De kiem van het heden en van de toekomst zal dus reeds moeten zijn te vinden in wat achter ons ligt. Evenwel in Indonesië hebben we dit nadeel, dat de ontwikkeling van het nationale recht langs normale banen sedert jaren is belemmerd. Het ingrijpen van een vreemden heerscher in den ontwikkelingsloop is niet bevorderlijk geworden voor ons nationaal recht. Die heerscher heeft gemeend zijn westersche begrippen te moeten enten op het Indonesische volksleven. Hij is daarom aansprakelijk voor de verwarring en désorganisatie, die daardoor zijn ontstaan. Door zijn optreden is de historische lijn verbroken, zoodat de normale uitgroei van volksinzettingen onmogelijk meer kan plaats vinden. En dan achteraf te zeggen — zooals sommigen doen — nadat alles is ontwricht, nadat de wagen uit het juiste spoor is gelicht, dat die instellingen niet deugen en niet functionneeren, zooals het behoort, is een sollen met alle logica.

De afwezigheid van het bruikbare is nog door niemand aangetoond; met eenige machtsformules, waarmee men gemeenlijk komt aandragen, kan men geen redelijk mensch overtuigen, terwijl aan de andere zijde het levenswerk van een eminenten geleerde als prof. mr C. Van Vollenhoven aan ons nationaal recht lichtende horizonten biedt.

Het eigenaardige in dit geval is, dat de tegenstanders juist zijn diegenen, die het minst afweten van het Indonesische recht, het bestaan er van zelfs ontkennen en die hun houding slechts doet steunen op het in hun oogen niet te overtreffen Romeinsch-Fransch-Hollandsch rechtssysteem. Wij willen hiermee geenszins de stelling opwerpen, dat genoemd rechtssysteem niet goed zou zijn, dat ware eenvoudig een dwaasheid. De Justiniaansch-Fransch-Hollandsche rechtsbedeeling voldoet aan de hoogste eischen in de streek, waar zij is geboren en tot volle ontwikkeling is gekomen. Maar dat zij, losgerukt van haar wortels en overgeplant naar een andere hemelstreek, ook dáár bevrediging zou kunnen schenken aan dáár gevoelde behoeften, meenen we in gerechtvaardigden twijfel te moeten trekken.

De grootste voorzichtigheid blijft op dit stuk geboden; leentje-buur spelen sleept gevaren met zich mee. Mocht 't noodig zijn, bij onvoldoendheid van eigen nationaal bezit, dan zullen de geleende stukken moeten worden aangepast aan eigen aard en aanleg van ons volk en in harmonie worden gebracht met het geheel. Zonder ze passend te leggen in het kader van volksopvattingen en volksbegrippen, zullen ze storend werken, remmend en verwarrend.

Fel is de strijd ontbrand, gestreden eenerzijds door menschen, die geen hoop zien in ons nationaal recht, hetwelk door hen eenvoudig wordt afgemaakt met looze termen als vaagheid en onbestemdheid, anderzijds door mannen, die gelooven en overtuigd zijn, dat dat recht „kiemkrachtig is en een toekomst van ontwikkeling voor zich heeft".

Tot nu toe zijn het meestal Westerlingen, die zich de zaak hebben aangetrokken. Misschien dat de Indonesiërs onverschillig zijn nopens dit voor hen zoo gewichtig onderwerp, maar het meest waarschijnlijke zal wel zijn, dat er onder hen nog geen is te vinden, die met gezag en met klem mee kan spreken. Maar toch ook hier is vooruitgang merkbaar, ook hier begint de interesse te ontwaken. Langzamerhand laten zich ook stemmen hooren uit het nationale kamp, die, vreemd genoeg, mee zijn gaan praten van onbruikbaarheid van ons recht. Zij zijn als het ware in het zog gaan varen van die groep, die meent, dat de inheemsche maatschappij slechts ware te moderniseeren door het Europeanenrecht in volle mate op ons volk toe te passen. Van deze landgenooten kan slechts dit gezegd worden: „Heer, vergeef het hun, want zij weten niet wat zij doen".

Deze richting is het uitvloeisel van de gedachte, die heeft postgevat in sommige breinen, dat alles moet worden geuniformeerd, dat alles moet worden gestoken in hetzelfde enge keurslijf. Zij wenscht gelijkwaardigheid, maar zij grijpt naar gelijkheid. Zij verlangt de eenheid, maar verwart die met de eenvormigheid. Langs den weg van de eenvormigheid, door alle scherpe trekken op de etsplaat van het leven weg te schuren, meent zij te kunnen bereiken de hoogere eenheid.

Misschien speelt hun aanhangers door het hoofd de mythe van den roover uit de grijze oudheid, die ieder persoon, welken hij te pakken kreeg, uitspande op een ijzeren bed, de korte zoo lang uitrekte en de lange zoo lang samenperste, tot zij allemaal pasten in dat bed.

Niet genoeg ware hiertegen te waarschuwen, immers dat beteekent voor ons nationaal recht de verstikking, de dood. Eenvormigheid is de gedaante, waarin deze zich vertoont, terwijl verscheidenheid, de grondslag der harmonieuse eenheid, verraadt het frissche leven.

Wel groot is nog de overschatting van het Westen, dat iemand simpel weg schrijft, dat „bij het samenstellen der wetten" „westersch recht als grondslag voor het systeem" moet worden gebruikt [1]) en als reden kortweg aanvoert: „altijd heeft men zien gebeuren, dat het Oosten nieuwe maatschappelijke instellingen overnam van het Westen, nimmer het omgekeerde" en verder weer de geijkte term in den mond neemt: „het is duidelijk (?), dat van een in een primitief Oostersche samenleving gegroeid adatrecht niets is te verwachten".

Dit laatste doet ons al dadelijk op de lippen de vraag branden of het (voor 't Westen) voortreffelijke Westersch recht volkomen en voldragen als Minerva uit het hoofd van Jupiter ter wereld is gekomen en of het ook niet is gegroeid tot wat het nu is in een eveneens primitief Westersche samenleving.

Wat het overnemen door het Oosten van het Westen betreft, bedoelt hij misschien ook „het systeem van vertegenwoordiging", dat volgens J. B. Seeley [2]) in de oude (Westersche!) wereld nauwelijks bekend was, maar dat sinds onheugelijke tijden in 't Oosten aanwezig was, o.a. bij de Pantjayats (dorpsraden) in India, in de Minangkabausche nagari, in de Javaansche dessa?

---

[1]) Dir. v. Justitie Mr. H. J. Scheuer in den aanbiedingsbrief aan den G. G. van het ontwerp B. W. voor alle bevolkingsgroepen, gedateerd 12 Aug. 1920.

[2]) Introduction to Political science, p. 158.

De autoritair verkondigde meening, als zou al wat nu modern heet van het Westen afkomstig zijn, vindt zijn gereede verklaring hierin, dat Westerlingen in hun studie van de Staatsinstellingen slechts teruggaan tot Rome en Griekenland en die studie dus baseeren op werken van Plato en Aristoteles, terwijl de veel oudere werken uit het Oosten geheel en al buiten hun gezichtskring liggen.

Wat ten aanzien van maatschappelijke instellingen is opgemerkt, geldt eveneens voor het privaatrecht, trouwens tusschen dit laatste en die instellingen bestaat in het Oosten een inniger verhouding dan in de Westersche wereld.

Ook op dit gebied is men doende het in 't Westen historisch gewordene, dat met allerlei fijne vezelen zijn geweven in het Westersche milieu, over te brengen naar een geheel anders samengestelde samenleving.

Men beweert, dat men streeft naar unificatie, maar men wil feitelijk dénationalisatie. Bepaald onsympathiek wordt ons die heele unificatie-beweging, omdat zij niet uitgaat van de gedachte om ons nationaal recht te ontwikkelen, te waarborgen en te stevigen, maar min of meer afbrekend werkt en ten goede komt aan het exploitatiesysteem. Immers „de wetgever van het moderne Indië zal voornamelijk het verkeersrecht (contracten- en verbintenissenrecht) dienen te unificeeren.[1]) Want wie zal nog durven ontkennen, dat bij transacties tusschen Chineezen, Arabieren, Europeanen eenerszijds en den eenvoudigen dessaman anderzijds, deze laatste noodwendig het kind van de rekening wordt, onbekend als hij moet zijn met het voor hem zoo vreemd wetssysteem, dat die transacties beheerscht?

Men wil alle heterogene, zeer wijd uiteenloopende bestanddeelen onder één hoedje vangen. En op die fictieve eenheid meent men te moeten toepassen het recht van de kleinste groep. De unificatie moge voor de rechtszekerheid der weinige Europeanen gewenscht, zelfs zeer krachtig gewenscht zijn, maar daarmee is zij t.a.v. Indonesiërs nog niet gerechtvaardigd. Het standaard-recht, als men toch rechts-eenheid verlangt, moet zich richten naar de vijftig millioen Indonesiërs en niet naar de belangen van het handjevol vlottende Europeesche bevolking. Hun belang zal den doorslag moeten geven, dáár in hún land, „waar hun wieg heeft gestaan, en waar ook eenmaal hun graf zal liggen."

---

[1]) H. J. Scheuer ibid.

De bedoeling van deze korte bijdrage is alleen om Jong Indonesië" op te wekken, zóó dat 't „het eigen recht, evengoed als de eigen taal en de eigen geschiedenis zal gaan voelen als een nationaal bezit, hetwelk ongetwijfeld hervorming en ontwikkeling behoeft, maar waarvan niet duurzaam kan worden geduld, dat Den Haag en Buitenzorg er mee omspringen naar hun willekeur, die zelfs niet beproeft het Indonesische te verstaan" [1]).

Is het jonge geslacht hiervan doordrongen, dan is er reden tot verheugenis, want dan is er reeds veel gewonnen. Dan zullen er wel mannen uit hen opstaan, die aan den „honger der bureau's naar uniformiteit" zullen toeroepen: „tot hiertoe, en niet verder".

Wij mogen de eer van den strijd niet gunnen aan vreemden; òns komt die toe.

Vooral nu, waarin we zeilen naar de nieuwe toekomst, met vol zelfvertrouwen, met geloof in eigen kracht, met een volkomen laten varen van de handjes-ophouderij.

„Selfreliance, not mendicancy" van den Indischen Tilak is een trotsche leus, maar zij stelt zware en hooge eischen aan de dragers er van. De wapens, die wij hebben te hanteeren, moeten vlijmend worden gewet en met volkomen deskundigheid worden aangewend. En dat is alleen mogelijk bij een beheersching van de kwestie, waar het om gaat, welke alleen te verwachten is na een breed opgezette studie van ons nationaal recht. Aan elk schoon resultaat gaat ingespannen werk vooraf. Nooit wordt een strijder de vrucht in den schoot geworpen.

Naar verdieping der inzichten in den omvang en den waren aard van het nationale recht moet worden gestreefd. Zich zetten aan deze studie beteekent niet alleen dienen van de wetenschap (wat op zich zelf reeds de moeite waard is), maar vooral ook het rechtstreeksch dienstbaar maken van de resultaten van wetenschappelijk onderzoek aan de toekomst van ons volksleven.

Bij welke mijlpaal staat nu onze kennis? Die vraag dringt nu dadelijk naar voren, met klem en met beslistheid. Het is nog niet veel, maar dat doet toch niet wanhopen aan het toekomstige.

Tot nu toe zijn het alleen Westerlingen, die ons hierin voorgaan, waarschijnlijk hieraan te wijten, dat nog maar weinigen onzer wetenschappelijke scholing hebben erlangd. Verbetering in deze richting is dan ook rationeel.

Maar wat nu te zeggen van de Indische regeering, die

---

[1]) Mr. C. van Vollenhoven, Adatrecht, p. 692.

aan Indonesische ambtenaren aan de bestuursschool te Batavia het Europeesch burgerlijk recht verkrijgbaar meent te moeten stellen, terwijl zij er niet aan denkt om in bovengenoemde inrichting voor het adatrecht een plaatsje in te ruimen?

Gelukkig dat de Leidsche faculteit (door enkelen uit kwalijk te verhelen verstoordheid „de hyper-ethische" genoemd) te dezen een zeer ruim standpunt inneemt en adatrecht opneemt als hoofdvak voor het doctoraal examen Indisch Recht. En door de bezetting van den leerstoel in dat vak door een man als prof. Van Vollenhoven mag met reden worden verwacht, dat daar de krachten zullen worden gevormd, die we niet kunnen missen, die we hard van noode hebben om de balans naar onze zijde te doen overslaan.

Klaar en duidelijk moet Jong-Indonesië ook te dezen de lijn naar de toekomst uitstippelen.

Hoe is de houding der regeering in deze materie?

De Oost-Indische Compagnie heeft zich (wat ons nu nog aangenaam treft) over het algemeen niet ingelaten met ons adatrecht; zij heeft aan ons nationaal recht niet getornd. Het zal wel niet uit liefde voor het adatrecht zijn geweest, dat zij dan de gelegenheid wilde geven om tot volle ontplooiïng te komen, maar de reden ware, gelooven we, meer te zoeken in het feit, dat het adatrecht niets van doen had met indigo, peper, kruidnagelen, enz.

Ook door de Indische regeering werd in den beginne deze gedragslijn als de juiste erkend en consequent door haar toegepast. We vinden in de proclamatie van Van der Capellen tot de volken der Molukken gericht deze gedenkwaardige woorden: „In de nieuwe wetten en voorschriften, die wij u geven zullen, zult gij.... uwe aloude instellingen weder vinden". [1])

In 1848 werd dit beginsel neergelegd in artikel 11 van de „Algemeene bepaling van Wetgeving voor Nederlandsch-Indië", geformuleerd in deze bewoordingen: „Behoudens enz..... blijven ten aanzien van die personen (Indonesiërs!) van kracht en worden door den inlandschen rechter toegepast, derzelver godsdienstige wetten, instellingen en gebruiken", zij het ook met deze restrictie, dat die niet in strijd mochten zijn met algemeen erkende beginselen van billijkheid en rechtvaardigheid. Deze bepaling treffen we haast woordelijk terug in artikel 75 (oud) van het in 1854 tot stand gekomen regeeringsreglement.

[1]) Ind. Stbl. 1824 no. 19a, aangehaald in Van Vollenhovens „Adatrecht", blz. 39.

Deze door de regeering in de negentiende eeuw ingenomen houding past nog elke koloniale regeering. Het opleggen van vreemd recht aan een volk brengt zijn gevaren met zich. Daar dat recht niet leeft, en ook niet kàn leven in het volk zelf, zoekt dat volk, dat toch al wantrouwend staat tegenover zijn heerscher, méér achter de regeeringshandeling, dan de regeering zelf heeft bedoeld. De kans, dat een van boven gedecreteerd recht (is dit dan wel recht?) wordt nageleefd, is al bijzonder gering. Een regeering, die deze gedragslijn zou willen volgen, overschat de waarde en werking der wet tegenover het in het volk levend rechtsbewustzijn. De wet is een mislukking, wanneer haar toon niet aanverwante tonen in het volk zelf doet meeklinken. „De wet is slechts de uitdrukking en de opgeteekende wil der maatschappij, nooit haar meester" (Lassalle in zijn „Assisen-rede").

In 1866 begon in regeeringskringen de meening te kenteren; een andere opvatting begon door te sijpelen en een Kappeyne hemelde in de Tweede Kamer op de schitterende hoedanigheden, het prachtig welsluitend geheel van het Romeinsche recht tegenover een wanhopige baaierd als het adatrecht.

Deze idee had tijd noodig om te groeien en eindelijk in 1906 vond die belichaming in het regeeringsontwerp nopens het artikel 75 Regeeringsreglement. Gelukkig dat de Tweede Kamer er niet aan wilde, getuige de amendementen van Pierson, van Van Idsinga, die volkomen indruischten tegen het standpunt, ingenomen in het regeeringsconcept. Het amendement-Van Idsinga werd zelfs wet, overgenomen nog wel door Fock, in de heilige overtuiging, dat het met zijn inzichten strookte. Trouwens het heele debat in het parlement was zoo hopeloos verward, er was zóóveel tegenstrijdigs, dat als men de wet nu wil begrijpen, men wijs doet zich alleen aan den tekst te houden en de heele discussie op Oudejaarsdag in Godsnaam niet op te slaan.

Het gewijzigde artikel 75 Regeeringsreglement heeft een heelen tijd noodig gehad om ingevoerd te worden; eerst in Januari 1920, na vooraf bij de wet van Juni 1919 geheel te zijn omgewerkt, trad het in werking, wat nog niet wil zeggen, dat het dadelijk van eenige beteekenis wordt. Dank zij lid 6 van dit nieuwste artikel 75 blijft voorloopig het oude artikel van kracht, en met spanning, met gemengde gevoelens zien we uit, of de daar bedoelde algemeene verordeningen wel ooit tot stand zullen komen.

Langzamerhand wordt de regeering op dit gebied

onvast en onzeker. Zij slingert heen en weer als een stuurloos schip op een fel bewogen zee. Nu eens erkent zij het bestaansrecht van ons nationaal recht, dan weer wenscht zij het starre beginsel van éénheid van recht voor alle bevolkingsgroepen in Indonesië door te voeren. En in 1923 verscheen zelfs in druk het ontwerp van een geunificeerd wetboek voor Indië. Of het ooit wet zal worden? Moge God ons daarvoor hoeden.

DE GANG DES TIJDS.

Het is in den vreemde, ver van zijn geboorteland, voor den mensch een schoone en dankbare behoefte, rustige oogenblikken te reserveeren om aan de omgeving van zijn jeugd te denken. Hier in het koude, kille land, vooral in triestige dagen, wanneer de sneeuw in vlokjes over de daken fladdert en als de gladheid een fatsoenlijk vooruitgaan haast onmogelijk maakt en de kachel ons met haar imitatie zonnewarmte koestert, dan kunnen wij, Soerjakinderen, ons moeilijk ontworstelen aan de aan de Heimatwijdende momenten. Hoe strakker de afstand den geestelijken band tusschen enkeling en volk spant en hoe drukkender de omstandigheden, waarin men verkeert, des te sterker voelt de vreemdeling den onschatbaar verschuldigden dank jegens zijn land van afkomst. Door die ausländige Stelle bevindt men zich als het ware in een focus, waarin stralen van het vaderlandsche gebeuren zich vereenigen en vanwaaruit de belangstellingsdraden van het individu divergeeren om als voelhorens in het lot van zijn land en volk door te dringen. De onmiddellijke afwezigheid van de dagelijksche familiebeslommeringen, die den mensch niet zelden het gevoel van te behooren tot een volk doen vervagen en vergeten, schenkt den eenzamen vreemdeling dikwijls heldere oogenblikken voor de beschouwing en overdenking van de wisselvalligheid der gunst van Dewi Srî, die zijn patria ten deel is gevallen. Vooral in ernstige omstandigheden, die het lot van de tanah toempah darah betreffen, wordt de gedachtenwereld van den enkeling geheel in beslag genomen door de overpeinzing van wat de toekomst hem en het nageslacht brengen zal. Le hasard c'est la loi voyageant incognito (Léo Erréra). Door het geraas en getier van het wereldgebeuren, de spanning des menschen leven , beeft ongestoord het rythme der dagen, lossen bedoeg-slagen zich op in de oneindigheid der tijden. Zonder pardon schokt het voort en met elken rythmenstoot zinken de weken, storten de uren weg in den afgrond van het verleden. Soms zou men ze willen vasthouden, de schoone stonden, waarin men gelukkig was. Helaas, niets weerhoudt den maatslag van den tijd, die zonder

weifelen den vergankelijken mensch de slotmaat aangeeft van zijn heerlijkste aardsche levensvreugden en hem nog slechts uit het voorbijvliegende verleden enkele echo's toekaatst. Oogenblikken zijn er in dit korte leven van den mensch, waarin hij het rythme der seconden zou willen versnellen, wanneer hij in angst en spanning verkeert of als smart en kommer hem martelen.

Niets echter weerstreeft den regelmatigen gang van den tijd en van zijn leed krijgt de mensch de volle hem toegemeten maat, en dan schijnen de treurmarschen van het aardsche leven hem langer uitgesponnen dan ooit de zonnestraal zijner schoonste dagen kon zijn. Zoo is de draad onzer gedachten bij het schrijven van deze kleine bijdrage ter gelegenheid van het 15-jarig bestaan van de tegenwoordige Indonesische Vereeniging. Wij overzien de jaren, die achter ons zijn; wij doorleven de hoofdmomenten van vreugde en smart, van voor- en tegenspoed, welke ons ten deel zijn gevallen. Wij buigen ons over onze herinneringen, zooals een eenzame onderzoeker zich over een oud lontarblad buigt, waarvan hij nog niet weet of de eindconclusies vertroostend of ontmoedigend zullen zijn.

Wij zoeken in onze herinnering de paarlen van geluk en wij rijgen ze tot een kostbaar snoer in onze dankbare gedachtenis. Wij gedenken, met zucht eveneens de smart en het verlies van ons volk, wiens parelen van tranen nog talrijker zijn, dan die van het geluk. En als we dan alle ondervonden voor- en nadeelen tegen elkander opwegen en ons afvragen, welke waarde ze hebben voor ons land en volk, en als we dan zinnend en mijmerend de balans van het 15-jarige verleden opmaken, dan hooren wij door het rythme der laatste zevenmaal vierentwintig uren vóór het Lustrum, den levenskrachtigen harteklop van ons doel. Wij hebben geen reden om te wanhopen bij ons pogen om een hecht fondament, waarop de naaste toekomst moet rusten, te helpen leggen.

Vijftien jaren zijn dus voorbijgegaan sedert de oprichting van de vereeniging der in het land der overheerschers vertoevende Indonesiërs; vijftien van de honderdduizenden, die nog komen moeten. Zij zijn slechts een nietig deeltje vergeleken bij de verre, ondoorgrondelijke toekomst, maar een belangrijk gedeelte van den menschenleeftijd, die een schakel is in den keten der geslachten, welke de historie van elk volk opbouwen. Een twintigste deel van de drie eeuwen, die sedert de stichting van de Batavierenstad op de puinhoopen van het verbrande Djakatra voorbij zijn

geslopen, en waarin ons volk tusschen leven en ondergang heeft gedobberd, is dus, geheel onafhankelijk van eenige vreemde school, een deel van de nieuwe geschiedenis van ons land geworden. Wat de tijd ons brengen zal, hangt slechts van den ernst van ons „willen" af. Want op ons Indonesiërs van de twintigste eeuw rust het lot van ons nageslacht. De twintigste eeuw heeft met alles, wat de vaderen hebben moeten inslikken, gebroken, dwingt een ieder, die in den dampkring der nieuwe ideeën ademt, bewust of onbewust, zelve te oordeelen, te beslissen, zich te ontworstelen aan een harde, en dure „voogdijschap". Geen offer mag ons te groot en te zwaar zijn om ons volk een bad van wedergeboorte te kunnen bezorgen, opdat het leere begrijpen en waardeeren, wat edel en groot is en om een hechte mijlpaal in den vruchtbaren bodem te kunnen planten, waar zich het verleden ophoudt en het nieuwe, herboren Indonesië begint om bewust het ware recht en niets anders te dienen. Périsse le monde, vivent les principes! „O, mijn vaderland!" schrijft Charlotte de Corday in een adres aan de Franschen, vrienden der wet en des vredes, „Uwe rampen verscheuren mijn hart. Ik kan u niets dan mijn leven bieden, en ik dank den Hemel, dat ik de vrijheid heb er over te beschikken: niemand zal door mijn dood verliezen; — ik wil, dat mijn laatste zucht zij voor mijne medeburgers, dat mijn hoofd, rondgedragen in Parijs, een teeken zij voor alle vrienden der wet en dat de wankelende Montagne in mijn bloed haar val geschreven zie; dat ik haar laatste slachtoffer zij, en dat het heelal, door mij gewroken, verklare, dat ik me verdienstelijk jegens de menschheid heb gemaakt. — Overigens, indien men mijn gedrag met een ander oog beschouwde, ik bekommer mij er weinig om. — Mijn ouders en vrienden moeten niet verontrust worden; niemand wist iets van mijne plannen af. Ik voeg het doopbewijs bij dit adres om te toonen, wat de zwakste hand vermag, door een volkomen zelfverloochening gesterkt. Als ik niet slaag in mijne onderneming, Franschen! ik heb u den weg gewezen, gij kent uwe vijanden, verheft u, trekt op en stoot toe!"

Wie het Vaderland wil redden, let niet op wat het kost en er is geen opoffering, die grooter genot of voldoening geeft dan die, welke den mensch moeite kost om er toe te komen. Niet het beginsel, maar de toepassing er van kan verandering schenken. Niet wat de mensch weet of kent, maar wat hij doet bepaalt zijne waarde[1]). Met een

[1]) Ilmoe jang tiada dengan 'amal itoe seperti pohon kajoe jang tiada berboeah (Kalilah dan Daminah).

waterpolitiek, een tactiek, die alle mogelijke kleuren, ook onechte, kan aannemen, een teeken van beginselloosheid, komen wij geen duim verder dan het maken van dictées. Wat wij noodig hebben, is een hechte eenheid, die spot met alle ondermijningen en persoonlijke voordeelen en die zich slechts richt om de verloren rechten te heroveren [1]). Allés, ne songés plus qu'à sortir d'esclavage (Voltaire, Mort de César). Want slavernij is het om in dezen tijd van verlichting en vrijheid overheerscht, in alles, en notabene in eigen land, geketend te zijn. Zwaar drukt die overheersching op degenen, die de waarde der vrijheid kennen en die den geest der vrijheid hebben ingeademd. Abnormaal van gemoed zijn dan ook de wetenden en goed voelenden, die zich regelingen willen laten welgevallen, welke getroffen zijn en wel pas in de laatste plaats in het belang van hun volk, voornamelijk als de winst van den kruidenier niet in het gedrang komt. De geschiedenis kent geen belangelooze overheersching in een vreemd gebied [2]). Het doel van het bezitten van een kolonie is en kan niet philantropisch zijn, niet om de overheerschte volken zonder meer vooruit te helpen. Trouwens wie de hoofdtrekken van de kolonisatiegeschiedenis der Europeesche volken kent, zou zulks niet durven beweren. Daarvoor is de Europeaan veel te nuchter en het do ut des (ik geef, opdat gij geeft; vóór wat, hóórt wat) zit hem veel te vast aan het leven gebonden. Ook in de vroegste tijden, toen het materialistische de hoofden der koloniseerenden nog niet geheel vulde, waren de koloniën geen philantropisch bewuste volksplantingen. Zoo moesten die der Phoeniciërs dienen om den uitgebreiden handel te beschermen. Langs de Middellandsche Zee, de wereldzee der Ouden bij uitnemendheid, ontstonden dan ook tal van nederzettingen, steunpunten van den handel,

---

[1]) Het zal dan ook diep te betreuren zijn, wanneer onze landgenootschappelijke aanhangers van Westersche politieke partijen in hunnen beginselenstrijd hunnen algemeenen tegenstander vergeten, waardoor onze actie tegen den universeelen vijand verzwakt wordt.

[2]) Hierbij zij opgemerkt, dat elke politieke beweging (verovering) voorafgegaan wordt door niet politieke. Immers voordat de belangrijke stap wordt gedaan, moet 't doel eerst bepaald, en de weg gezocht worden, die men door verruiming van den geographischen horizon kan bereiken. Niet alleen, dat hierdoor vreesaanjagende voorstellingen van vreemde gebieden worden verhelderd en verklaard, maar ook worden voordeelen van verovering steeds duidelijker. Handelaren, jagers, touristen (avonturiers), zendelingen, missionarissen enz. breken baan voor tijdgenoot en nageslacht. Dat de duur der voorbereidingen van onderscheidene gunstige en ongunstige omstandigheden afhangt, spreekt vanzelf.

waarvan [1]) Carthago de machtigste was. Bij de Grieken gaven noodzakelijke binnenlandsche omstandigheden, als twisten en partijschappen, aanleiding tot het stichten van koloniën, terwijl overbevolking en commercieele belangen ook honderden dwongen het vaderland te verlaten. Zoo ontstonden Grieksche nederzettingen in Klein-Azië [2]), te Syracuse, Locri, Tarente, Napels en Massilia (Marseille).

Wat de Romeinsche koloniën betreft, deze dienden om behoeftigen burgers een wijkplaats te bezorgen, of om er militaire posten te vestigen, ten einde het Romeinsche gezag te handhaven. Hajam Woeroek, de 4de vorst van Modjopahit, (1350—1389) legde aan de onderworpen landen, (buiten Java werd hij door gouverneurs vertegenwoordigd), schattingen op, die door mantri's, geestelijken en bhoeddjangga's geïnd werden.

Tegen het einde der 15de eeuw verschenen Iberische volken, Portugeezen en Spanjaarden op het wereldtooneel, en gaven met hun ontdekkingen een nieuw karakter aan de kolonisatie, n.l. de kolonisatie van Europeesche volken buiten het continent en buiten het gebied van de Middellandsche Zee. De eersten trokken naar het Oosten, waar Vasco da Gama in 1498 te Calicut landde, de laatsten naar het Westen, waar Columbus in 1492 Amerika ontdekte. Later werden zij, aangelokt door de reusachtige voordeelen uit de vreemde gebieden, door andere Europeesche volken gevolgd, en overvleugeld of verdrongen.

Gekomen als handeldrijvende gelukzoekers en gedachtig aan hun politieken grondslag: divide et impera, wisten de blanken zich van de heerschappij der vreemde

[1]) In den beginne betaalden de Phoeniciërs aan de oorspronkelijke bevolking, de Libyers, van wie zij verlof hadden gekregen tot stichting der stad Carthago, een zekere schatting en onderhielden met hen een levendig handelsverkeer. Weldra hielden de Carthagers niet alleen op aan de Libyers schatting te betalen, doch zij wisten zelfs over hen heerschappij te voeren, terwijl langzamerhand het staatsgebied in het zuiden tot het Tritonmeer, oostwaarts tot aan den Turrus Euprantus en de Arae Philaenorum, in het westen tot in de nabijheid van Hippo Regius (Bona), den zetel der Numidische koningen, werd uitgebreid.

[2]) De Klein Aziatische Grieken, de Joniërs, bevoeren reeds vroeg de Zwarte Zee, niet alleen ten einde zich te verschaffen de voortbrengselen dier streken, maar ook om een nieuw afzetgebied voor hun waren te zoeken. Kolonisten werden uitgezonden om stapelplaatsen aan te leggen en te bevestigen. Zoo vonden we koloniën aan de Zuid-Russische kust, als: Olbia aan den mond van den Hypanis (Bug), Tyras aan dezelfde rivier; in de Krim: Panticapaeum of Bosporus (Kertsj), Chersonesus (Sebastopol) en het door de vorsten van den Bosporus gestichte Theodosia (Feodosia); aan de Zee van Azow bij de monding van den Don. Tanaïs.

landen meester te maken. Voor hen was hoofdzaak: de verzorging der eigen nationale schatkist. De tijd scherpt den zoekenden geest, die de methoden verrijkt om den buit steeds te vergrooten, terwijl de ingeboren honger naar het aardsche slijk de zedelijke, Christelijke gevoelens uit de harten bant. Beschaving en ontwikkeling maken de huichelarij bijna onzichtbaar, en trachten met haar schijnglans ieder te verblinden en voor zich te winnen.

Bij de uitbreiding van de machten der Europeesche staten buiten 't continent, werden, behalve direct winstgevende gebieden, ook andere onderworpen, hetzij als stations voor de zeevaarders, hetzij als vlootsteunpunten of strafkolonies. In het algemeen kan toch gezegd worden, dat het moederland een drieledig doel heeft: uitbreiding en versterking van de macht van het koloniseerende land, rechtstreeksche inkomsten voor de schatkisten of bevordering van handel, nijverheid en de welvaart van de burgers des moederlands. De vulling der schatkist tracht men te verkrijgen door de kolonisten tot betaling van belasting (niet ten behoeve van de kolonie zelf) te verplichten, hetgeen in Noord-Amerika de eerste aanleiding was tot het ontbranden van een hevigen strijd, die eindigde met de vrijverklaring der Noord-Amerikaansche staten. Ook kan het moederland cijns en schatting van de inboorlingen der veroverde streken heffen, zooals de invoering van het cultuurstelsel op Java door Van den Bosch, die er één der groote koloniale figuren van Nederland door geworden was. Het koloniseerende rijk kan ook voor eigen risico verschillende takken van nijverheid laten uitoefenen, als de mijnexploitatie, spoorwegen en andere ondernemingen, welke bedrijven aan de vroegere handelscompagnieën doen denken. Tusschen die talrijke wegen om de koloniën te exploiteeren door, kunnen wij toch, zij het niet gemakkelijk, den hoofdweg volgen, n.l. dat het hoofddoel der Westersche mogendheden om naar het bezit van koloniën te streven is en moet zijn de bevordering der bestaansbronnen van de moederlandsche ingezetenen, hetgeen men tracht te bereiken door den handel en scheepvaart met en in de overheerschte landen uitsluitend en alleen voor eigen onderdanen te reserveeren, of deze althans bijzondere voorrechten boven vreemde, concurreerende naties te verleenen. Zulk een stelsel vond toepassing vooral in de 16de en 17de eeuw, toen elke mogendheid den handel van vreemde volken met haar koloniën geheel uitsloot; in het algemeen werd dat privilege aan geoctrooieerde handelscompagnieën toegekend, die het recht van alleenhandel

zelfs tegenover de eigen landgenooten met alle macht handhaafden (V. O. C., W. I. C., Engelsche, Fransche, Deensche Cie. enz.). Voor de menschen, die hun geld en arbeid in de veroverde landen in de nijverheid winstgevend willen maken, kan de koloniseerende staat ook de gelegenheid tot voordeelig bedrijf openen door beschermende voorschriften, of door heffing van differentieele rechten, welke het invoeren van buitenlandsche voortbrengselen zwaarder treffen dan die uit het koloniale rijk zelf. (Bloei van de Twentsche industrie.)

Het zou niet pleiten voor de bekwaamheid der regeerders van voortreffelijke staten, wanneer het bezit van koloniën voor de ontwikkeling van de volkswelvaart of voor de macht van een staat onmisbaar is. (Bremen en Hamburg, groote concurrenten van Nederland in het wereldverkeer, hebben nooit koloniën gehad en niettegenstaande dat hebben ze sedert lang een uitgebreide transatlantischen handel; en België [1]) is zonder koloniën een industrie- en handelsstaat van belang geworden. Toch wil, 't is een feit, geen enkel rijk een kolonie kwijt zijn, vooral wanneer ze voordeel oplevert. Ziet men er tegen op om nieuwe bestaansmethoden machtig te worden (voor kleine staten geldt vooral de spreuk: beter één vogel in de hand, enz.), of is men bewust van de doordrongenheid van de „moreele plicht" om de inboorlingen „op te voeden"? Het schijnt, dat de laatste opvatting de overhand heeft, daar het vormen tot „nuttige" leden van de maatschappij in de koloniale politiek een voorname plaats inneemt. Met omzichtigheid, hoofdregel bij elke „opvoeding", kunnen daarom slechts druppelsgewijze (intellectueel proletariaat is gevaarlijk, omdat het ontevredenheid opwekt!) stappen tot hervorming worden gedaan, zonder schokken te weeg te brengen. Door zulk een „wijs" beleid, waarin egoïsme zich ophoopt, wil men het „op te voeden" volk, op Vico's en Kants voorbeeld ten opzichte van de menschheid, verschillende ontwikkelingstrappen laten doorloopen, door de teugels der vrijheid krampachtig strak te houden. Dat zijn echter zonden tegen de veelvormige, werkzame, grillige werkelijkheid in de historie, die van elken dwang afkeerig is. Het aardsche leven, de duizendzijdige, in-elkaar grijpende men-

[1]) De bloei van België als industrie en handelsstaat is niet aan den Congo te danken, die in 1885 onder souvereiniteit van Leopold II zelfstandig werd (Etat Indépendant du Congo). Reeds in de middeleeuwen was België één der belangrijkste industriestaten van Europa; hoewel deze beteekenis in lateren tijd verminderde, begonnen de Belgische industrie en handel gedurende de status quo (1833) toch meer en meer te bloeien.

schengeschiedenis is verbazend rijk aan allerlei verschijningsvormen, die onafhankelijk van 's menschen wil hun eigen weg hebben gevolgd en afgelegd. Een enge, onvrije „opvoeding", die den geest tracht te smoren en daardoor het wezen van een volk, den volksgeest naar een bepaald model te vervormen, zal zich tegen den opdringerigen „leermeester" wreken, daar ze in strijd is met de natuur [1]). Zulk een geestelijke onderdrukking, de z.g. liberale koloniale politiek, verdraait het begrip recht en beperkt het gouverner c'est prévoir tot eigen voordeel. Niet alleen de tijdgeest heeft zulk een verandering gebracht in de koloniale exploitatiemethode, maar ook het westersche koloniestelsel zelf, door hetwelk gebieden onder een bepaald Europeesch gezag komen, dat zich dan uitsluitend de beschikking over de kolonie met hare inwoners toeëigent. Het inbezitnemen van uitgestrekte landstreken zonder te letten op de vroegere bezitters, welke gedood of verjaagd worden, snel met lood of langzaam door vuurwater, opium, en berooving van bouwgrond, is daardoor niet meer gemakkelijk of mogelijk. De economische verovering van den bodem treedt voortdurend meer op den voorgrond, waarbij natuurlijk de koloniebezitter zich het eerste recht veroorlooft. Het gewelddadige optreden der koloniale regeering maakt plaats voor steeds „vreedzamer" wordende exploitatie). De kolonisatie wordt een geordend bestuur onder leiding of medewerking van inboorlingen, om van hun krachten zooveel mogelijk voordeel te kunnen trekken. Zoo maakt de moderne koloniale opvatting het mogelijk, dat in Transvaal één blanke staat naast 87, in Natal naast 84 kleurlingen, terwijl de oude kolonisatiepractijken in de U. S. A. geen enkelen Indiaan beoosten de Missisippi en geen enkelen Tasmaniër in Tasmanië hebben overgelaten.

Ook is de geschiktheid van het klimaat van invloed op die richtingsverandering in den kolonialen koers. De Europeaan toch, die in de gematigde zône al zijn krachten kan ontwikkelen, is in de warme luchtstreken afhankelijk van de hulp der inboorlingen, die men met vriendelijkheid en goud tracht te exploiteeren [2]). Onder de verscheidenheid in bestuur zijn er koloniën, die haar oorspronkelijke bevolking totaal hebben verloren (Tasmanië, Cuba, San Domingo) en andere, waar slechts door „weinige" blanken het oude volk in oude vormen wordt geleid en geëxploi-

---

[1]) Zooveel is zeker: de geschiedenis staat niet **naast,** doch **in** de natuur. (Carl Ritter.)

[2]) De der vreemden regeering goedgezinde „inlanders" (lees: inladers) worden goed betaald en krijgen van „de Vreemdelingen" Inlandsche titels.

teerd zooals in India en Indonesië (Java) en eindelijk ook zulke, waar overheerschers en inboorlingen zich hebben vermengd, als in Siberië.

Hoewel de tegenwoordige koloniën der Westersche staten sedert Columbus en Vasco da Gama (dus sedert de uitbreiding van het verkeer, welks geschiedenis immers de historie vormt van elken politieken groei) zijn ontstaan, toch was de versterkte band tusschen moederland en veroverde gebieden pas in de vorige eeuw gelegd. Door vermeerdering zijner bevolking, die sedert de Fransche revolutie verdubbeld was, toch, moet Europa, dat sinds de 16de eeuw de door Columbus ontdekte nieuwe wereld geëxploiteerd heeft, uit zelfbehoud, zich verder over de aarde uitbreiden. Voor die toenemende bevolking heeft het steeds meer toevoer van het voortdurend aangroeiende „levensonderhoud" uit vreemde landen noodig; het kleine werelddeel moet dus trachten zijne onafhankelijkheid te bewaren, wat het het best bereikt door die gebieden, die het voordeel bezorgen, afhankelijk te maken, te onderwerpen. Gevolg der opeenhoopingen van de individuen is de landverhuizing, die tot op het einde der 18de eeuw slechts Amerika tot doel kende. Naar de kolonies der verscheidene groote en kleine handelscompagnieën toch, die overal posten en stations (loges) hadden, kon een eigenlijke emigratie niet plaats hebben, daar de Europeesche nederzettingen tusschen de beide keerkringen van geen duurzaam karakter zijn en slechts van de handels- en productiedoeleinden afhangen.

Het verhuizen op groote schaal begint eerst in de 19de eeuw en neemt tot 1880 toe. De geweldige uitvindingen op allerlei gebied van wetenschap, toegepast in den dienst van menschelijke behoeften en de enorme uitbreiding van verkeer te land en te water hebben er toe bijgedragen om die uittochten te bevorderen. Gebrek aan land niet alleen, maar ook politieke ontevredenheid, vertwijfeling, lust naar avonturen etc. drijven jaarlijks duizenden en duizenden over de zee naar landstreeken, waar men den grond om niet kan krijgen, waar bijzonder hooge loonen (traktementen) worden betaald, goud en edelgesteenten en andere in het eigen land niet te vinden voordeelen, verworven kunnen worden. Ofschoon in de 19de eeuw Amerika nog de grootste aantrekkingskracht uitoefende, kwam er toch een andere wending in de richting der emigraties, toen staatkundige en economische conflicten Noord-Amerika in 1776, Zuid-Amerika in 1810—25 van de moederlanden losrukten. Hierdoor hebben de Europeesche volken weer naar het

verkrijgen van koloniën gestreefd, of naar uitbreiding en versterking van de reeds bestaande (korte verklaringen in Indonesië). Het uitgestrekte rijk der Russen, dat in de 17de eeuw nog door geen enkelen staat in West-Europa als een gelijkwaardige werd beschouwd en het zich steeds sterker voelende, van Europa afgevallen Amerika [1]), grijpen mede om zich heen en willen niet voorbijgegaan worden bij de nieuwe verdeeling der aarde. Het zwarte werelddeel, Afrika, wordt in het ruwe verdeeld [2]); de verbrokkeling van Azië echter, waar men te doen heeft met nog bestaande staten met een glansrijk verleden, eischt meer voorzichtigheid en tact, en houdt nog steeds de voor uitbreiding vatbare Westersche rijken in spanning. Van den Bosporus tot de Gele Zee, over het geheele continent van Azië, komen reeds Britsche en Russische belangen in zenuwachtige aanraking [3]). Met Europeesch kapitaal worden verkeerswegen aangelegd en exploitatie-maatschappijen opgericht, schatten van landen met nog bloeiende en vervallen cultuur aan den dag gebracht en.... vervoerd, terwijl de bevolking,

---

[1]) Met het Westen of Europa wordt bedoeld: Midden- en West-Europa of eenvoudig West-Europa, in tegenstelling met Oost-Europa. Als grensscheiding tusschen beiden denkt men een lijn van de Adriatische Zee naar het Kurische Haf, welke zich voortzet door de Botnische Golf tot aan de Noordkaap.
De Vereenigde Staten annexeerden in 1898 Hawaï, Tutuilla en de Samoa-eilanden gedeeltelijk in 1900, terwijl de verovering van de Philippijnen met Guam in 1898 op de eerste stappen in de nieuwe richting van Amerika wees, n.l. als belanghebbende in de Stille Zuidzee en treedt van dien tijd af steeds naast Europa „beschavend" in Oost-Azië op.

[2]) Frankrijk, wiens koloniaal bezit in 1815 sterk ingekrompen was, heeft zich weer een aanzienlijk gebied verworven: Noordwest-Afrika en Indo-China. In de 19de eeuw eischten Duitschers en Italianen een stuk van Afrika, waarvan de deeling begonnen was. Aan de Roode Zee stichtten de Italianen het Erythraeïsche rijk (1885—90), maar moesten hun plannen op Abessynië wegens den noodlottigen oorlog van 1896 laten varen. In het begin der 20ste eeuw werd Tripolis door hen gewoonweg geannexeerd. Met afgunst van andere mogendheden hebben de Duitschers aan beide kanten van Afrika en in Oceanië landen in bezit genomen ter grootte van 2,6 millioen vierkante kilometer. Zelfs de Belgen deden mee aan de deeling (Congostaat in 1885). Ofschoon de Hollanders niets nieuws hebben gekregen, hebben ze toch de koloniën, die Engeland in 1815 teruggaf, in hooge mate weten winstgevend te maken, enz. enz. In het begin der 19de eeuw ontrukten de Engelschen den Hollanders Ceylon, Kaapland en het grootste deel van Guyana, en in 1904 verplichtte een Engelsch-Fransche koloniale overeenkomst Frankrijk, Engeland in Egypte de vrije hand te laten.

[3]) Het eerste treffen vond plaats, toen de Russen de Tsjerkessen, Tsjetsjentsen, Lesghiërs, Osseten, Swaneten (Soeanen) en Apchazen onderwierpen. Terwijl hun troepen langzaam voortschre-

men zegt tot haar eigen voordeel, tot op het gebeente wordt uitgezogen.

Nieuwe uitvindingen verhoogen behoeften, breiden den wereldhandel uit en graven de schatten intensiever uit den kolonialen bodem. Vanaf dezen tijd geldt voor den Europeeschen handel het algemeene beginsel, dat hij aan de industrie op Europeeschen bodem, grondstoffen, en aan de landen met overwegende productie uit de natuur, Europeesche fabrikaten moet toevoeren. De uitbreiding van zulk een „Europeesch wezen" beïnvloedt echter vreemde streken en bewerkt mede, dat de gebieden buiten Europa, die een eigen industrie hebben en over een voldoend kapitaal kunnen beschikken, toenemen, waardoor het afzetgebied voor Europeesche waren afneemt. Evenals de West-Europeesche landbouw, die niet meer in staat is de bevolking te onderhouden, door Russische en overzeesche mededinging in beteekenis achteruitgaat, zoo nadert ook de Europeesche industrie, die de ontbrekende levensmiddelen moet verschaffen, het punt, waar zij bedreigd wordt door de concurrentie van landen buiten Europa. Terwijl West-Europa het Russische graan moeilijk kan missen, bezit het half Aziatische Wolgarijk een industrie, die de West-Europeesche een geduchte concurrentie kan aandoen. Zoo wordt Europa door zijn te sterk aan zichzelven denkende uitbuitingspolitiek in een moeilijke positie gedrongen en de uitgemergelde gebieden zien zich, uit zelf-

---

den, ontmoetten zij Engelsche „zendelingen". Om Rusland te bestrijden gaf de Schot David Urquhart van 1835 tot 1837 het tijdschrift „Portfolio" uit. Het was hem gelukt de Kaukasiërs op religieus en staatkundig gebied te vereenigen en gaf hun een gemeenschappelijke groene banier met een bundel pijlen en een sterrenkrans er in; Engelsche kooplieden ondersteunden hen met wapens en krijgsvoorraad. Bekend was de aanvoerder Sjamil, die na 1834 zoowel politiek als godsdienstig hoofd der bergvolken in Daghestan was. Geheele legers der Russen gingen daar ten onder. Eerst in 1859 gelukte het hun onder aanvoering van Nicolai, Jewdokimow en Barjatinsky de vesting Ghunib te nemen. In 1871 stierf Sjamil in Medina.

Ook in Perzië ontmoetten Russische en Engelsche belangen elkaar, waar de Sjah, door Engeland aangevuurd, den Heiligen oorlog tegen de Russen uitriep. Engelsche officieren traden in Perzischen dienst. In 1827 nam Rusland Eriwan in en rukte op tegen Teheran. Fath Ali werd door de Engelschen verlaten en moest bij den vrede handelsvoordeelen aan Rusland geven, benevens de provincies Eriwan en Nachitsjewan.

In Midden-Azië aan de Amoe-Darja en Sir-Darja werd met groote moeite gestreden, (tusschen Eng. en Russ.). In Noord-Azië had Rusland gemakkelijker spel. In de 19de eeuw bezette het de Koerillen, die het in 1875 aan Japan ruilde tegen Sachalin; verder een deel van Mandsjoerije en andere streken.

behoud, genoodzaakt tot tegenweer. Van belang zijn dan ook alle gebeurtenissen, die men kan beschouwen als de eerste teekenen van den grooten bevrijdingsoorlog, door de aan den West-Europeeschen invloed onderworpen volkeren te voeren voor hun maatschappelijke onafhankelijkheid. De groote strijd om de emancipatie op maatschappelijk gebied is uitgebroken en door het Oosten, waartoe ook Afrika behoort, aanvaard. De moderne Bharata-Joeddha is bezig zich te voltrekken. Midden- en West-Europa, bij wie zich Amerika, Zuid-Afrika en Australië voegen, staten dus, waartegen zich de strijd richt, schrijden nog steeds voorwaarts en grijpen, in fijneren vorm, voortdurend mededoogenloozer om zich heen, overal met gevelde bajonet in de hand en met zalvende woorden in den mond. Wanneer echter de Oosterlingen, die zeker recht hebben op de erfenis hunner vaderen, en wier aantal dat der Blanken overtreft [1]), naast hun eigen cultuur, zich ook de stoffelijke cultuur van het Westen hebben eigen gemaakt, zal het slaafsch gehouden Oosten de industrie van Europa vernietigen; als koopman is de Oosterling minstens de gelijke geweest van den Europeaan. Ja, er zijn tijden geweest, dat de trage Oosterling in vele opzichten de meerdere was van den Westerling. Vijf eeuwen geleden nog, gedurende de middeleeuwen, in het gouden tijdperk van de Islamietische wereld, was de handel buiten Europa zoo goed als geheel in handen der Oosterlingen. De belangrijkste wegen van het groote handelsverkeer tusschen Oost en West, tusschen Indië en Europa, waren in de macht der opvolgers van den Arabischen Profeet. Geen korreltje der begeerenswaardige specerijen uit Indië kon zijn weg vinden naar de Westersche wereld zonder de douanen des Kalifs te passeeren. Het bepalen van den prijs was geheel in handen van het Oostersche Bagdad. Karavanen, die handelswaren vervoerden, doorkruisten Perzië en Mesopotamië, terwijl de goederen uit het Oosten, vooral Chineesche zijde, over Iran, Transoxanië en over de Kaspische Zee naar het Zuiden van Rusland gingen, of zij kwamen over zee naar Ceylon om zich aan te sluiten bij den daar heerschenden Indischen handel. Bij de komst van Vasco da Gama te Calicut, waren de Arabieren nog meesters van den Indischen Oceaan en hadden het verkeer met het Avondland in handen. Niet alleen stonden en vielen Cairo en Alexandrië, de geduchte markten van Venetië, Genua en Pisa, van Florence en van Barcelona, de schitterende juweelen van het Middelland-

[1]) Van de 1650 millioen menschen der aarde, behooren minstens 1000 millioen tot niet Europeanen, en dan Sovjet Rusland....

sche Zee-gebied dier dagen, mèt den handel der Arabieren, maar ook het geheele Noorden van Europa met zijn druk verkeersleven tot ver buiten Duitschland en Vlaanderen, werd door genoemden invloed in bepaalde richting geleid. Tusschen 1200 en 1500 stond het Westen inderdaad onder den invloed van den Indischen handel, die in de macht was der Kaliefen. Met de ontdekking van den zeeweg naar het Oosten echter werd het optreden van het Westen in de wereld ingeluid en het Oosten, dat na de krachtsinspanning bij het afleggen van den weg der menschheid naar het nog onbekende doel van het aardsche bestaan, rust noodig had, maakte plaats voor den Blanke, die nu de leiding over de aarde heeft. Maar ook hij nadert zijn tijd reeds en verwart zich in eigen handelingen. Zijn politiek om winst na te jagen maakt zijn afhankelijkheid aan de onderworpen landen steeds duidelijker en doet de sluimerende krachten zijner economische vijanden, de Oosterlingen, wakker worden. „Het is het noodlot van Europa's wereldeconomische uitbreiding", zegt prof. dr. Mayr, „dat het door de streken, waar het zich uitbreidde, uitgesloten of ten onder gebracht zal worden, terwijl het ondanks dat de komende ramp vooruit te zien is, steeds verder om zich heen moet grijpen, om althans voor den naasten tijd te kunnen voortbestaan. Wanneer eens de nu nog maar halfmondige buitenlanden het eigenlijke Europa de schatting van de nog altijd rijkelijk toestroomende handelswinsten weigeren, omdat zij meerderjarig geworden zijn, zelf werken en concurreeren kunnen, dan zal Europa ten onder gaan." Dan gaat ten onder de Westersche beschaving op Europeeschen bodem; zooals eens de Babylonische en die van Persepolis en die van Alexander, en.... eerder dan Macaulay het vermoedde, zal op de puinhoopen van de aloude London-bridge, van het paleis te Versailles, van de nu nog grootsch schitterende gebouwen, ons nageslacht, evenals in onze dagen Europeesche touristen aan den voet der pyramiden en in de Alhambra het doen, mediteeren over een glanzende cultuur, die er geweest is. „Das Alte stürzt, es ändert zich die Zeit, und neues Leben blüht aus den Ruinen", zegt Schiller in Wilhelm Tell. Denkers als Polybius en Macchiavelli, die aangetoond hebben, hoe een volk en een vorstenhuis vroeger of later zal ten ondergaan, als de aangewezen grenzen van uitbreiding bereikt zijn, kunnen ons dan ook slechts aanmoedigen om ons worstelen voor land en nageslacht vol te houden, terwijl de cirkelgang van de menschheid van Plato, voor wiens bedreigingen iedere menschelijke gemeenschap siddert, ons in den ongelijken strijd

sterkt. Maar voordat de regelmatige natuurwet van: geboorte (ontstaan) — culminatie-punt — ondergang ten volle Europa treft, zal het zijn heil eerst moeten verwachten van de militaire en eveneens van de met het moraal spottende politieke krachten, die haar zonen, ook na den wereldoorlog, nooit hebben laten verkwijnen. De natuur echter heeft den Westerschen tak van het Indo-Europeesche ras, tot nu toe nog andere krachten medegegeven, de gave van ontdekken en uitvinden, van denken en vormen, die hij naast de ruwe macht gebruikt. Met die gaven, gesteund door de wapenmacht, strijdt het Westen in onze dagen tegen het Oosten. Eerst ging het als van een leien dakje, maar met de jaren werd en wordt de strijd ernstiger. Hoe meer de Oosterling, die voor het Westen vooral sedert Columbus en Vasco da Gama de economische vijand is, de methoden van zijn geduchten, niets ontzienden tegenstander kent, hetzij door Westersche scholing, hetzij door het nauwlettend gadeslaan van de strijdmethoden der Europeanen, of door andere omstandigheden, wordt de worsteling steeds moeilijker. De aanwending van steeds moderner en betere vruchten der wetenschap om de zucht naar de steeds grooter wordende winst te kunnen bevredigen, wekt vele onderworpen volken uit hun middeleeuwschen slaap en plaatst hen in den modernen tijd. De middelen, die het Orient tegen het Occident gebruikt, zijn dan ook veroostersche evenbeelden van de Westersche wapenen; in den beginne nog onhandig gehanteerd, maar training kweekt kunst en maakt den beoefenaar bedreven. Het Westersch intellect botst tegen het intellect van den Oosterling, het kruitgeknal wordt met de senapan beantwoord en het gezamenlijke optreden der werkgevers ziet georganiseerde, zich tot staken bereid verklarende werknemers tegenover zich. Men voelt, dat tegen een gemeenschappelijk optreden ook een gelijkwaardige daad moet staan, en dat, om het algemeen doel te kunnen bereiken, men ook en bloc moet optreden. De geweldige organisatie van de Katholieke Kerk en het streven om de onderscheidene secten van het Protestantisme tot één bond te vereenigen, heeft in het Oosten niet slechts het gevreesde moderne pan-Islamisme, dat reeds meer dan 25 jaren tot een wereldmacht is gegroeid, opgewekt, maar ook een pan-Boeddhisme tot een mogelijkheid doen geboren worden. Ook rassen-bonden treden op en tegenover het al-Germanisme, het al-Slavisme, 't al-Angelsaksendom, dat ten doel heeft Britten en Yankees te vereenigen; het al-Scandinavisme en het al-Iberiërsdom (Spanjaarden en Por-

tugeezen) staan in het Oosten een pan-Turkisme [1]), een pan-Semitisme; het streven om alle Hindoes te vereenigen; en het Mongolendom. Ja, de Oosterling ziet in de steeds intensief wordende indringerigheid van de Blanken een „wit gevaar" en de uitroep van Japan, „Azië voor de Aziaten", zal zeker herdoopt moeten worden in „het Oosten voor de Oosterlingen".

De Angriff van de Europeanen versnelt dus, evenals de Islamitische wetenschappelijke cultuur het ontstaan der renaissance vervroegd heeft, de ontwaking van het Oosten, die zich kenmerkt door matiging zijner bespiegelingen en door gebruikmaking van moderner middelen en methoden. Het Westen verwart zich in de eigen daad, bewust uitgedacht om het doel te bereiken, zonder dat men weet, dat zij zich later tegen den dader keert en dezen tracht te benadeelen, te vernietigen. Door eigen toedoen maakten oude beschavingen en cultuur plaats voor jongere [2]). Want evenals een mensch, wordt elke cultuur beheerscht door een geest, een geestelijke kracht, die zich uit in de handelingen der de cultuur dragende individuen en evenals de menschelijke geest door inspanning van het presteeren rust noodig heeft, zoo behoeft elke cultuurziel ook verpoozing. Een op de wereld toonaangevende wereldgeest wordt dan vervangen door nieuwe, verjongde, om, onbewust, de menschheid naar volmaaktheid te sturen, langs den weg van strijd tusschen Oost en West, die sedert Darius en Xerxes steeds drukker wordt bewandeld. Aanvankelijk werd het strijdperk beperkt tot de gebieden der Middellandsche Zee, waar de voorpostenschermutselingen en gevechten plaats hadden, maar dat in onze dagen tot over de geheele bekende wereld is verbreid geworden. Het schijnt, dat het Westen z'n plicht heeft vervuld en vertoont reeds teekenen van achteruitgang, terwijl het Oosten langzaam maar zeker uit de duisternis opduikt om

---

[1]) Het pan-Islamisme en het pan-Turkisme (pan Turanisme) zijn in zooverre aan elkander gelijk, dat ze beiden Mohammedaansche bewegingen zijn. Is het doel van het eerste de vereeniging aller Islamieten, dat van het tweede is die der Turksche rassen. Het pan-Turkisme omvat dus niet alleen de Westelijke Osmaansche Turken, maar ook Tataren, Jakuten, Kirgiezen, Usbeken, Turkmenen, Kiptschak's, Karakalpaken, Nogaiërs, Kaukasische Turken, Turantschi's en Dunganen, en beslaat dus een gebied, dat zich uitstrekt tusschen Perzië, India, China, de Noordelijke IJszee, den Oeral en de Middellandsche Zee. Bovendien maakt het pan-Turkisme aanspraak op zijn zonen met gemengd bloed als de Lappen en Samojeden en in het N.-O. de Koreanen en Japanners.

[1]) Panta-rei, oeden menei.

den krans van Victorie in de wereld, van het Occident, dat hem reeds meer dan vier eeuwen heeft gedragen, over te nemen. De Westersche cultuur, resultaat van een eeuwenlange ontwikkeling, berustende meer op materialistischen dan zedelijken grondslag, en meer op macht dan recht is gebouwd, blijkt niet het juiste middel te zijn om de menschheid te leiden. Geloofsverwarring, die de individuen van elkander vervreemdt, heerscht onder de Blanken en partijschappen, die naar elkaars vernietiging streven, beheerschen de politiek der Europeesche mogendheden. Ter wille van „het aardsche slijk" heeft het menschenleven geen waarde in het beschaafde Europa. Moord en doodslag is schering en inslag in Europa, zoodat we dikwijls moeilijk kunnen gelooven, dat de veiligheid voor het leven in het beschaafdste werelddeel meer is dan in de oerwouden van ons land[1]). Dat zijn echter slechts verschijnselen, die men licht kan waarnemen. Maar er is nog een diepere inzinking merkbaar. Want ook de geestelijke wereld van het wereldbeheerschende Europa vertoont zieke plekken. Reeds bij het begin van den oorlog van 1914, waarvan de schokkende gebeurtenissen de denkende individuen niet onbewogen hebben gelaten, werden hoofden tot activiteit gevoerd, welke in normale tijden weinig of niet op den voorgrond traden. Een schel licht werd geprojecteerd te midden van het Westersche leven en op anders duistere (duister gehouden) plekken heeft het fel geschenen. Veler oogen werden geopend en men eischte meer openbaarheid en volledige kennis van staatsmachten, die tot dusverre de samenleving bestuurden, maar ook naar den kelder hielpen.

Ook de geloofsbodem, waarop de Godsdienst van Christus rust, wankelde, daar velen niets meer van hun God begrepen; de almacht konden ze moeilijk of niet meer verklaren. De tijd heelt de wonde.... Maar wanneer de vreeselijke geesel Gods na vier jaren gewoed te hebben, voorbij is en de wereld nog troosteloozer en de vrede labieler lijkt, veler hoop door den tijd teleurgesteld en het raadsel van het leven nog dubbelzinniger wordt — dan is men veel eer, daar de verwachting naar iets schoons en nieuws niet wordt bevredigd, geneigd naar het oude te verlangen, dat Europa en de wereld in rep en roer heeft gebracht. Aan de vreeselijke toestanden wendden zich in de eerste maanden van den oorlog de gemoederen wel. Het gewennen leidde echter tot berusting, waardoor men

---

[1]) Zie verder: Het verval van Europa (Francesco Nitti).

minder behoefte heeft om naar een nieuwe en betere oplossing te vorschen; men raakte weer in zichzelve tevreden. Bovendien werden de meesten, door dat zich aanpassen aan de ongunstige toestanden, geestelijk immuner, minder vatbaar dus voor al de omgevende indrukken. Nog hielden de optimisten vol en hoopten op een schoone ontknooping, op de toekomst van nieuwe, groote gebeurtenissen, na den te sluiten vrede.

De jaren na 1918 zijn voorbij, nog verkeert de individueele en maatschappelijke psyche in een onzekere stemming. Men vreest weer voor nieuwe vredesverstoringen en een psychische vermoeienis treedt op. De langdurige onzekerheid en verwarring doodt het geloof aan een per aspera ad astra en men verlangt door misrekeningen op politiek gebied weer terug te keeren tot het vroegere, het oude, waaruit au fond voor Europa al die misère, die het leven van den mensch steeds waardeloozer maakt, is geboren geworden. Zoo nadert Europa zijn periode van rust, terwijl de wereld van het Oosten zich meer en meer aan den horizon afteekent. Ruzie en verwarring heerscht in het blanke werelddeel, terwijl broederschap het Oosten bijeen tracht te vereenigen. De volken van Afrika en Azië komen op en vermijden de klippen, die hun voorgangers bij hun leiden van het schip des vooruitgangs van het menschdom niet hebben opgemerkt en er tegen zijn gevaren. Zoo zal de weg der menschheid naar het onbegrepen doel van het bestaan, onder leiding van het Oosten, een verbeterde zijn. Wanneer de tijd van rust voor Europa nadert, en komt, dan helpt er geen pogen van politici of geleerden om het gevaar te bezweren. Evenals de dood met de geneeskunst der doctoren spot, zoo schrijdt de tijd voort, zonder te letten op aardsche inspanning om het heerschen van een ras of rassen te verlengen.

Richten we nu onzen blik naar het Oosten en gaan we na of de Oosterling, die toch traag is, wel den Europeaan kan verdringen en overtreffen. „Je ne comprends pas que l'on se dise heureux de quitter l'Asie, à moins de ne l'avoir pas regardée", zegt Gobineau in zijn „Trois ans en Asie" (1855—1858(59)...., ja, Azië, de oude leermeester van Europa, den weetgierigen leerling. Boven werd reeds vermeld, dat de Islamitische wereld van het Oosten de wereld kon beheerschen, in economisch opzicht. Ook in geestelijk opzicht was zij tusschen de 8ste en 10de eeuw beslist de meerdere geweest van de Christelijke wereld. Na twee eeuwen van opnemen werd zij in wetenschappelijken arbeid de meerdere van het Westen. Voor wis- en

natuurkunde, sterre- en scheikunde (al chemie) was de wereld van den Islam langen tijd de wegwijzer voor het Chr. Europa, dat vertalingen uit het Arabisch nog lang gebruikte. Zoo ging de groote encyclopaedie van Aristoteles, in de 12de eeuw erkend naast den Bijbel gebruikt te mogen worden, van Griekenland naar Alexandrië, waar zij in het Arabisch werd vertaald. Aan de Moorsche Universiteit te Cordoba werd ze onderwezen, terwijl de Arabische tekst later in het Latijn werd vertaald door Chr. studenten, die de Pyreneeën waren overgetrokken om een vrijere opvoeding te verkrijgen, welke vertaling eindelijk onderwezen werd in de verschillende scholen van Noord-West Europa.

Door de Arabische verovering werd Spanje een deel van de Islamitische cultuur en door de algemeene welvaart voelde men, dat men in een deel van een wereldrijk leefde. Langs handelskaravaanwegen en pelgrimstochten kwamen geleerden en dichters van de grenzen van hoog Azië, uit afgelegen oorden van Perzië en Arabië naar de hoven van Bagdad en Cordoba en het was geen zeldzaamheid, dat Spaansche philosofen en theologen naar Egypte togen om hun studiën te voltooien of hun laatste kennis aan de beroemde hoogescholen van Samarkand en Boekhara op te doen. Cordoba zelf was een Universiteitstad met voortreffelijke docenten, wier roem in Afrika en Azië talrijke weetgierige leerlingen trok. Duizenden studenten vulden de hallen der moskeeën en ontvingen onderricht van de meest geliefde professoren.

Zoo zien wij, dat het Oosten wel degelijk het meerdere, zoowel in economisch als geestelijk opzicht, kon zijn van het Westen. Of het Orient in onze dagen of die onzer nazaten in staat zal zijn den Westerling den wereldschepter te ontrukken en zoo de wereld te beheerschen, ligt buiten menschelijke berekening. Wie echter meent, dat de rustige Oosterling nooit den intelligenten, actieven Westerling zal kunnen overvleugelen, kent den loop der geschiedenis niet. Ongetwijfeld hadden de Grieken en Romeinen niet gedacht, dat zij ooit uit het wereldtooneel in een bijna vergeten hoek teruggedrongen zouden worden; ongetwijfeld hadden de Kmers, de bouwers van Ankor, nimmer gedacht uit de wereld te zullen verdwijnen; niemand der Arabieren in de Kaliefen-periode had ooit aan de mogelijkheid van hun ondergang geloofd, bij ons in Indonesië had zeker niemand der Mataramsche vorsten en Pakoe Boewono's ooit aan de omkeering van rol met de Hollanders gemeend; maar toch, zonder zich te bekommeren om zucht, victorie of menschelijk gekrakeel, schrijdt de tijd voort,

met zich voerende al het aardsche gebeuren, dat in de bodemlooze kist des verledens opgeborgen moet worden. Ook de producten van den geest van het Oosten, als bouwmonumenten, kunnen met de Westersche wedijveren, terwijl de diepzinnige gedachten van den Oosterling overbekend zijn. Heeft Goethe niet gezegd: „Gesteht, die Dichter des Orients sinds gröszer als die des Okzidents"?

In de moderne wetenschap en vooruitgang heeft Japan het eerste teeken gegeven, dat de Oosterling niet de mindere behoeft te zijn van den Blanke. In Voor-Azië is de z.g. zieke man aan den Bosporus weer beter geworden en heeft zijn jonge krachten verzameld om de Grieken uit Klein Azië te verdrijven en in Lausanne een volmaakte overwinning te behalen (op de onderling nog steeds in oneenigheid levende mogendheden). Het nationalisme in Turkije, dat tot zulk een geduchte krachtsinspanning in staat is, en dat reeds lang vóór de omwenteling aanwezig was, is een uiting van het nationalisme in het Oosten, hetwelk uit twee gedeelten bestaat: het zich voelen als tegenstander van het opdringerige Westen en het zich voelen te behooren tot een bepaalde groep der Oosterlingen. Het eerste, voortgesproten uit het tweede, kan zich tegen het Europeesch wezen in het algemeen, het tweede tegen deelen er van en uit zich in zijn strijd tegen een koloniale regeering. In Perzië heeft het nationalisme een revolutie doen geboren worden, terwijl het Osmaansche nationalisme de wezenlijke drijfkracht vormde tot den opstand tegen de onder den Westerschen duim staande Porte. De vruchten der revolutie versterkten het voorhanden zijnde nationalisme in hooge mate en deden zulks in andere landen ontstaan. Zoo gaf de Jong-Turkenbeweging, die zich reeds een vijftig jaren terug ontwikkelde, een stoot tot het ontwaken der Jong Perzen, van een Albaneesche Liga, die sedert 1876 bestond; van Armenische geheime vereenigingen en Syrische pretenties. Zonder revolutie hebben zich de Jong-Egyptenaren en de Indische autonomisten vereenigd en een roerige agitatie tegen de „wettelijke macht" ontwikkeld. De Jong-Egyptenaren vormden de pionieren van de Jong-Arabieren, terwijl men de nationalistische ideeën der Koerden, Afghanen en der Kaukasische stammen niet over het hoofd mag zien.

Het is op het oogenblik hier in Voor-Azië, waar door den drang der omstandigheden en tot eigen voordeel (zoo meende men) Engeland (en andere mogendheden) eenige nieuwe rijken heeft doen geboren worden. Deze jonge staten zullen zeker trachten geheel onafhankelijk te wor-

den van eenige inmenging anderer regeering om een historie op te bouwen en.... zich te vereenigen tot een groot Arabische of Mohammedaansche macht, die, naar de verschijnselen te oordeelen, zich de mogelijkheid heeft geopend om door het pan-Turkisme in Japan vasten voet te krijgen. En wanneer de tijd het hoogere doel van de vereeniging, alle Oosterlingen zal hebben doen inzien, zullen wij, Indonesiërs, als mede-overheerschte Aziaten, betrokken moeten zijn aan dien grooten bond, evenals onze Filippijnsche naburen, die zich onder het toch zoo rijke land van den Dollar niet op hun gemak voelen en zich reeds duchtig hebben geroerd.

Daarom, laten wij medewerken tot de verovering van den wereldheerschappijschepter, door elken aangeboden of opgedrongen strijd te aanvaarden. Is het leven zelf dan geen strijd? De Korawa's loeren steeds, om ons te vernietigen. Zullen wij nog talmen? Weet gij, dat tegenover een actieven tegenstander talmen verlies beteekent? Denkt over de laatste woorden van Lothrop Stoddard in zijn „The new world of Islam" goed na: „The Immovable East" has been moved at last — moved to its very depths. The Orient is to-day in full transition, flux, ferment, more sudden and profound than any it has hitherto known. The world of Islam, mentally and spiritually quiescent for almost a thousand years, is once more astir, once more on the march. — Whither? We do not know. Who would be bold enough to prophesy the outcome of this vast ferment-political, economical, social, religious, and much more besides? All that we may wisely venture is to observe, describe, and analyse the various elements in the great transition. Yet surely this is much. To view, however empirically, the mighty transformation at work; to group its multitudinous aspects in some sort of relativity; to follow the red threads of tendency running through the tangled skein, is to gain at least provisional knowledge ad acquire capacity to grasp the significance of future developments as they shall successively arise.

„To know is to understand" — and to hope: to hope that this present travail, vast and ill understood, may be but the birthpangs of a truly renascent East taking its place in a renascent world."

Terwijl de groote geesten bezig zijn den grooten bond der Oostersche lotgenooten te vormen, noodig in onzen strijd, moeten wij de aanvallen tegen ons niet alleen trachten af te slaan, maar wij moeten zelf ook aanvallend op-

treden [1]). Onmogelijk kunnen wij onze medewerking verleenen aan menschen, wier belangen onze belangen niet zijn, wier voordeel ons nadeel beteekent, wier helden onze moordenaars en wier groote mannen voor ons niet veel grooter zijn dan beruchte schurken, die om hun slinksche manieren gedecoreerd worden. Voor mij heeft het eenige, gelapte baadje van een tani meer bekoring dan de stijf gestreken jas of sikepan van een ambtenaar, in dienst van het „hoogste gezag". Voor mij klinken de gebrekkige woorden van een „volksmenner" melodieuzer dan de „logische" redeneeringen van een rechter, die volgens „de wet" handelt. Ik heb veel meer eerbied voor een gewonen Indonesischen grijsaard, die uit onwetendheid of goedgeloovigheid het zwaar drukkende slavenlot torst, dan voor intellectueele zonen van ons land, die uit eer- of genotzucht de staatsmachine aan den gang helpen brengen. Wat zeg ik? Zonen des lands? Neen, duizendmaal neen. Zulke personen, echte misleiders van land en volk, verdienen zulk een schoonen naam niet. Zij verschillen niet van menschen, die zich bewust hebben laten gebruiken voor spionnen, die verraders van het vaderland zijn, en die niet minder dan den kogel verdienen. Want, terwijl zij de onlogische redeneering in de koloniale politiek duidelijk voor oogen zien, willen zij nog medewerken aan een lichaam, dat beweert, dat twee elkaar geheel tegenstrijdige belangen naast elkander kunnen staan en blijven. Of zien zij niet in, dat de batige sloten van vroeger in het niet vallen bij de sommen, die in de laatste jaren met hun „geschoolde" medewerking worden vervoerd? Of voelen zij niet, dat het bestaande „regeeringsgebouw" alleen kan blijven staan, omdat er nog Indonesiërs zijn, die zich hebben laten leenen om als pilaren te dienen van de ons duur gekomen „compagnieloge". Het pronkerig grootsche dak van het koloniale gezag zal zonder pardon storten, zoodra het fondament weigert de last te dragen. Of zijt gij van meening, handlangers van uwen vijand, dat gij veilig zijt onder de hoede van een handvol soldaten, onder bescherming van een regeering, wier onmacht en kwade bedoeling maar al te duidelijk blijkt door een uitgebreiden spionnendienst en door haar ongehoord aanmatigende „bis-bepalingen"?

---

[1]) Het is hier waarschijnlijk niet onnuttig om, bij 't zoeken naar de beste methode om het land en volk te dienen, te herinneren aan de leer van het minimum van Giordano Bruno, of aan Wahrspruch van Goethe: „Gehe vom Kleinsten aus und verbreite dich, so du kannst, über die ganze Welt!"

Meent gij u werkelijk veilig onder de bescherming eener overheid, die de vernietiging van uw volk, haar economischen vijand, tot doel heeft? Zoo gij dat meent, bedenkt dan, dat niemand een volk voor eeuwig kan binden en dat de tijd daar zal zijn, dat het nageslacht van het dom gehouden, uitgezogen volk rekenschap zal e i s c h e n voor de vele tranen en millioenen levens, die gevallen zijn en nog vallen. In zijn razernij en opwinding zal het niet omkijken naar landgenoot of vreemdeling. Het zal alleen staren naar de roode hand, bespat met 't bloed zijner vaderen. Dat zal een daad van wanhoop zijn, uit zelfbehoud. Vandaar straks zijn verbittering, zijn haat, zijn lust tot vernielen van alles, wat hen maar in den weg staat. Hij zal slechts één doel kennen: de vervulling van zijn wensch, zijn eisch, de herovering van het verloren recht. In zulk een staat van overspanning zal niet naar den prijs, maar slechts naar de uitkomst gevraagd worden. Het individu moet zich weten op te offeren ter wille van het geheel.

Wilt gij, medewerkers van het onechte recht, u bevrijden van een knagende wroeging, wel nu, dient dan het waarachtige recht, dat door de eeuwen heen pal zal blijven staan. Gij behoort te midden van uw volk thuis, zijt opgebouwd uit dezelfde organismen en gevoed met dezelfde vruchten van uw schoon en rijk land.[1]) Gij behoort tot een groot volk, dat voor minstens een duizendtal jaren terug zich van de kusten van Amerika tot de Oostkust van Afrika zich verspreidde, over bijna twee derde van den omtrek der aarde dus; de aan eilanden rijke Oceanen zijn het erfdeel van ons ras, dat in de heerschappij ter zee door geen ander volk is geëvenaard dan in onze dagen door volkengroepen uit het Westen.

Door uwe passieve, ja erger, negatieve houding te laten varen, zult gij uw land een zeer grooten dienst bewijzen en de blijvende dankbaarheid van uwe feitelijke millioenen lotgenooten, die gij tot nog toe helpt uitbuiten, zult gij oogsten. In de oogen der millioenen zult ge aan Oostersche heiligen gelijk zijn en hun nageslacht zal uw

---

[1]) Met den dag groeit de bewuste liefde van ons volk voor ons Vaderland, terwijl door propaganda de overheerschers liefde tot (den rijkdom van) ons land bij hun landgenooten (in hun land) trachten te kweeken. Door deze aangroeiende liefde, van twee partijen met tegenstrijdige belangen, tot eenzelfde voorwerp (Indonesië) zal botsing moeten komen. Want om wat wij niet lief hebben, zal nooit twist ontstaan; het veroorzaakt geen droefheid, zoo het te gronde gaat, geen nijd zoo een ander het bezit, geen vrees, geen haat, in één woord, geenerlei gemoedsbeweging. (Spinoza: Tractatus de Intellectus Emendatione.)

graf slechts met echt Oostersche devotie durven naderen. Eeuwig zal uw naam in de harten der millioenen dankbare nazaten voortleven. Evenals nu de Franschen nog van Napoleon, de Duitschers van Bismark, de Engelschen van Gladstone, de Amerikanen van Washington en de Hollanders van de Ruyter enz. enz. met trots spreken, zoo zullen onze nakomelingen vol geestdrift en gloed uw naam herdenken. Maar nu, wat bereikt gij met uwe verafgoding van vertegenwoordigers van het onrecht, dan aardsche, niet blijvende voordeelen, beklad en bezoedeld met het bloed van uw eigen volk. Zeker, door uwe afgoden, die dien naam evenmin als gijzelf verdienen, zullen voor u gedenkteekenen worden opgericht, onthuld door den hoogste in rang zijnden vreemdeling in eigen persoon. Ongetwijfeld zult gij in hun oogen ook een groot man zijn, maar toch van lagere orde dan hun eigen avonturiers; niet alleen, omdat gij tot het minderwaardige ras behoort, maar ook daar volgens hun innerlijke, Westersche opvatting, volgens hun normaal, nuchter, gezond verstand gij een verachtenswaardig individu zijt, een leverancier van het eigen volk aan zijn vijand, een verrader. Ook voor het door u bedrogen volk zal het u opgerichte monument geen eervol gedenkteeken zijn en zal slechts een brandmerk vormen voor uw nageslacht, dat door uw daad niet tot het volk behoort. Bedenkt toch, dat het leven kort is en dat de tegenwoordige toestand slechts een voorloopige is en dat een goed klinkende naam onder het straks mededoogenloos geworden volk een voortreffelijke aanbeveling zal zijn voor uwe kinderen om als eerbare burgers geduld en ontzien te worden. Ons volk is ontwaakt en geen macht zal in staat zijn het te dwingen tot een eeuwigen slaap. Telt slechts, hoeveel menschen gij van u zelf hebt vervreemd door u te scharen aan de „sana-partij" en gij zult sidderen voor het zwaard van Damocles, dat boven uw hoofd hangt. De kracht van uw volk is slechts schijnbaar gebroken, zij wacht slechts op een goede leiding om zich weder te kunnen oprichten en zich weer een eigen historie te vormen. De geduchte Padrische, Diponegorosche en Atjehsche „opstanden" tegen het „wettige gezag" waren niets anders dan verschijnselen, die wezen op een levensvatbaren bodem, terwijl de roerige, geestelijke stroomingen onzer tijdgenooten teekenen zijn van een voor den tijdgeest meelevenden kiem. Door het bloed en lichamen der millioenen gevallenen is de bodem nu vruchtbaar genoeg geworden om dien volkskrachtskiem tot ontwikkeling te brengen en te laten gedijen tot een heerlijken, vruchtdragenden boom.

Maar voordat het zoover komt, moeten wij de zich vormende kiem verzorgen, den grond met onze niets te dure offervaardigheid bemesten. Mogelijk kunnen wij de zoete vruchten nog helpen plukken, zoo niet, dan laten wij den rijken oogst geheel binnenhalen door ons nageslacht. De eenige belooning voor ons zal dan uitsluitend bestaan in de voldoening van onze kinderen den weg naar het vrije volksbestaan te hebben gebaand. De wroeging, die het graf voor ons eng maakt, zal ons vreemd zijn en heerlijk zal onze ziel zich gevoelen bij de aanschouwing van de daden onzer nazaten om de methoden te helpen beraadslagen, hoe de menschheid het best gediend kan worden.

Het is heerlijker te vallen voor het recht dan te tronen voor het onrecht.

VERTALING VAN DE ASTABRATA.

Het stuk, dat hieronder in vertaling aangeboden wordt, is genomen uit het Oud-Jav. Ramayana XXIV 43-70. Daar dit stuk juist bij de tegenwoordige Javanen zeer beroemd, en meermalen in jongere geschriften aangehaald is, acht ik 't daarom van belang dit ook bij de jongeren, die uit den aard van hun studie weinig in aanraking komen met dergelijke onderwerpen uit de Oud-Jav. litteratuur bekend te maken, met de hoop, dat de belangstelling voor eigen cultuur en oude litteratuur bij de jongeren wordt opgewekt.

Het hoeft nauwelijks gezegd te worden, dat de Acht brata's van Indischen oorsprong zijn. Want in de Manawadharmmaçastra, meer bekend onder den naam van Het Wetboek van Manu, komt deze passage bijna woordelijk voor. (Manu IX 303.)

Als voorloopige mededeeling wil ik nog het volgende zeggen, dat in de Oud-Jav. geschriften zeer vele dingen te vinden zijn, die voor onze kemadjoean, in onze eigen Indonesischen geest, van onschatbaar belang zijn. Doch het zou mij te ver voeren dit hier uiteen te zetten.

43. Aldus klaagde Wibhisana, en Rama hield hem onmiddellijk tegen. O Wibhisana, genoeg, wees niet bedroefd; immers Daçamuka is niet voor niets gesneuveld.

44. Hij is beroemd geweest, hij heeft tapa gedaan, en hij is vermaard geweest als Cakrawartin [1]) der aarde.

Hij is gesneuveld zonder zich te hebben teruggetrokken uit den strijd; welnu, iedereen, die zijn leven laat door zich dapper in den strijd te gedragen, bereikt zijn kamoksan (verlossing).

45. Gij moogt in geen geval bedroefd zijn over hem, omdat hij als een groot held in den strijd is gesneuveld.

En wat u betreft, gij moet hem als koning opvolgen, daar de glans van uw deugd vlekkeloos rein is.

46. Herstel en verbeter het geheele rijk Langka [2]), gij

[1]) Cakrawartin = Oppervorst.
[2]) Ceylon.

zijt het, die door de raksasa's als vorst zult worden geeerd.

Reinig het hart van de slechten, opdat dit, zoo helder als een spiegel, de agama volge.

47. Hoewel het overbodig is om u te onderrichten in de plichten van een vorst, omdat gij reeds kundig, deugdzaam en van goed karakter zijt, wil ik toch nog dit zeggen, zij het ook alleen om uwe overtuiging te bevestigen.

48. Het volgende is de manier, waarop men een rijk beheert; vooreerst onderwijs u zelf in het goede.

Indien gij de agama in zijn geheel goed vasthoudt, dan zullen de grooten en ambtenaren ook mee doen.

49. De patih en de grooten zullen vast trouw zijn, en de ambtenaren, die u omgeven, zullen zich (wel) goed gedragen.

Ook hunne kinderen zullen het goede volgen, terwijl de onderdanen mede waken voor den goeden gang van zaken.

50. Een koning moet voorzichtig zijn in zijn handelen, hij moet het voorbeeld geven om te worden nagevolgd door het geheele rijk. Indien hij verkeerd handelt, dan gaat het rijk onderste boven. Immers door het rijk wordt de vorst nagevolgd.

51. En dat hij voorbeschikt is om koning te worden, is omdat in hem godheden zich bevinden.

Acht goden verzamelen zich in het lichaam van een vorst, vandaar dat deze van groote macht en zonder weerga is.

52. God Indra, Yama, Suryya, Candra, Wayu, Kubera, Baruna, Agni; dit zijn de acht goden. Zij nu vormen het lichaam van een koning; daarom moet een koning acht functies vervullen.

53. Dit is het, waarom het werk van Indra nagevolgd moet worden, omdat hij regen geeft om de wereld te verzadigen. Een vorst moet nu evenals Indra doen door goede giften te geven, gelijk regen, dat het rijk overstroomt.

54. Het werk van Yama is om de boosdoeners te straffen. Hij slaat de dieven dood. Gij moet ook de boosdoeners mede slaan; tracht iedereen, die de wereld hindert, te dooden.

55. De zonnegod zuigt zonder ophouden water; maar hij doet dit ongemerkt en uiterst langzaam. Evenzoo moet gij trachten uw doel te bereiken zonder u te haasten. Hierin moet gij als de zon handelen....

56. Wat de maan doet, is de wereld blij maken;

zoo moet ook uw gedrag fijn en lieflijk zijn om te zien. Uw glimlach moet zoo zoet zijn gelijk nektar; en aan alle ouderen en geleerden moet gij eer bewijzen.

57. Gij zijt gelijk de Windgod bij het bespieden van gedragingen om de neiging van het geheele rijk te kennen. Uw blikken kunnen overal ongemerkt doordringen. Bayu's optreden is van goddelijke deugd en zeer subtiel.

58. Geniet van de genietingen zooals het betaamt, zonder u geheel over te geven aan eet- en drinkzucht. Draag kleederen, draag sieraden en tooi u, daarin moet ge den god van den rijkdom zeker navolgen.

59. God Waruna houdt in de hand een wapen, dat zeer venijnig is, dat is de nagapaça, waarmee hij bindt. Hem, die met deze paça werkt, moet gij navolgen. Gij moet de slechte menschen vastbinden.

60. Agni's optreden is dit, dat hij zijn vijanden steeds verzengt; zoo moge ook uwe dapperheid tegen den vijand zijn gelijk vuur. Iedereen, dien gij aanvalt, worde verwoest en vernietigd; dat is het, wat men het Agni-optreden noemt.

61. Deze zijn de deugden van den wereldbewaker, welke steeds hooggehouden, besproken en in acht genomen worden.

KERDJAKANLAH SENDIRI PENDIDIKAN DAN PENGADJARAN ANAK-ANAK KITA.

Adalah soeatoe tanda jang baïk bagi tanah air kita dikemoedian hari, bahwasanja sekarang besar sekali kehendak boemipoetera dalam hal mengedjar kepandaian. Pada pemboekaän sekolah tiap-tiap tahoen beratoes-ratoes kanak-kanak jang ditolak oleh sebab kekoerangan tempat. Hal ini menjatakan, bahwa besar sekali kekoerangan sekolah. Banjaklah orang jang berhiba hati melihat anaknja tiada diterima masoek sekolah, sedangkan mereka senantiasa membajar padjek begitoe besar, schingga hampir tiada terpikoel olehnja. Keadaän jang sematjam itoe soedah menggerakkan hati beberapa orang oentoek mendirikan sekolah-sekolah partikoelir. Sedangkan moela-moela djoemlahnja doea-tiga sadja, sekarang dimana-mana tempat soedah ada sekolah jang seperti itoe. Soenggoehpoen banjak kanak-kanak jang tertolong dalam mengedjar kepandaian, masih koerang djoemlah sekolah itoe. Moedah-moedahan bertambah-tambah djoegalah banjaknja, soepaja memenoehi keperloean semoea.

Moela-moela besar persangkaän, bahwa sekolah-sekolah partikoelir itoe lebih rendah peladjarannja dari pada sekolah goebernemen. Akan tetapi setelah diselidiki lebih djaoeh, njatalah bahwa salah persangkaän itoe dan besarlah kepertjajaän boemipoetera kepada pemimpin-pemimpin sekolah partikoelir itoe. Kelakian terang poela, bahwa sekolah „*Adi Dharmo*" *), jang dididik oleh *Soewardi Soerjaningrat*, sanggoep mengeloearkan moerid-moerid jang dapat lagi menjamboeng peladjarannja kesekolah pertengahan dengan kemenangan doea tahoen dari pada moerid sekolah goebernemen. [1]) Sebab itoe moelaïlah

*) Di-Soematera Barat ada poela sekolah² partikoelir jang lebih bagoes pendidikannja dari pada sekolah goebernemen. Salah satoe diantaranja ialah „s e k o l a h A d a b i a h", jang diatoer oleh S j a r i k a t-O e s a h a. Sekolah ini telah pernah mendidik moerid jang dapat meneroeskan peladjarannja kekelas I sekolah Mulo dan H.B.S. (Red.)

[1]) Soepaja dapat melandjoetkan peladjaran kesekolah M u l o, anak² dari H.I.S. jang tammat kelas 7 dan memperoleh sertifikat dari pada goeroe kepala, haroes doedoek lebih dahoeloe di-„voorklas" Mulo,sekoerang-koerangnja satoe tahoen.Moerid sekolah Adi Dharmo sete-

orang memperhatikan benar-benar kepentingan sekolah partikoelir. Lebih-lebih lagi, serta kenjataän pendidikan [1]) disekolah itoe lebih sempoerna oentoek menghasilkan anggota sedjati bagi persekoetoean oemoem di-Noesa Hindia. Karena itoe mangkin kentjang seroean boemipoetera oentoek mendirikan sekolah partikoelir. Akan tetapi adalah soeatoe kesoekaran besar berhoeboeng dengan pendidikan kanak-kanak disekolah, jaïtoe bahasa Belanda. Beberapa pemoeka-pemoeka jang paham dalam hal „onderwijs" merasa bahasa itoe sebagai satoe rintangan besar. Sekalian orang poen tahoe, bahwa bahasa Belanda itoe perloe benar bagi moerid-moerid jang bermaksoed hendak melandjoetkan peladjarannja kesekolah pertengahan dan kelak djoega kesekolah tinggi. Rasanja sjarat-sjarat ini soekar dikerdjakan oleh sekolah jang sedjati, karena dasar pengadjarannja haroes memakai bahasa anak negeri sendiri. Selama bahasa Belanda, jang sebetoelnja hanja dipergoenakan sebagai „middel", masih dipandang seperti „doel", sjarat-sjarat sekolah sedjati soekar didapat. Akan tetapi sjoekoerlah, karena kesoekaran jang terseboet hanja oentoek sementara waktoe sadja. Semangkin lama semangkin kelihatan boemipoetera jang boediman soedah menghargakan pendidikan jang berhaloean kebangsaän. Lazim dikatakan orang: „Mengedjar kepandaian itoe amat baik, akan tetapi pendidikan sedjati djangan tinggal." Rahimlah pemimpin-pemimpin memasoekkan anaknja kesekolah tiada lain soepaja anak itoe pandai bertjakap Belanda. Siapa jang hendak mempersaksikan hal ini dengan mata sendiri, pergilah lihat segala sekolah-sekolah atau „cursus", maoepoen jang memakai bahasa Belanda maoepoen jang tiada. Semoeanja tiada kekoerangan moerid. Dan lebih terang lagi apabila diseboetkan, bahwa dimana-mana tempat boemipoetera menerima dengan gembira pergerakan jang bernama A. B. Comité, jang berichtiar menolong mereka soepaja pandai menoelis dan membatja. [2]) Kemaoean hen-

---

lah menempoeh oedjian di-Mulo, dapat doedoek sigera dikelas satoe. Sebab lama berladjar disekolah Adi Dharmo enam tahoen sadja, moerid menang doea tahoen.

[1]) Pendidik dan pengadjaran itoe terlaloe bersangkoet-sangkoetan, akan tetapi haraplah pembatja memisahkan jang satoe dari pada jang lain dalam karangan ini.

[2]) Penoelis beroentoeng dapat memimpin A. B. Comité di-Semarang dan dapat mempersaksikan sendiri, bahwa banjak orang-orang jang telah beroemoer moelaï berladjar membatja dan menoelis. Disini soedah tentoe, bahwa oedjoed merekaïtoe tiada lain hanja hendak berladjar sadja dan menambah pengetahoean dengan djalan membatja kitab atau soerat kabar.

dak berladjar soedah kembang diseloeroeh Noesa Hindia. Dan nafsoe hendak berladjar itoe tiada tersebab oleh pengharapan soepaja mendjadi djoeroetoelis atau mandoer, melaïnkan oleh sebab ingin hendak berpengetahoean, karena terasa bahwa wadjib jang sedemikian itoe dizaman sekarang.

Sekarang terserah kepada kaoem terpeladjar, hingga mana djaoehnja pengetahoean jang haroes dipimpin oleh merekaïtoe. Seperti terseboet diatas pada waktoe ini hanjalah bahasa Belanda jang boleh dipakai seperti anak tangga oentoek naik keatas tingkat pengetahoean dan ilmoe. Kemaoean boemipoetera jang moelia itoe hendaklah disamboet dengan soekatjita oleh pehak kaoem terpeladjar dengan mengadakan balai pengadjaran jang dapat memoeaskan dahaga mereka jang hendak berpengetahoean.

Maäloemlah bahwa kaoem goeroe jang haroes madjoe kemoeka lebih dahoeloe dalam pekerdjaän ini. Teroetama mereka jang telah memegang akte-Belanda jang berhak mengadjar bagimana djoeapoen. Merekaïtoe hendaklah memimpin moerid-moerid sampai ketingkat peladjaran pertengahan. Dengan djalan jang demikian dapat dilandjoetkan pengadjaran rendah. Disini bermoelalah kewadjiban goeroe lain jang berhak mengadjar disekolah pertengahan, jaïtoe kaoem terpeladjar, jang telah tamat menoentoet peladjaran tinggi (academisch onderwijs).

Disini tiada perloe diterangkan lagi, bahwa pengadjaran jang diberikan kepada moerid-moerid sekolah pertengahan itoe perloelah dilahirkan dalam bahasa Hindia sendiri. Soenggoehpoen soekar akan tetapi djikalau dikerdjakan sedapat-dapatnja, boleh djoega berhasil peladjaran itoe. [1]) Djikalau goeroe rendah telak bersama-sama bekerdja dengan goeroe tinggi mengoesahakan peladjaran dan pendidikan boemipoetera, nistjaja berbahagialah Noesa Hindia dikemoedian hari.

Achiroe'lkalam penoelis berharap dengan sebesar-besar pengharapan, soepaja kaoem terpeladjar tiada akan segan memimpin boemipoetera dari zaman kegelapan sampai kezaman djernih terang tjoeatja.

---

[1]) Jang dipandang soekar oentoek mengadakan pengadjaran jang lebih tinggi (disekolah pertengahan) jaïtoe kekoerangan kitab-kitab jang tertoelis dalam bahasa Hindia. Akan tetapi djangan diloepakan, bahwa kitab-kitab itoe dapat diadakan: p e r t a m a: setelah sipengadjar telah mendjalankan „practijk", k e d o e a: apabila soedah ada balai pengadjaran, jang akan mentjetak kitab-kitab itoe.

DRIEHONDERD JAREN OVERHEERSCHING.

Bij het bepalen van een richtlijn voor de politieke overtuiging van een overheerscht volk zijn het nationaliteitsgevoel en het bewustzijn van het recht om eigen lot in handen te hebben zonder inmenging van vreemde volkeren, overheerschende factoren. Immers welk volk op aarde, dat zichzelf respecteert, zou zonder noodzaak zich willen schikken in een vreemde overheersching, een ingrijpen van een volk met andere denkbeelden, andere beschaving, andere psyche, in zijn maatschappelijk en cultureel leven in al zijn geledingen?

Wijzen dus reeds deze principieele, theoretische factoren de richting aan, waarin onze politieke overtuiging zich dient te bewegen, nog duidelijker wordt ons de richtlijn van ons volksstreven, wanneer we die theorie toetsen aan de concrete practijk, in ons geval dus aan de bittere ervaringen, opgedaan in de driehonderd jaren, waarin het Indonesische volk onder vreemde overheersching heeft gestaan.

Voor wie dus nog eenige twijfel mocht bestaan omtrent de door ons in te nemen stelling t.o.v. de bestaande orde, die hale zich maar voor den geest de geschiedenis van de achter ons liggende drie eeuwen en hij zal tot de slotsom komen, dat, aangezien alleen een ter verantwoording roepen van den overheerscher voor al zijn tekortkomingen ons rechtsgevoel zou kunnen bevredigen, zoolang dit ideaal nog niet verwezenlijkt kan worden, slechts de meest onverzoenlijke houding ons past.

Ter verduidelijking van ons standpunt willen we dan even die geschiedenis memoreeren. Uit den aard der zaak zullen we ons hier niet bezig houden met alle details van de historie, een enkele aanstipping van bijzonderheden slechts moge de beschouwingen in algemeene trekken van de Nederlandsche overheerschingsgeschiedenis illustreeren.

Met de Oost-Indische Compagnie kunnen we kort zijn. In ieder desbetreffend werk, dat maar eenigszins waarheidlievend is en niet geschreven om de menschen te

misleiden, zal men haar veroordeeling zien staan. Hare geschiedenis, die ons in onze schoolboekjes zoo schoon werd voorgesteld als een geschiedenis van koene helden en stoute ondernemingen, was één doorloopende film van intriges en schandelijk misbruik van gezag.

We kunnen niet eischen, en dat doen we dan ook volstrekt niet, van een handelslichaam, dat er alleen op uit is, om winsten te behalen, dat het zich ook maar het minst zou bekommeren om het welzijn van de bevolking van zijn handelsgebieden. Maar men kan toch zonder dit ook wel eerlijk en menschelijk blijven? Of is het menschelijk, dat men door het streng doorvoeren van een monopolie aan de bevolking hun middelen van bestaan ontneemt — men denke b.v. aan de hongitochten, aan den eens bloeienden handel en de scheepvaart der Maleiers en Boegineezen, die totaal werden vernietigd — dat men door het zelf plegen en in de hand werken van knoeierijen en knevelarijen zijn medemenschen de levenskansen ontneemt? Men kome niet met de verontschuldiging, dat de ideeën der menschheid toen anders waren, want ook gezien in het licht van dien tijd moet het een onmenschelijk bedrijf genoemd worden.

Bijna twee eeuwen lang heeft de Oost-Indische Compagnie hier haar schandelijke practijken kunnen uitoefenen. Wanneer men echter denkt, dat met haar te gronde gaan het ergste is geleden, dan vergist men zich deerlijk, want dan is het de Nederlandsche Staat, die de taak op zich neemt om de exploitatie der Indonesische rijkdommen voort te zetten. Het stelsel van uitbuiting van de Oost-Indische Compagnie wordt gehandhaafd. Onder een reeks gouverneurs-generaal werden de economische krachten van de bevolking gesloopt, werd die bevolking in allerlei vormen gekneveld, stelsels van contingenten en verplichte leverantiën, heerendiensten, alles wordt met de grootste willekeur toegepast, om toch maar het meeste profijt van de kolonie te trekken. We zullen maar niet te lang stilstaan bij het cultuurstelsel van Van den Bosch, hoewel de verleiding er toe groot is. Een onmenschelijker stelsel kan men zich haast niet indenken. De resultaten waren dan dat het volk, uitgehongerd, economisch krachteloos, geestelijk uitgeput, ternauwernood de ondergane ellende overleefde.

Ook hier zou een verwijzing naar den „geest des tijds" al een heel onnoozel uitvluchtje zijn. Ook verschuile men zich niet achter de phrase, dat, indien de Hollanders niet in Indonesië waren gekomen, de bevolking ook zou

zijn gekneveld, nu door zijn eigen hoofden. In dat geval toch zou het volk te zijner tijd wel voor het noodige correctief hebben gezorgd, immers het had dan te strijden tegen wapenen als waarover het zelf de beschikking had en niet tegen de ontwikkelde techniek van het oorlogvoeren van het Westen, die de Hollanders meebrachten. Nu kon het niet gebeuren, dat hier, evenals in elk ander land, wanneer de onderdrukking van de bevoorrechte standen zekere grenzen te boven gaat, de bevolking er met geweld een eind aan maakt en haar rechten opeischt. Profiteerend en misbruik makend van de omstandigheid, dat de strijdmethoden in het Westen beter ontwikkeld waren, konden de Hollanders met succes hun macht uitoefenen.

We hebben dit even naar voren gebracht, omdat de overheerscher zoo gaarne beweert, dat wij er zeker niet beter aan toe zouden zijn, indien we altijd door onze eigen hoofden waren geregeerd geweest.

We zijn zoo langzamerhand genaderd tot de geschiedenis van den tegenwoordigen tijd. Het einde van het Cultuurstelsel is het begin geweest van nieuwe ellende. Had men eerst de exploitatie door den Nederlandschen Staat, men kreeg nu die van het particuliere kapitaal. Hoewel minder in het oog loopend, vloeien al de rijkdommen van Indonesië in handen van buitenlandsche kapitalisten. Naast enorme dividenden en tantièmes voor het Europeesch personeel, zien we in de cultures beschamend lage huurprijzen van den grond en loonen voor het inheemsche werkvolk. Naast de rijke huishouding van administrateurs, opzichters e.a. op fabriek of plantage, naast de weelderige levenswijze van de kapitalisten in Holland, die de „welverdiende" tantièmes verteeren, zien we hoe ons volk in armoede en ellende voortleeft, hoe tengevolge van deze economische overheersching de geheele Indonesische maatschappij dissocieert en cultureel degenereert.

En de regeering, alle leuzen van ethiek en koloniaal idealisme ten spijt, blijkt maar al te vaak een doorgestoken kaart met economische belanghebbenden te spelen. In den „zachten dwang", die ze door middel van hare ambtenaren uitoefent, heeft ze een machtig wapen om ontevreden werkvolk of onwillige grondverhuurders gehoorzaam te doen zijn. Bovendien is een normaal verloop van den klassenstrijd onmogelijk, immers hier is de economische overheerscher identiek met de politieke en de laatste, toegerust met absoluut onbeperkte macht, heeft het in zijn macht, om door wettelijke bepalingen een gezonde ontwikkeling der vakorganisaties tegen te gaan. De hui-

dige regeering heeft van deze macht al een heel ruim gebruik of liever misbruik gemaakt, en is hard bezig door haar scherpe reactie een felle haat en verbittering bij den Indonesiër te kweeken tegen al wat Hollander is.

Doch laten we ons niet verdiepen in de politiek van den huidigen dag, de feiten spreken voor zich zelf. Liever willen we een korte samenvatting geven van de uitkomsten van de drie eeuwen Nederlandsche overheersching over Indonesië en daarop onze stelling t.o.v. die overheersching baseeren.

Hebben de Nederlanders, zooals we reeds zagen, in die driehonderd jaren kans gezien onze economische krachten geheel te sloopen, ook onze physieke krachten hebben er duchtig onder te lijden gehad. De zware arbeid, die de Oost-Indische Compagnie en het cultuurstelsel in het bijzonder van het Javaansche volk eischten, de geringe voeding, dat het volk daarbij deelachtig werd, de talrijke hongersnooden, gevolgen van het cultuurstelsel, hebben van dit volk gemaakt de schim van wat het eens was, een physiek krachtelooze, ondervoede massa, zonder eenig weerstandsvermogen, die van de eerste de beste epidemie bij duizenden en duizenden het slachtoffer wordt.

Ook op intellectueel gebied is die overheersching ons een vloek geweest. In het belang van de kapitalisten werd de bevolking alle mogelijkheid tot geestelijke ontwikkeling onthouden. Aan onderwijs voor de inheemschen werd niets gedaan, totdat men tot het inzicht kwam, dat de mindere krachten, die handel en industrie noodig hadden, goedkooper konden worden gevormd uit de inheemschen dan gerecruteerd uit eigen land, waarop men pas begon met het voor de behoeften van het kapitaal strikt noodzakelijke voor het onderwijs te doen. De stem van de ontwakende bevolking drong veel later pas de regeering iets verder te gaan in de zorg voor de geestelijke ontwikkeling van de bevolking. Het aantal analfabeten onder de bevolking is dan ook nu nog verbijsterend hoog. Typeerend voor den „goeden wil" van de regeering, om het Indonesische volk zoo „op te voeden", dat het eerlang „rijp zal zijn voor zelfbestuur", is wel het feit, dat onder deze omstandigheden een vereeniging als het A. B. C. allerwege van die regeering tegenwerking ondervindt.

Beschouwen we de werking van de overheersching op onze cultuur, dan is de conclusie al weer, dat ze daarop een fnuikenden invloed heeft gehad en ook nu nog heeft. Met de komst der Hindoes ontstond er op verschillende eilanden een Hindoe-Indonesische cultuur, waarvan die op

Java, de Hindoe-Javaansche, in het bijzonder een hoogen trap van volmaaktheid bereikte. De Islam bracht er Arabische elementen in. Dan echter kwamen de Nederlanders hun vernielingswerk. Hun niets ontziend materialisme bracht, zij het indirect, de geheele cultuur ten val. Economisch en lichamelijk uitgeput, geheel in beslag genomen door den strijd om het bestaan, had het volk geen krachten over om de eenmaal zoo hooge cultuur te ontwikkelen of zelfs op peil te houden. In dit verband gezien, rust ook de vloek van de overheersching op de opvoeding van het tegenwoordige geslacht, die zoo onharmonisch is als het maar zijn kan. Immers een tweeslachtig onderwijs als het tegenwoordige, dat de Indonesiër maar voor lief moet nemen, omdat hij in deze omstandigheden anders niet voldoende toegerust zou zijn voor den strijd om het bestaan, is allerminst geschikt om individuen te vormen, die dragers zullen zijn van de eigen, specifieke cultuur.

Ziehier in het kort de geschiedenis en de uitkomsten van Nederland's overheersching over Indonesië. Kan er nog de minste twijfel bestaan omtrent het door ons in te nemen standpunt, waar die overheersching zooveel kwaad heeft gesticht en zeker nog stichten zal? Onze conclusie kan dan ook niet anders zijn, dan die, zooals aan het begin van dit stuk reeds is gezegd; niet alleen een streven naar onmiddellijke onafhankelijkheid, maar ook de grootste onverzoenlijkheid tegenover den overheerscher zal ons standpunt kenmerken. We zijn 't verleerd, vertrouwen of waardeering te schenken aan de beweringen of beloften van de kaoem sana. Die beweringen blijken maar al te vaak misleidend te zijn, die beloften al heel weinig nagekomen. Alleen s t r ij d t e g e n, geen samenwerking met den overheerscher past ons!

DE VAKBEWEGING IN INDONESIË.

De oprichting van de Boedi-Oetomo in 1908 gaf den stoot tot een intensieve propaganda voor een betere behartiging van de onderwijsbelangen der Indonesiërs. Begrijpelijkerwijze vond deze actie van Indonesische zijde bij de Europeesche werknemers geen gunstige ontvangst; immers het is te voorzien, dat binnen afzienbaren tijd de Indonesische werknemers, die uit de nieuwe scholen afkomstig zijn, vooral door hun aantal den Europeanen een geweldige concurrentie zouden aandoen. Deze overwegingen waren het, die er toe hebben geleid tot het in het leven roepen van de Europeesche vakbonden in Indonesië. De Hollandsche onderwijzers organiseerden zich in het Nederlandsch-Indische Onderwijzers-Genootschap (N. I. O. G.), den oudsten vakbond, dien men in Indonesië kent. Daarnaast kwamen tot stand de Postbond, de Pandhuisbond, de voormalige Staatsspoorbond, de Vereeniging van Spoor- en Tramwegpersoneel (V. S. T. P.), de Suikerbond, de Bond van het Personeel bij het Boschwezen e.a.

Het behoeft nu geen betoog, dat deze vakbonden in de eerste plaats „Nederlandsche" vakbonden zijn, doch hun organisatie en taktiek hielden rekening met de omstandigheden in de verschillende bedrijven. Zoo liet de N. I. O. G. Indonesische onderwijzers niet toe leden te worden van de organisatie; de Europeesche onderwijzers wisten wel, dat zij langen tijd het monopolie zullen behouden van de Europeesche onderwijs-betrekkingen. De Europeesche werknemers bij den postdienst echter beseften, dat zij op zich zelven, zonder de Indonesiërs in zich op te nemen, nooit een macht van beteekenis zouden vormen. Daarom lieten zij de Indonesische werknemers wel in hun organisatie toe, doch om te voorkomen, dat eens het Indonesisch element in de vereeniging overheerschend zou zijn, werd er bepaald, dat alleen een zekere groep van de Indonesiërs (vanaf sorteerders naar boven in rang) lid mochten worden. De Pandhuisbond bepaalde, dat Indonesiërs lid mochten worden, doch.... ze verkregen daarmee geen stemrecht. De V. S. T. P. maakte t.a.v. de toelating van

Indonesiërs geen beperkingen; middels administratieve maatregelen evenwel trachtte men telkens de leiding van de vereeniging in handen te doen blijven van de „meer-ontwikkelde" Europeesche vakgenooten. Dit is echter, zooals wij nader zullen zien, niet gelukt.

Uit het bovenstaande blijkt, dat de in Indonesië door Europeanen gestichte vakbonden in karakter niets anders waren dan behoudzuchtige organen, ten doel hebbende om de nadeelen voor de Europeesche werknemers, die zouden kunnen voortvloeien uit de evolutie der Indonesische werkkrachten, zooveel mogelijk te elimineeren, desnoods tegen het belang van Indonesië in. Hun leuze: „gelijk loon bij gelijke capaciteit", is dan ook bedoeld om hun betrekkingen-monopolie te handhaven, een leus, ingegeven door de vrees voor de verdringing der Europeanen uit de arbeidsmarkt door goedkoopere Indonesische werkkrachten...

Het belang van Indonesië immers eischt, dat alle betrekkingen door Indonesiërs worden bekleed, van af de laagste posten tot de leidende functies toe. Dan komt er ook de invoering van een *nationale loonstandaard*, alzoo lagere loonen voor de leidende en middelmatige betrekkingen, en hoogere voor de „toekangs" e.d. dan de bestaande dan komt er ook meer eenheid tusschen de verdiensten der verschillende categorieën van werknemers, en dan kan er ook pas sprake zijn van een ontsluiting der ontwikkelingsmogelijkheden van de breede lagen des volks door meerdere materieele verruiming. Deze invoering van een nationale loonstandaard, zijnde een natuurlijke eisch voor de ontwikkeling van Indonesië, is nu tegen het belang van de Europeesche werknemers en daarom hebben zij zich in dit jaar verzet tegen de voorstellen van de door de regeering ingestelde z.g. salaris-commissie, die bedoeld waren als een „tegemoetkoming" aan bovengenoemden eisch; alleen door aan dezen eisch te voldoen zal de draagkracht van Indonesië de vlugge ontwikkeling kunnen bijhouden.

De geschiedenis van de vakbeweging in Indonesië kent tal van gebeurtenissen, die het kortzichtig optreden der Europeesche vakbonden aldaar in een scherp daglicht stelden. Deze vakbonden treden zelfs dikwijls zoodanig op, dat zij praktisch het kapitalisme versterken in plaats van het te verzwakken. Zij onderkruipen als de Indonesische werknemers staken; zij laten zich, mede door hun verknochtheid aan „het Nederlandsche gezag", door het kapitalisme gebruiken tot handlangers ter onderdrukking en uitbuiting van de Indonesische arbeiders.

De V. S. T. P. maakt hierop echter een uitzondering.

PERPUSTAKAAN TAMAN - SISWA
djl. Taman-Siswa 31
JOGJAKARTA

In 1914 kregen Europeesche socialisten de leiding dezer organisatie in handen. Deze socialisten, die later communisten zijn geworden, stonden op het standpunt, dat alleen een zuivere klasse-vakbond het internationale proletariaat zal helpen bevrijden van het wereld-kapitalisme. Met deze socialistische leiding was het onzen landgenooten gelukt zoodanig in de V. S. T. P. te werken, dat deze belangrijke spoorwegorganisatie sedert 1918 geheel onder Indonesische leiding kwam. Deze Indonesische leiding was meteen een communistische, doch met deze verandering traden de Europeesche werknemers uit de vereeniging en stichtten nieuwe Europeesche vakbonden bij spoor en tram.... [1])

De noodzakelijkheid van de oprichting van vakbonden werd echter reeds betrekkelijk vroeg ook door onze landgenooten begrepen. Zoo kwam in 1908 de Perserikatan Goeroe Hindia Belanda (P. G. H. B.) tot stand, min of meer onder den invloed van de Boedi-Oetomo-voormannen. Bij de opkomst van de Sarikat-Islam-beweging, alzoo onder den invloed van de nationale propaganda, voelden onze landgenooten, die bij den pandhuisdienst werkzaam waren, zich dusdanig gegriefd, door het feit, dat zij leden mochten zijn van den Pandhuisbond zonder echter stemrecht te mogen hebben, dat zij er toe besloten een eigen vakbond op te richten, onder leiding van de voormannen der Sarikat-Islam. De Perserikatan Pegawai Pandhuis Boemipoetera (P. P. P. B.) zag alsdan het levenslicht. Achtereenvolgens ontstonden nu meerdere Indonesische vakbonden, als reflex van de propaganda van Europeesche zijde voor Hollandsche vakbeweging in Indonesië. Daarenboven kwamen, toen eenmaal het belang van de vakbeweging tot ons volk is doorgedrongen, vooral in de dure oorlogsjaren, andere vakbonden tot stand, z.a. de Personeel-Fabrieks-Bond (P. F. B.) e.a.

Reeds dadelijk bij de oprichting zagen onze Indonesische vakbonden zich geplaatst tegenover het kapitalisme, wat heel natuurlijk is; immers vakbonden die strijden voor meer loon, kortere arbeidstijd, betere rechtspositie e.d., willen nu eenmaal het tegengestelde van hetgeen het kapitalisme wil. Door de botsingen van belangen tusschen arbeid en kapitaal braken in Indonesië in de laatste jaren groote stakingen uit, waarvan de belangrijkste waren de pandhuisstaking, de stakingen in de suikerfabrieken en last not least de spoorwegstaking. Deze stakingen werden ge-

---

[1]) In het jaar 1916 had de V. S. T. P. nog 2400 Europeesche leden tegen 1200 Indonesische, doch heden zijn de cijfers resp. 10 en 10.000.

leid door de jonge Indonesische vakbonden. De oeconomische onrust was een natuurlijke, en werd niet verwekt door „onruststokers".

Wat deed nu het kapitalisme? Het riep de hulp van de Hollandsche pers in Indonesië in, het schaarde de Europeesche vakbonden om zich hen, het ontketende een „haatpropaganda" tegen de voormannen van onze jonge vakbonden, het kocht hooggeplaatste regeeringsambtenaren om en beïnvloedde de regeering om de „rust" en „orde" te „herstellen", met het gevolg, dat tal van propagandisten der Indonesische vakbeweging wegens „pers"- en „spreekdelicten" in de gevangenissen terecht kwamen. Het viel Regeering en Justitie niet moeilijk een „rechtsvaardigingsgrond" te vinden voor haar handelingen; immers de betrekkelijke artikelen van het Strafwetboek zijn ruim genoeg geredigeerd, en anders werkt de „wettenfabriek" te Buitenzorg snel genoeg; daarenboven roept het kapitalisme in Indonesië een dusdanigen toestand in het leven, dat de rassenverschillen samenvallen met de klasseverschillen.

Zoo geraken de Indonesische vakbonden door de „maatregelen ter handhaving van „rust" en „orde" telkens dichtbij den politieken strijd, vóóral omdat de leiders van onze vakbeweging gewoonlijk meteen politieke voormannen zijn, wat niet te vermijden is in een overheerscht land met zijn nieuwe, plotseling ingeënte kapitalisme en de reflexen daaruit voortspruitende, t.w. de communistische-, sociaal-nationale en vak-beweging, die alle even jong zijn.

Onze jonge vakbonden hebben heel goed werk verricht voor ons land en volk. Zij hebben aan onze arbeidersklasse meer loon, korteren arbeidstijd en in het algemeen betere arbeidsvoorwaarden bezorgd; bovendien hebben zij door hun strijd deze klasse tot nadenken gebracht en haar het inzicht gegeven in hun oeconomische bevrijdingsstrijd, die in de toekomst een machtige factor zal worden voor de ontworsteling van Indonesië uit de vreemde boeien, zoowel oeconomisch, politisch als geestelijk.

De activiteit van onze landgenooten communisten in de vakbeweging, die de arbeiderskrachten formeert in bedrijfsorganisaties en vakcentrale, is oorzaak, dat de vakbonden in Indonesië voor een belangrijk deel, t.w. de V. S. T. P., de Havenarbeidersbond, de P. F. B., de Post- en Telegraaf Personeel Bond (Postel), de Typografenbond, de Sarikat Pelikan Hindia (Petroleumbond) e.a. communistisch worden geleid, wat ten zeerste in de hand wordt gewerkt door de reactionnaire politiek van het kapitalisme en Regeering; daardoor wordt ook de politiek, die in

een vakbond slechts de sociaal-oeconomische politiek kan zijn, in de vakbeweging ingebracht. Sociaal-oeconomische politiek in een autocratisch geregeerd land als Indonesië wordt echter noodzakelijk revolutionnair, omdat de afwezigheid van een echt parlement met volkskiesrecht de massa van ons volk niet opvoedt tot de overtuiging, dat door parlementairen strijd en minder krachtdadige acties de oeconomische bevrijding komen kan. Hieraan schijnt weinig te doen te zijn, want in plaats dat de Regeering de ontwikkeling der Indonesische volksgedachte begrijpt, staart zij zich blind op oude dogma's, zooals: „Aziaten zijn alleen sterk met sterke leiders; neemt de leiders tijdig weg, en de beweging zakt ineen....". Alsof de wijziging der volksgedachte alleen door leiders wordt bewerkstelligd! Het tegendeel blijkt thans waar te zijn, wat zijn verklaring vindt in het feit, dat ook in Azië de ontwikkeling van het kapitalisme een natuurlijke contra-macht vormt uit het volk zelf; ontrukt men aan het volk zijn leiders, dan kiest het zijn eigen strijdmiddelen, ten spijt van alle maatregelen ter handhaving van de „rust" en „orde".

— — — — — — — — — — — — — —

Artikel 161bis van het Indisch Strafwetboek, dat de stakingsagitatoren bedreigt, zal niets en nog eens niets uitwerken; het zal zelfs de haat van de militante arbeidersklasse slechts vergrooten, die vandaag of morgen uit zal barsten op een wijze en met een zoodanige kracht, die verrassend zal zijn voor de gansche wereld.

1-12-'23.

COMMUNISTISCHE INVLOEDEN IN HET OOSTEN.

Het communisme is een leer van maatschappijbeschouwing, die den aanhanger ervan de overtuiging geeft, dat de historische ontwikkeling der menschenmaatschappij zich beweegt van het feodaal-natuurlijke systeem naar het kapitalistische en van het kapitalistische naar het communistische.

Het hieraan ten grondslag liggende ideaal van Marx kan, volgens de interpretatie van de communisten, alleen worden bereikt door de aanvaarding van de noodzakelijkheid van een onverbiddelijken strijd tusschen de twee vijandelijke klassen: van de bourgeoisie en van het proletariaat. Van deze grondgedachte stamt het communistische program en zijn essentieele punten af: de verovering van de politieke macht door het proletariaat, de afschaffing van de vrijheid van handel, de omvorming van het privaat bezit in communaal bezit.

De sociaal-democratische opvatting van het marxisme wijkt van de communistische hierin af, dat de verovering van de politieke macht door het proletariaat om te geraken tot de marxistische maatschappij, niet noodwendig behoeft te geschieden door den gewelddadigen strijd tusschen de twee vijandelijke klassen, doch zich ook kan voltrekken langs den weg van het parlementarisme.

Door dit verschilpunt met het communistische beginsel wordt het sociaal-democratische strijdprogram beheerscht.

De val van het tsaristische bewind, de daarop gevolgde overwinning van de communistische staatsidee, de belangrijke rol, die de sovjet-diplomatie heden ten dage speelt in de internationale politiek, de snelheid, waarmee 't communisme in verschillende landen wortel schiet, zijn zoovele factoren, welke op zich zelf reeds een ieders volle aandacht verdienen.

Het communisme is een vrucht van het westersche kapitalisme. Dit westersche kapitalisme, naar buiten toe imperialistisch te werk gaande, overheerscht het Oosten economisch zoowel als politiek. Terwijl het kapitalisme

in het Westen een uitgebuite proletarische massa in het leven roept, schept het in zijn expansieve werking in het Oosten nieuwe vijanden. Het Oosten reageert op de Westersche kapitalistische overheersching vooral in den vorm van den nationalen vrijheidsstrijd, welke zoo niet doelbewust communistisch, dan toch een socialen tendenz heeft.

In het volgende zullen wij in het kort beschrijven de wijze, waarop in het Oosten het communistische element een rol speelt in den strijd tusschen overheerscher en overheerschte.

Toen na den wereldoorlog aan den invloed van het Duitsche imperialisme in Azië en Afrika een einde werd gemaakt, ontstond een onderlinge concurrentie tusschen de imperialistische machten, welke Azië en Afrika beheerschen. (Frankrijk, Engeland, Amerika, Japan en Italië.) Deze gelegenheid benutte Soviet-Rusland door zich in het Oosten een gunstige positie te verschaffen.

Nadat de moeilijkheden met Polen en Finland waren opgelost, nadat ook de Koltsjak-regeering door de roode troepen was omvergeworpen en de soviet-macht in Siberië verzekerd door de instelling van de „Republiek van het Verre Oosten", richtten de leiders in Moscou hun oogen naar het Oosten. „De wereldrevolutie zal niet mogelijk zijn, voordat Azië's 800 millioen bevolking zich bij onze beweging heeft aangesloten", met deze woorden richtte de voorzitter van het Executieve Comité van de Communistische Internationale, Zinoviev, zich tot het Congres van Bakoe. Het is dit principe, de bevrijding van de overheerschte volkeren in het Oosten van het Westersche imperialisme, dat de wereldpolitiek van Soviet-Rusland geheel doortrekt. Toen de Derde Internationale in Juli-Augustus 1920 haar 2e Wereldcongres hield, werd besloten om een Conferentie te beleggen, waaraan zouden deelnemen afgevaardigden van de volksbewegingen in de verschillende landen in het Nabije en Verre Oosten. Men koos Bakoe als conferentieplaats.

1 September 1920 werd 't Congres, bekend als het Congres van Oostersche Volkeren, geopend. Vertegenwoordigd waren meer dan 20 nationaliteiten, o. w. Turkije, China, Turkestan, Hindoestan, Daghestan, Khiva, Bokhara, Perzië, Afghanistan, Georgië, Azerbeidsjan. Zinoviev, die eerevoorzitter was, verklaarde, dat het Congres, ofschoon onder de auspiciën van de Communistische Internationale staande, in werkelijkheid vertegenwoordigde volksbewegingen van niet-communistischen aard.

De taak van het Congres was een basis te vinden,

waarop de deelnemende naties konden samenwerken, teneinde een grootere macht te ontwikkelen in den strijd tegen de vreemde machten in het Oosten. De verschillende krachten tot één samen te bundelen, dat was het doel van het Bakoe Congres.

Het Congres werd een machtige demonstratie tegen het Britsche imperium. Het leidde tot de vorming van een Raad voor de propaganda en de actie in het Oosten. Ten aanzien van de bestrijding van het wereldkapitalisme werd een volledig accoord bereikt.

De overeenkomst van Bakoe besprekende, schreef Edouard Herriot in zijn „La Russie nouvelle": „Het Congres van Bakoe had tot gevolg het Nationaal-Indisch Congres, aan het eind van December in de stad Nagpoer gehouden; de afgevaardigden, bijeengekomen ten getale van meer dan tweeduizend, eischten hun volledige onafhankelijkheid van het Britsche Rijk. Het is op dit Congres, dat zich onderscheidde Gandhi, leider van de vredelievende partij, vijandig gezind tegenover de uiterst-linksche partij, die met Das en de afgevaardigden van Bengalen den strijd met de gewapende hand propageerde."

De resultaten van het Bakoe-Congres kwamen tot uiting in de vervreemding van Perzië van Engeland, in het politiek-losser verband tusschen Egypte en Engeland, in de verhoogde activiteit van de proletariërsgroep in West-Azië en Egypte, en ook in de overwinning van de Kemalistische troepen.[1])

Vele vakvereenigingen ontstonden in Egypte, waar het verzet tegen het vreemde gezag door stakingen werd versterkt. Het propagandawerk ondervindt in West-Azië veel moeilijkheden, omdat men hier met een uitgesproken agrarisch gebied te maken heeft. Dat desniettemin de communistische invloed hier een merkbare ommekeer in de volksidee teweegbrengt, blijkt uit de moderne Kitabs. (De Ned-Indische regeering heeft in den laatsten tijd het bezit van dergelijke Kitabs verboden. Zoo moest een Kiai in 't Tegalsche aan 't eind van 1922 zich dienaangaande een huiszoeking laten welgevallen.)

De invloeden van het communisme in Klein-Azië planten zich voort in Perzië, Afghanistan en India. Communistische missies werden gezonden naar Teheran, waar ze feestelijk werden ontvangen. De algeheele onafhanke-

---

[1]) Zie A. Poidebard: Les voyages au carrefour des routes de Perse pg. 306. „Le traité de Moscou, du 16 mars 1921, sera confirmé par le traité de Kars du 21 octobre 1921, conclu entre Angora, Moscou et les Republiques soviétiques du Caucase".

lijkheid van Afghanistan is een voorbeeld van het groote succes van de Soviet-politiek. De non-coöperatiebeweging in India tegen de westersch-kapitalistische producten spruit voort uit den wil om zonder de hulp van anderen eigen lot te verbeteren. Onder den invloed van deze beweging ontstond het streven, gericht op de instelling van dorpssoviets en die van het communaal bezit van den grond, van de boeren in de Punjab.

Midden in het werk tot uitbreiding en verzekering van den communistischen invloed in nieuwe gebieden in het Oosten, bereikte den sovietleiders het bericht van de „Conferentie inzake het Verre Oosten" in Washington. Daar de creatie van de Randstaten, de herrijzenis van Polen, de afbakening van de Tsjecho-Slowaaksche grenzen, ingeluid met de uitdrukkelijke erkenning van het zelfbeschikkingsrecht der natiën, spoedig bleken bedoeld te zijn als het vormen van een barrière, om Rusland in het Westen te blokkeeren, begreep Moscou, dat in Washington plannen werden beraamd, welke de blokkade aan de oostelijke zijde tengevolge zouden hebben. Vilensky, de gewezen hooge commissaris van de Sovietregeering in Siberië, één van Ruslands kundige experts inzake het Verre Oosten, zag in de Washingtonsche Conferentie, waaraan Rusland niet werd uitgenoodigd deel te nemen, een direct gevaar voor de veiligheid van Soviet-Rusland, Mongolië en de „Republiek van het Verre Oosten". Op dezen grond achtte hij een tegencongres van de bedreigde landen niet alleen wenschelijk, doch ook noodzakelijk. Het meest vreesde Moscou Japan, dat, direct aan het Sovietgebied in het Oosten grenzende, een onoverkomelijke hinderpaal vormt voort de Sovietexpansie in oostelijke richting. Aan den anderen kant wordt de communistische propaganda in Korea en Mandsjoerije door Japan gevoeld als schadelijk voor zijn invloedsfeer op 't vasteland. In dit teeken stond het Congres van de Volkeren van het Verre Oosten, dat in het begin van 1922 door de Communistische Internationale werd bijeengeroepen „om de plannen van het Japansche imperialisme, de voornaamste onderdrukker van de volkeren in het Verre Oosten, te ontmaskeren en om daartegenover te stellen de georganiseerde wil van de afgejakkerde massa van Oost-Azië". Het Congres, dat te Moscou plaats vond, werd door de leiders van schier alle volksbewegingen in het Verre Oosten bezocht. Indonesië was ook vertegenwoordigd. Het doel was, de plannen van de Washingtonsche Conferentie door de vorming

van een éénheidsfront van de Oost-Aziatische overheerschte volkeren te verijdelen.

De resultaten zijn reeds merkbaar. De communistische actie in Japan heeft zich aanzienlijk versterkt, tusschen de Russische communisten en de voormannen van de beweging in Mongolië, Mandsjoerije en Korea heerscht een hechte samenwerking.

De aanwinst, welke de afscheiding van Mongolië voor den Soviet-invloed oplevert, is van groote beteekenis.

„On July 12, 1921 the Soviet radio service in Moscou announced to the world the fact that a revolutionary government had just been formed in Mongolia. This simple announcement passed practically unnoticed by the world at large. And yet the event it described represented a most important achievement of the communist work in Asia. Of it self, wind-swept and barren, Mongolia lost in the mountains of Asia, has no special significance. But it happens to have been the storm-center of some very acute problems in the Far East and is particularly important to-day because it is the center of the Soviet strategy in the Far East, which is unmistakably the most important phase now of all the communist activities in the Orient", [1]) in dit licht ziet de Russische publicist Pasvolsky de revolutie in Mongolië.

Dat intusschen het Moscou-Congres zijn invloed heeft doen gelden in China, blijkt uit de handelsverdragen, welke met dit land zijn gesloten, de pogingen, welke door Chineesche professoren en studenten worden gedaan om de nationale beweging op sociale basis te plaatsen. De proletariërsgroep, ofschoon een klein deel van het volk vertegenwoordigende, heeft zich vertrouwd weten te maken met de moderne sociale strijdmiddelen. De activiteit van de arbeiders in China wordt gedemonstreerd door de spoorwegstaking in de provincie Honan, ongeveer terzelfdertijd als die op Java (Mei '23). Helaas heeft de Chineesche militaire partij zich genoopt gevoeld hierin krachtdadig op te treden. Daardoor wordt de Chineesche arbeider meer in de richting van het communisme gedreven.

Inderdaad heeft de „Conferentie van Oostersche Volkeren te Moscou een band weten te leggen tusschen de verschillende volksbewegingen in Oost-Azië en op die wijze de éénheidsfront, die onmisbaar is, wil de strijd tegen de vreemde overheersching haar doel bereiken, weten tot stand te brengen. Bij de bespreking van den invloed,

---

[1]) L. Pasvolsky: Russia in the Far East, pag. 99.

welke het communisme naar het Zuidelijk deel van Azië — Birma, Siam, 't schiereiland Malaka, Anam, Indo-China, de Filippijnen — uitzendt, merken we op, dat ondanks de slechte verbinding tusschen Rusland en deze gebieden, ook hier het communisme is doorgedrongen, zij het niet in die mate als in China en Afghanistan. De nationale beweging in deze gebieden houdt in haar actie met de inzichten van de arbeidersgroep rekening.

De moderne nationale beweging in Indonesië deed haar intrede in een tijd, toen in alle lagen van de bevolking de sociale ellende, als gevolg van de methoden van den usurpator, haar hoogtepunt bereikte. De imperialistische politiek van de vreemde macht bracht demoralisatie en verarming in de Indonesische massa. De vestiging van enkele uitheemsche industrieën leidde tot het ontstaan van een arbeidersvolk, dat uitgebuit met de moderne middelen, neergedrukt op het peil, waarop de groote massa staat, evenals deze blootstaat aan den hoon van lui en traag te zijn, van geen economisch besef te bezitten.

Het was duidelijk, dat tegenover het uitbuitingssysteem van den overheerscher alleen het georganiseerd verzet kans van succes had. Onder de onderdrukte massa ontstond beweging, welke, aanvankelijk onzeker, later een meer zuiver politieke en economische tendenz aannam.

De door Sneevliet geleide groep van socialisten trok Indonesiërs tot zich en niet lang duurde het of het socialisme werd in de volksbeweging gepropageerd. De dubbele aard van de overheersching maakte het mogelijk, dat het socialistische element zich snel onder het volk verspreidde. De „Partei Kommunis India" werd opgericht. Ze telt thans bijna uitsluitend Indonesiërs onder haar leden. De leiding berust bij Indonesiërs.

Van de P. K. I ging sinds haar ontstaan groote kracht uit. Ze wist de arbeiders in alle takken van bedrijf te organiseeren. Vakvereenigingen werden opgericht, zoo o.a. de Vereeniging van Tram- en Spoorwegpersoneel, die in Mei 1923 de spoorwegstaking als protest tegen de willekeur der heerschende macht, ontketende.

Momenteel is de P. K. I. de eenige organisatie, die een blijvende geestdrift onder het volk gaande houdt. Het behoudzuchtig bewind van den laatsten tijd heeft hare gelederen aanzienlijk versterkt. Hare scherpe doelstelling, hare onverzettelijkheid in den strijd en niet het minst hare directe methoden tot lotsverbetering, moet de breede massa wel tot zich trekken. „Met hun roode vaandels en hun symbool van sikkel en hamer dringen zij door tot in

de verste dessa's" — aldus de Indische correspondent van de N. R. C. [1])

Zoo heeft het „gevreesde spook" van het Westen de Oostersche massa's begeesterd. Of de naaste toekomst het pleit voor hem gewonnen zal geven — wie kan het zeggen? Indien het de „kaoem boeroeh" — en deze telt 90 % van de bevolking — mocht gelukken door zijn eendracht en organisatie het Communisme te doen zegevieren, dan treft de blaam in de eerste plaats de „intellectueelen" en den „adel", die naar hun eigen zeggen „de aangewezen leiders" zijn van het volk, maar tot op heden zich schandelijk afzijdig hebben gehouden.

Ten slotte ligt het heil van de menschelijke vrijheid niet vooraf besloten in de zoo geroemde politieke stelsels van Westersche landen. Ook andere instellingen zijn denkbaar, die wellicht grooter doeltreffendheid en geëigender karakter bezitten voor de ontwikkeling van een Oostersche samenleving.

---

1) De Nieuwe Rotterdamsche Courant, 29 Maart '24.

INHOUD.

Voorwoord	blz.	5
Terugblik	„	7
Opgang	„	21
Nieuwe banen	„	33
Indonesia in de wereldgemeenschap	„	39
Nationale geschiedenis	„	51
Indonesia Ditengah2 Revolusi Asia	„	53
Het nationale recht	„	64
De gang des tijds	„	73
Vertaling van Astabrata	„	97
Kerdjakanlah sendiri pendidikan dan pengadjaran anak-anak kita	„	100
300 jaren overheersching	„	103
De vakbeweging in Indonesia	„	108
Communistische invloeden in het Oosten	„	113

ERRATA.

pag.	9	regel	19	van beneden:	e n; lees: in
„	18	„	21	„ beneden:	v e r e n i g i n g; lees: vereeniging
„	21	„	8	„ boven:	h e t; lees: hij
„	25	„	15	„ beneden:	lees: waarvan slechts afhing
„	31	„	6	„ boven:	z ij; lees: het
„	31	„	22	„ beneden:	h e e f t; lees: hebben
„	42	„	1	„ boven:	h e t w e l k; lees: welke
„	46	„	14	„ beneden:	d e Pacific; lees: den Pacific
„	47	„	14	„ beneden:	d e Pacific; lees: den Pacific
„	54	noot:			V i a l a t e; lees: Viallate
„	55	„			: G. Britain o f Japan; lees: G. B. or J.
„	56	regel	11	van beneden:	s w a r a j; lees: Swadeshi
„	62	„	14	„ beneden:	T s o e s h i n a; lees: Tsoeshima
„	64	„	17	„ beneden:	m i t s; lees: mist
„	75	„	16	„ boven:	lees: waar het verleden enz.
„	86	„	4	„ boven:	h e t moraal; lees: de moraal
„	86	„	5	„ boven:	h a a r; lees: zijn
„	88	„	3	„ boven:	w e n d d e n; lees: wenden
„	89	„	27	„ beneden:	h e e r s c h t; lees: heerschen
„	89	„	26	„ beneden:	lees: het Oosten trachten enz.
„	89	„	24	„ beneden:	h u n; lees: het
„	89	„	18	„ beneden:	lees: helpt geen enz.
„	90	„	17	„ beneden:	d i e; lees: dat
„	90	„	2	„ beneden:	g e m e e n d; lees: gedacht
„	91	„	25	„ beneden:	k a n; lees: kant
„	97	„	17	„ beneden:	o n z e eigen; lees: onzen eigen

PERPUSTAKAAN TAMAN - SISWA
djl. Taman-Siswa 31
JOGJAKARTA

MUSEU
DEWANTA